

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

URBIS ROMAE
VIRI ILLUSTRES

A ROMULO AD AUGUSTUM
AUCTORE L HOMOND

ΤΕΥΧΟΣ Β'.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΧΑΤΖΗΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ Β'. ΒΑΡΒΑΚΕΙΩ ΓΥΜΝΑΣΙΩ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΔΟΝΗΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

1898

URBIS ROMAE
VIRI ILLUSTRES

A ROMULO AD AUGUSTUM
AUCTORO LHOMOND

ΤΕΥΧΟΣ Β'.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΗΛ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ Β'. ΒΑΡΒΑΚΕΙΩ ΓΥΜΝΑΣΙΩ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΔΟΝΗΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

1898

ΤΩΙ ΦΙΛΩΙ ΚΥΡΙΩΙ

ΓΕΩΡΓΙΩΙ ΓΡΑΤΣΙΑΤΩΙ

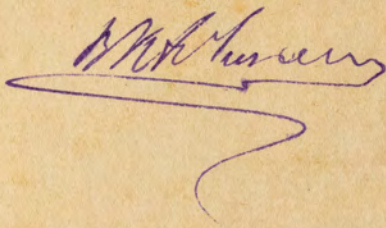
ΑΡΙΣΤΟΥΧΩΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΦΙΛΕΡΓΟΤΑΤΩΙ ΔΕ ΚΑΙ ΣΥΝΕΤΩΤΑΤΩΙ ΣΥΝΑΔΕΛΦΩΙ

ΤΟΔ' ΑΝΑΤΙΘΗΣΙ

ΤΙΜΗΣ ΧΑΡΙΝ

Ο ΣΥΓΓΡΑΨΑΣ

1) Κέν δάχτυλα δίσχονα κελὶ ὄρη διαβῶ
τὸν γίγοναυ. κινεῖσθαι τὸν ὡς μὴ λησθῆναι.

2) Εἰς σπηλεὶν αἰώνιος καὶ σάν τοι καὶ γῆρας
δύναμις μου ἐκπαύω ὡς γὰρ θύσας ἐκπαύω

3) Χαῖρς πρὸς γῆς χαῖρς
καὶ εἰς εἰς τὸν αἶχλόν μου σου δα' ἐλθαι ποδὶ
ἐκπαύω γὰρ τὰ εἰσὶ μὲν.

4) εἰς τὸ λιθίον μου ἰσάνω
τὴν δόξα σου σου δάνω
καὶ ὅτις μου τὸ ἀγαπᾷ
τὸν χαῖρς του ναὶ αἰών

Καὶ πάλιν

ΤΟΙΣ ΚΥΡΙΟΙΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙΣ

Προστινσάμενοι ὅσας ἠδυνήθημεν σχετικὰς ἐκδόσεις, ἥτοι

De viris illustribus urbis Romae, auctore Lhomond par *M. Balmelle*. Paris 1871.

De viris illustribus κτλ. par *P. Commelin*. Paris.

De viris illustribus κτλ. par *M. Charrier*. Paris 1893.

De viris illustribus κλ. par *M. A. Cuvillier*. Paris.

De viris illustribus κτλ. par *Leonce Duval*. Paris 1897.

Urbis Romae viri illustres κτλ. von *C. Holzer*. Stuttgart 1889.

De viris illustribus urbis Romae κτλ. Paris, *Librairie Victor Lecoffre*. 1891.

ἐξεπονήσαμεν, μηδενὸς φεισθέντες κόπου, τὴν προκειμένην ἐκδοσὶν πλουσιωτάτην εἰς γραμματικὰς, γεωγραφικὰς, ἱστορικὰς καὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ἀφορώσας σημειώσεις. Παρενεβάλομεν δ' ἐνιαχοῦ καὶ συντακτικὰς τινὰς παρατηρήσεις, μὴ ἀνηκούσας μὲν εἰς τὸν διὰ τὴν πρώτην γυμνασιακὴν τάξιν προωρισμένον κύκλον τῶν συντακτικῶν γνώσεων, ὑφ' ἡμῶν δ' ὅμως ἀναγκαιοτάτας θεωρηθείσας διὰ τὴν μετὰ λόγου ἐρμηνείαν τῶν διαφόρων χωρίων, μὴ ὠθοῦντες, ἐννοεῖται, τὰς τοιαύτας παρεμβολὰς πέραν τῶν ὁρίων,

μέχρις ὧν ἐξικνεῖται ἡ ἀντίληψις τοῦ μικροῦ μαθη-
τοῦ. Τὰς εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ἀφορώσας ση-
μειώσεις ἐπεξετεῖναμεν ὅσον τὰ ὅρια τῆς συγγραφῆς
τῆςδε ἐπέτρεπον ἡμῖν, ἀλλ' αἰέποτε ἐφροντίσαμεν νὰ
παράσχωμεν τῷ μαθητῇ πλήρη τὴν κατάληψιν τῆς
ἐκάστοτε ἐρμηνευομένης λέξεως· δι' ὃ καὶ εἰκόνας ἐν
τῷ κειμένῳ παρενεβάλομεν οὐκ ὀλίγας. Εἰ δέ τινα
ἄλλως ἢ ὡς ἔδει ἐξετέθησαν, ἀσμένως πάνυ ἠθέλομεν
προβῆν ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει εἰς τὴν καθ' ὑπόδειξιν τῶν
ἀξιοτίμων κ. Συναδέλφων διόρθωσιν τούτων.

Ἐρρωσθε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΗΛ

Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις μηνὶ Αὐγούστῳ 1898.

DE
VIRIS ILLUSTRIBUS
URBIS ROMAE

A ROMULO AD AUGUSTUM

I. Romani imperii exordium.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Παιδικὴ τοῦ Ῥωμύλου καὶ Ῥέμου ἡλικία. — 2. Δια-
γουσί τὴν νεότητα αὐτῶν μεταξὺ τῶν ποιμένων καταπο-
λεμοῦντες τοὺς ληστές. — 3. Ἀναγνώρισις τοῦ Ῥωμύλου
καὶ Ῥέμου ὑπὸ τοῦ πάππου αὐτῶν Νουμίτωρος. — 4. Θε-
μελίωσις τῆς Ῥώμης καὶ θόνος τοῦ Ῥέμου ὑπὸ τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Proca Silvius*] Κατὰ τὴν παράδοσιν εἶνε ὁ δωδέκατος
τῶν βασιλέων τῆς Ἑλλάδας Λόγγας μετὰ τὸν Ἀσκάνιον, τὸν υἱὸν
τοῦ Αἰνείου, καὶ πατὴρ τοῦ Νουμίτωρος καὶ τοῦ Ἀμουλίου.

2. *Rex Albanorum*] Ἀλβανοὶ εἰσιν οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως
Ἑλλάδας Λόγγας, ἡ ὁποία κεῖται 15 χιλιόμετρα μακρὰν τῆς Ῥώ-
μης ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Αἰνείου Ἀσκανίου. Σήμερον μόνον
ἐρείπιά τινά σώζονται πλησίον τῆς μεταγενεστέρας πόλεως Albano.

3. *pulso [fratre]* Εἶνε πρότασις ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆς λοιπῆς
φράσεως καὶ καλεῖται ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος, σημαίνουσα ἐνταῦθα
χρόνον *pulso fratre (suo)* = ἐκβαλὼν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

4. *Vestae sacerdotem*] Ἡ Ἑστία, θεὰ τοῦ πυρός, ἦτο θυ-
γάτηρ τῆς Ῥέας καὶ τοῦ Κρόνου. Ὁ Αἰνείας εἰσέγαγε τὸ πρῶτον
τὴν λατρείαν αὐτῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν. Αἱ τελεταὶ αὐτῆς ἐκάνοντι-

σθησαν βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Νουμά, ὅστις ὑποδόμησεν αὐτῇ ναὸν ἐν Ῥώμῃ. Ὁ ναὸς αὐτῆς δὲν περιελάμβανεν ἄγαλμα, ἀλλὰ βωμόν, ἐφ' οὗ διατηρεῖτο ἀείποτε, νύκτα καὶ ἡμέραν, τὸ ἱερὸν πῦρ. Ἡ περὶ τούτου φροντίς εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς τὰς Ἑστιάδας, παρθένους ἐξ εὐγενῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες εἰσέρχοντο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς θεᾶς μεταξὺ τοῦ 6 καὶ 10 ἔτους καὶ παρέμενον ἐν αὐτῇ τριάκοντα ἔτη μὴ ἐπιτρεπομένου αὐταῖς νὰ συνάψωσι γάμον. Εἶχον τὸ προνόμιον νὰ καταλαμβάνωσιν ἐν τῷ θεάτρῳ θέσεις ὠρισμένας. Αἱ Ἑστιάδες αὐταὶ ἀφήσασαι τὸ ἱερὸν πῦρ νὰ σβεσθῇ ἢ παραμελήσασαι τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων ἐνεταφιάζοντο ζῶσαι.

5. *Quo cognito*] Εἶνε ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος. Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς φράσεως ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία *quo* κεῖται ἀντὶ δεικτικῆς μετὰ συνδέσμου. Ἐνταῦθα ἰσοδυναμεῖ τῷ *hoc autem*. *Quo cognito* = τοῦτο δὲ μαθὼν.

6. *Tiberim*] Ὁ Τίβερις εἶνε ποταμός, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀπεννίνων ῥέει ἀπὸ τοῦ βορειοανατολικοῦ πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος. Χωρίζει τὴν Ἑτρουρίαν ἀπὸ τῆς Οὐμβρικῆς καὶ τοῦ Λατίου. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης δέχεται τὸν Κρεμέραν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς τὸν Ἀλλίαν καὶ Ἀνίωνα.

7. *super ripas erat effusus*] = εἶχεν ἐκχυθῇ ὑπεράνω τῶν ὀχθῶν.

8. *ut fama traditum est*] Τὸ *ut* συντάσσεται ὅτε μὲν μεθ' ὀριστικῆς, ὅτε δὲ μεθ' ὑποτακτικῆς. Καὶ μεθ' ὀριστικῆς μὲν συντασσόμενον σημαίνει ὥς, μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ σημαίνει ἵνα.

9. *infantes*] *infans* εἶνε τὸ μικρὸν παιδίον, τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ· *puer* δὲ εἶνε τὸ παιδίον ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου μέχρι τοῦ δεκάτου ἐβδόμου ἔτους· *adolescens* δὲ εἶνε ὁ νεανίας ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους· *juvenis* δὲ ὁ νέος ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ· *senex* εἶνε ἡδὴ ὁ γέρον.

10. *lingua lambit*] *lingua*, εἶνε ἀφαιρετικὴ τοῦ ὀργάνου. Μεταφραστέον δὲ 'διὰ τῆς γλώσσης λείχει' ἢ ἀπλῶς 'λείχει'.

11. *saepius*] = ἀρκετὰ συχνάκις.

12. *Accae Laurentiae*] Συγγραφῆς τινες καλοῦσιν αὐτὴν *Lupa*, τὸ ὅποιον ὄνομα ἀναμφιβόλως ἐγένετο αἰτία τῆς παραγωγῆς τοῦ περὶ Λυκαίνης μύθου.

13. *dedit educandos*] Τὸ *gerundivum* μετὰ τῶν ῥημάτων *curare*, *dare*, *tradere*, *mittere* κ.τ.λ. σημαίνει σκοπόν, ἐπομένως *dedit educandos* = ἔδωκε πρὸς ἀνατροφὴν.

14. *Quasi*] = ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι· πρέπει δὲ τὸ *quasi*

νά συνδεθῇ μετὰ τοῦ perduxerunt καὶ οὐχὶ μετὰ τοῦ accusantes, τὸ ὁποῖον συντάσσεται μετὰ τοῦ quod.

15. *haud procul erat quin*] = Δὲν ἦτο μακρὰν τοῦ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν ἔγγονον.

16. *quin*] Τὸ quin εἶνε ἐν χρήσει ἐν ταῖς ὑποτεταγμέναις προτάσεσι κατόπιν ἀρνητικῶν ἐκφράσεων.

17. *Dum*] Μεθ' ὑποτακτικῆς σημαίνει ἢν μόνον, ἀρκεῖ μόνον νὰ μεθ' ὀριστικῆς δὲ σημαίνει ἐν ᾧ.

18. *Amulio interfecto*] = φονεύσας τὸν Ἀμούλιον.

19. *uter*] = διὰ νὰ μάθωσι τίς ἐκ τῶν δύο. Ἡ ἐρώτησις εἶνε πλαγία, ἐξαρθᾶται δὲ ἐκ τοῦ contentio. Ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ ῥηματικά τινα οὐσιαστικά συντάσσονται ὡς τὰ τῆς αὐτῆς ῥίζης ἢ τῆς αὐτῆς ἐννοίας ῥήματα.

20. *auspicia*] (*aves-spicere*) οἰωνός, ὅστις ἐξήγετο ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῆς πτήσεως, τῶν κινήσεων, τῆς ὀρέξεως τῶν πτηνῶν, εἰς τὰ ὅποια οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέδιδον τὴν δύναμιν τοῦ προμηνύειν τὸ μέλλον.

21. *augurio*] *augurium* (*avium-garritus*) οἰωνός ἐξ ἀγόρευος ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῆς κραυγῆς ἢ τοῦ ἄσματος τῶν πτηνῶν.

22. *ne quis*] = *ne aliquis*. Μετὰ τοὺς συνδέσμους *si*, *ne*, *nisi*, *num*, *ubi*, *quo*, *cum* ἀποκόπτεται τῆς ἀντωνυμίας *aliquis* τὸ *ali*.

23. *Quod*] = *illud autem* (*vallum*).

II. *Romulus, Romanorum rex primus.*

(Τῷ 1 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι 753 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἀρπαγὴ τῶν Σαβίνων. — 2. Πόλεμος πρὸς τοὺς Σαβίνους· προδοσία τῆς Ταρπνίας. — 3. Νίκη τοῦ Ῥωμύλου. — 4. Νόμοι τοῦ Ῥωμύλου· θάνατος αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Asylum*] Τὰ ἄσυλα (ἀ στερητ. καὶ συλάω) ἦσαν τόποι καθιερωμένοι ὑπὸ τῆς θρησκείας, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ ἀποσπάσωσιν οἰονδήποτε καταφυγόντα εἰς αὐτά, ἔστω

καὶ κακοῦργον. Τὸ παρὰ τοῦ Ῥωμύλου συσταθὲν ἄσυλον ἦτο ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου ὄρους. *Hunc asyllum fecit* = Ἀριθμός τις τοιούτων ῥημάτων, οἷα τὰ *facere, creare, appellare, praestare, existimare, judicare* κ.τ.λ. συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν, ὧν ἡ μία εἶνε ἀντικείμενον καὶ ἡ ἄλλη κατηγορούμενον, π. χ. *populus Romanus Numam regem creavit; praesta te virum.*

2. *Eo*] Τὰ *eo, illo, illuc* σημαίνουσιν ἐκεῖ μετὰ κινήσεως· τὰ δὲ *ibi, illic* σημαίνουσιν ἐκεῖ ἄνευ κινήσεως.

3. *qui peterent*] Ἡ ἀναφορική αὕτη πρότασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ κινήσεως σημαντικοῦ ῥήματος *misit* καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τελικὴν = *ut ii peterent.*

4. *Etiam*] Οἱ γείτονες λαοὶ δὲν ἦλθον μόνον διὰ νὰ παραστῶσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἴδωσι τὴν νέαν πόλιν.

5. *studio videndae novae urbis*] = *studio videndi novam urbem* = παρακινήθεντες ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἰδεῖν τὴν νέαν πόλιν.

6. *haec fuit statim causa bellorum*] Ἡ δεικτική ἀντωνυμία *haec* ἔπρεπε νὰ εἶνε κατ' οὐδέτερον γένος, ἀλλὰ καθ' ἑλξιν συνεφώνησε πρὸς τὸ κατηγορούμενον, διότι εἶνε οὐσιαστικόν. Ἐπρεπε νὰ εἴπη λοιπὸν *hoc fuit* κ.τ.λ.

7. *Sabini*] Οἱ Σαβῖνοι ἦσαν ἐν τῶν περιφημοτέρων ἀρχαίων ἐθνῶν τῆς Ἰταλίας, καὶ οἱ ἰσχυρότεροι ἐχθροὶ τῆς γεννωμένης τότε Ῥώμης. Πρωτεύουσα τούτων πόλις ἦτο αἱ Κῦρες (*Cures*), ὅθεν μετὰ τὴν ἐνώσιν τῶν δύο λαῶν οἱ πολῖται τῆς Ῥώμης ἐκλήθησαν *Quirites*, ἀλλ' ἐν τῇ πόλει μόνον, οὐχὶ καὶ ἐν τῷ στρατῷ.

8. *ob virgines raptas*] Ἡ μετοχὴ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν *raptio* = διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῶν παρθένων.

9. *Tarpeja*] Ἡ Ταρπηία, θυγάτηρ τοῦ Ταρπηίου, φρουράρχου ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου ἀκροπόλει, ἔδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς ἓνα τῶν βράχων τοῦ Καπιτωλίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου συνήθως κατεκρήμνιζον τοὺς εἰς θάνατον καταδικασθέντας.

10. *aquae sacrorum*] Προσέφερον εἰς τοὺς θεοὺς σπονδάς, αἵτινες ἦσαν κράμα ἐξ ὕδατος καὶ οἶνου, τὸ ὁποῖον ἔχουν ἐντὸς ποτηρίου καλουμένου *patra*, καὶ εἶτα τὸ ἔχουν εἴτε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος ἢ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

11. *descenderat*] Αἱ πόλεις γενικῶς ἦσαν φκοδομημέναι ἐπὶ λόφων μεθ' ἑνὸς φρουρίου, εἰς δὲ κατέφευγον ἐν περιπτώσει κινδύνου.

12. *Titus Tatius*] Οἱ Ῥωμαῖοι οἱ ἀπὸ καταγωγῆς ἐλεύθεροι εἶχον τρία ὀνόματα, ὧν ἡ τάξις ἦτο ἀμεταβλήτως ὠρισμένη. Εἶχον

1) τὸ praenomen=προωνύμιον, 2) nomen gentilicium=ὄνομα πατρωνυμικὸν καὶ 3) cognomen=ἐπωνύμιον. Εὕρισκεται πρὸς τούτοις καὶ τέταρτον ὄνομα agnomen=παρωνύμιον. Τὰ προωνύμια (praenomina), ἰδιαίτερα εἰς ἕκαστον ἄτομον, δὲν ἐγράφοντο διὰ πάντων τῶν γραμμάτων. Τὰ συνηθέστερα ἦσαν Aulus, Cajus, Cneius, Decimus, Lucius, Marcus, Manius, Numerius, Publius, Quintus, Sextus, Tiberius, Titus, τὰ ὁποῖα παρίστανον συντόμως διὰ τῶν ἐπομένων γραμμάτων· A. C. Cn. D. L. M. M. N. P. Q. S. Ti. T.—Τὰ πατρωνυμικά ὀνόματα (nomina gentilicia), φερόμενα ὑφ' ἀπάντων τῶν μελῶν μιᾶς οἰκογενείας, ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην τὸν κοινὸν πρόγονον: Cornelius, Julius, Tullius, Fabius, Attilius, Junius κ.τ.λ.—Τὰ ἐπωνύμια (cognomina): Brutus, Cicero, Scipio, ἐδήλουν τοὺς διαφοροὺς κλάδους ἐκάστης οἰκογενείας. Τέλος τὸ παρωνύμιον (agnomen): Africanus, Macedonicus, Numidicus, ἦτο διάκρισις τιμητικὴ προσκτηθεῖσα ὑπὸ τινος ἀτόμου διὰ μιᾶς ἀξιολόγου πράξεως ἢ διὰ μιᾶς ἐκτάκτου περιστάσεως.

13. *Capitolium*] Τὸ ὄρος Καπιτωλῖνον, εἰς τῶν ἐπὶ τὰ λόφος τῆς Ῥώμης, πρὸς δυσμὰς τῆς πόλεως, ἦτο κεχωρισμένον ὑπὸ ὄροπεδίου εἰς δύο κορυφάς, ὧν ἡ μὲν ἔφερε τὸν περίφημον ναὸν τοῦ Διός, ἰδρυθέντα ὑπὸ τοῦ Ταρκυνίου τοῦ Ὑπερφήνου, ἡ δὲ τὴν ἀκρόπολιν, ἥτις ὀλίγου δεῖν ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Γαλατῶν. Ὁ λόφος οὗτος ὠνομάσθη mons Capitolinus ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ταρκυνίου τοῦ Ὑπερφήνου, διότι ὀρυσσομένων τῶν θεμελίων διὰ τὸν ναὸν τοῦ Διός εὐρέθη ἀνθρωπίνη κεφαλὴ. Κατ' ἀρχὰς ὠνομάσθη mons Tarpeja, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς νέας Ταρπηίας.

14. *forum*] Ἦτο δημοσία θέσις, ἐν ἣ συνηθροίζοντο οἱ πολῖται διὰ νὰ συσκεφθῶσι περὶ δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων. Ἐνταῦθα ἦσαν καὶ τὰ δικαστήρια.

15. *Jovis*] Jupiter=ὁ Ζεὺς, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, διεμοίρασε τὸ κράτος μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· εἰς τὸν Ποσειδῶνα ἔδωκε τὴν θάλασσαν, εἰς τὸν Πλούτωνα τὸν Ἄδην, δι' αὐτὸν δὲ ἐπεφύλαξε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ὁ ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου ἰδρυθεὶς αὐτῷ ναὸς ὠνομάσθη ναὸς τοῦ Στῆσιον Διὸς (Jovis Statoris).

16. *passis*] Εἶνε παθητικοῦ παρακειμένου μετοχὴ τοῦ ῥήματος pando-ndi-pansum καὶ passum-ere=ἀναπεταννύναι. Ἐπομένως crinibus passis=μετ' ἀνειμένης (λυτῆς) κόμης.

17. *foedus percussit*] foedus percutere=δρῦα, συνθε-

σίας τέμνειν ἐλέγετο, διότι πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς συνομολογηθείσης συνθήκης ἐθυσίαζον τέμνοντες σφάγιον.

18. *quorum consilio omnia ageret*] *quorum* = *ut eorum*· ἐπομένως = ἵνα κατὰ τὴν συμβουλὴν αὐτῶν τὰ πάντα πράττη.

19. *exercitum lustraret*] *Lustrare exercitum* = ἐπιθεωρεῖν τὸν στρατὸν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πανδημίου καθάρσεως (*lustrum*), ἣτις ἐγένετο ἀνὰ πᾶν πέμπτον ἔτος.

20. *ad deos abiisse*] Εἶνε πιθανὸν ὅτι ὁ Ῥωμύλος ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν συγκλητικῶν, οἵτινες ἦσαν πεφοβισμένοι καὶ ἐξωργισμένοι ἕνεκα τῆς εὐνοίας, ἣν πρὸς τὸν λαὸν ἐδείκνυε.

21. *Seditionibus*] *Seditio* εἶνε σύνθετον ἐκ τοῦ μορίου *se* καὶ τοῦ ῥήματος *ire*, καὶ σημαίνει χωρισμὸν, ἀπομάκρυνσιν.

22. *Quirinus*] Εἶνε ὄνομα θεοῦ τινος τῶν Σαβίνων, ἀνάλογον πρὸς τὸ τοῦ Ἄρεως, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὄνομα ἐλατρεύθη ὁ Ῥωμύλος μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

III. Numa Pompilius, Romanorum rex secundus.

(Τῷ 40 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τὸ 713 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Θεοδόκεντικοὶ νόμοι τοῦ Νουμά. — 2. Αἱ μετὰ τῆς νύμφης Ἑγερίας δυνδιαλέξεις αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *vir inclytâ justitiâ et religione*] Ἡ ἀφαιρετικὴ σημαίνει ιδιότητα (*ablativus qualitatis*) = ἀνὴρ περιφημὸς δικαιοσύνης καὶ εὐσεβείας.

2. *Curibus*] *Cures* = Κύρις, πρωτεύουσα τῶν Σαβίνων, βορειοανατολικῶς τῆς Ῥώμης, ὑπόθεν ὁ Νουμάς ἦλθεν ἵνα διοικήσῃ τοὺς Ῥωμαίους.

3. *et ignem in ara perpetuo alendum virginibus dedit*] = καὶ πῦρ ἐν τῷ βωμῷ διηνεκῶς νὰ τρέφωσιν (= διατηρῶσιν) εἰς παρθένους ἀνέθηκε. Ἴδε *Imperii Romani Exordium* σημείωσις 13.

4. *Flaminem*] Οἱ Φλάμινες ἦσαν ἐν Ῥώμῃ ἱερεῖς ὠρισμένων τινῶν θεοτήτων, δεκαπέντε τὸν ἀριθμὸν. Διηροῦντο εἰς Φλάμινας μείζονας (*Flamines majores*), ἐκλεγομένους ἐκ τῶν πατρικίων, καὶ εἰς Φλάμινας ἐλάσσονας (*Flamines minores*), ἐκλεγομένους ἐκ τῶν πληθῆϊων. Ὁ ἐπισημότατος μεταξύ ἀπάντων ἦτο ὁ *Flamen Dialis*, ὁ ἱερεὺς τοῦ Διός. Τὸ ὄνομα παράγεται κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἐτυμολογίαν ἀπὸ τοῦ *flare*=φυσᾶν, τὸ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ δῆλον ὅτι πῦρ.

5. *Solebant*] Ἡ σύνταξις ἔχει ὡς ἐξῆς *qui solebant ferre per urbem, canentes et rite saltantes, ancilia quaedam, pignora imperii, delapsa e coelo, ut putabant*.

6. *Annum*] Ἡ διαίρεσις τοῦ ἔτους μετεβλήθη πλέον ἢ ἅπαξ. Τὸ ἀρχαιότερον ἔτος, τὸ λεγόμενον ἔτος τοῦ Ῥωμούλου (*annus Romuli*), τὸ ὁποῖον ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς πρώτης Μαρτίου, περιελάμβανε δέκα μῆνας καὶ 304 ἡμέρας. Ὁ Νουμᾶς προσέθηκε δύο ἐτι μῆνας, τὸν Ἰανουάριον καὶ τὸν Φεβρουάριον καὶ ἠῤῥξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν εἰς 355. Τὸ πολιτικὸν ἔτος δὲν συνεφώνει πρὸς τὸ ἡλιακόν, καὶ ἡ μεγαλητέρα ἀνωμαλία ἐβασίλευεν ἐν τῷ Καλανδαρίῳ, ὅτε ὁ Καῖσαρ τῷ 46 π. Χ. ἐπήνεγκε τὴν μεταρρύθμισιν τὴν φέρουσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Προσέθηκε δύο ἡμέρας εἰς τὸν Ἰανουάριον, εἰς τὸν Σεξιτίλιον (=τὸν εἶτα ἐπονομασθέντα Αὐγουστον) καὶ εἰς τὸν Δεκέμβριον· καὶ ἀνὰ μίαν ἡμέραν εἰς τὸν Ἀπρίλιον, Ἰούνιον, Σεπτέμβριον καὶ Νοέμβριον. Τὸ τακτικὸν ἔτος εἶχε τότε 365. Πᾶν δὲ τέταρτον ἔτος προσετίθετο μία ἡμέρα, ἡ ὁποία παρενεβάλλετο μετὰ τὴν 24 Φεβρουαρίου, καὶ τὴν ὁποίαν χρονολογοῦντες ἔλεγον *ante diem bis VI Calendas Martias*· ἐξ οὗ καὶ τὸ ἔτος ὠνομάσθη *bissextus*.

7. *Janus*] Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ἐγκαθιδρύθη ἐν τῷ Λατίῳ περὶ τὸ ἔτος 1550 π. Χ. καὶ θεμελίωσεν ἐπὶ ἐνὸς παρὰ τὸν Τίθεριν λόφον πόλιν ὀνομαζομένην Ἰανίκολον. Ἦτο θεότης ἰδιαιτέρα ἐν Ἰταλίᾳ, ἐπροσωποποίει δὲ τὸ ἔτος, οὗ ὁ πρῶτος μὴν ἔφερε τὸ ὄνομά του. Παρίστατο μετὰ διπλοῦ προσώπου, ὧν τὸ ἐν ἔβλεπε πρὸς τὸ παρελθόν, καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὸ μέλλον. Ὁ βασιλεὺς Νουμᾶς ἀνίδρυσεν αὐτῷ ναόν, οὗ αἱ θύραι ἦσαν ἀνοικταὶ ἐν καιρῷ πολέμου καὶ κλεισταὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης.

8. *Quo vero majorem*] Πρὸ συγκριτικοῦ ἀντὶ τοῦ συνδέσμου *ut*, τίθεται συνήθως *quo*.

9. *perenni . . . aqua*] *perennis aqua* = ἀέναον ὕδωρ, ἀέναος πηγὴ.

IV. Tullus Hostilius, Romanorum rex tertius.

(Τῷ 83 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 671 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀλβανούς. — 2. Ἀγὼν τῶν Ὀρατίων καὶ τῶν Κουριατίων. — 3. Ὁ τελευταῖος τῶν Ὀρατίων ἀναδεύκνεται νικητὴς καὶ θονεύει τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Καμίλλην. — 4. Καταδικασθεὶς παρὰ τῶν δικαστῶν ἀθροῦται ὑπὸ τοῦ λαοῦ. — 5. Καταστροφὴ τῆς Ἀλβας. — 6. Θάνατος Τύλλου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Trigemini*] = τριδύμοι παῖδες.
2. *acies*] = στρατὸς παρατεταγμένος εἰς μάχην.
3. *infestis armis*] = μὲ ὅπλα ἐμπρὸς ἔτοιμα πρὸς πληξίν.
4. *gaudio*] Εἶνε ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας.
5. *pugnatum est*] = μάχη ἐγένετο.
6. *paludamento*] *paludamentum* ἦτο μανδύας στρατιωτικός, προωρισμένος διὰ τοὺς στρατηγούς καὶ ἀνωτέρους ἀξιωματικούς, ὑφασμένος ἐξ ἐρίου λεπτοῦ καὶ βεβαμμένος λευκὸς ἢ ἐρυθρός. Κατὰ τὸ σχῆμα ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν χλαμύδα.
7. *lictor*] = ῥαβδούχος, ἀξιωματικὸς τῆς κατωτέρας τάξεως, προσκεκολλημένος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἀρχῶν τινων. Ὁ δικτάτωρ εἶχεν 24 ῥαβδούχους· ὁ ὕπατος, ὁ δεκάρχης καὶ ὁ χιλιάρχος 12· ὁ ἑπάρχος 6· ὁ στρατηγὸς εἶχεν ἐν Ῥώμῃ μὲν δύο, ἐν ἐπαρχίᾳ δὲ 6. Οἱ ῥαβδούχοι προηγούντο τοῦ ἀρχοντος, καὶ ἐπορεύοντο στοιχηδόν, ὁ εἰς ὀπισθεν τοῦ ἄλλου. Ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου ἔφερον τὰς δέσμας· διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ χειρὸς ἐκράτουν ῥαβδίον, δι' οὗ ἀπεμάκρυνον τὸ πλῆθος. Ἐξετέλουν τὰς τῶν ἀρχόντων ἀποφάσεις καὶ ὠδήγουν εἰς τὴν εἰρκτὴν τοὺς καταδεδικασμένους, οὓς ἐρράβδιζον πρὸ τοῦ νὰ ἀποκεφαλίσωσιν αὐτοὺς διὰ τοῦ πελέκεως.
8. *subduxit*] *subducere* = κρυφίως ὠδήγειν.
9. *postera die*] Τὸ *dies* εἶνε ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ εἴτε ἀρσενικοῦ εἴτε θηλυκοῦ γένους· ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ εἶνε πάντοτε ἀρσενικοῦ.
10. *regiae*] ὑπονοεῖται τὸ *domus* = ἡ βασιλικὴ οἰκία.
11. *ab armis*] = ἐκ (μέρους) τῶν ὅπλων.

V. Ancus Marcius, Romanorum rex quartus.

(Τῷ 114 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 639 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Σύστασις τῶν εἰρηνοποιῶν (fetialium). — 2. Κατασκευὴ εἰρκτῆς καὶ ξυλίνης ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως γεφύρας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *quibuscum*] = *cum quibus*. Ἡ πρόθεσις *cum* τίθεται ἐπίσης μετὰ τὰς ἀντωνυμίας *me, te, se, nobis, vobis: mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum*.

2. *Ager Romanus*] Χώρα ἀμέσως γειτονικὴ τῆς Ῥώμης, περιλαμβάνουσα τὸ ἀρχαῖον Λάτιον (*Latium vetus*) καὶ τὸ ἀρχικὸν Λάτιον (*Latium antiquissimum*), κατοικουμένη δὲ ὑπὸ τῶν Λατίνων, τῶν Αἰκούων καὶ τῶν Ἑρνίκων.

3. *qui res repeteret*] = ἵνα ζητήσῃ ἱκανοποιήσιν.

4. *Fetialis*] = Φιτιάλιος, ἱερός κῆρυξ, ἐπιτετραμμένος τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου, τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης, τὴν κρίσιν τῶν γενομένων πρὸς πρεσβευτὰς ὕβρεων, καὶ τὴν ἀπαίτησιν ἱκανοποιήσεως. Οἱ ἱεροὶ οὗτοι κήρυκες, οἱ Φιτιάλιοι, ἀπετέλουν ἐν σωματοῖον ἐξ εἴκοσι μελῶν, πάντων πατρικίων. Ἐκράτουν μίαν ῥάβδον, ὡς σύμβολον τῆς εἰρήνης, καὶ ἐν ἀκόντιον, ὡς ἐμβλημα πολέμου.

5. *responsum est*] = ἀπόκρισις ἐδόθη.

6. *in media urbe*] = ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως.

7. *ponte Sublicio*] Ἦτο γέφυρα ξυλίνη διὰ πασσάλων κατασκευασμένη ὑπὸ τοῦ Ἀγκου Μαρκίου, καὶ προωρισμένη εἰς τὸ νὰ φέρῃ εἰς συγχωινίαν τὸν Ἰανικόλον λόφον μετὰ τοῦ ὑπολοίπου μέρους τῆς πόλεως. Παρασυρθεῖσα ὑπὸ τινος πλημμύρας τοῦ Τιβέρεως ἀνφοκοδμήθη ἐκ πέτρας καὶ ἐπωνομάσθη Αἰμιλία (*Aemilius pons*).

8. *Qualem promiserat regen*] = *talem, qualem* κ.τ.λ.

VI. Lucius Tarquinius Priscus, Romanorum rex quintus.

(Τῷ 139 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 614 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Οἰωνὸς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ταρκυνίου. — 2. Δοκιμὴ τῆς μαντικῆς ἐπιστήμης τοῦ Ἀκκίου Ναβίου. — 3. Δολοφονία τοῦ Ταρκυνίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Tarquinius*] Οἱ Ταρκύνιοι μία τῶν δώδεκα πόλεων τῆς Ἑτρουσκικῆς ὁμοσπονδίας, καὶ πατρίς Ταρκυνίου τοῦ πρεσβυτέρου.

2. *Fortunis*] *Fortuna*, ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ σημαίνει «τύχη», ἐν τῷ πληθυντικῷ *fortunae* = τὰ τῆς τύχης ἀγαθά.

3. *pileus*] = *pīlos*. Οἱ νεωστὶ ἀπελευθερωθέντες πῖλον ἐφόρου, ὅθεν ὁ πῖλος σημεῖον ἦν τῆς ἐλευθερίας.

4. *carpentum*] Δίτροχον ὄχημα, ἱκανὸν νὰ περιλάβῃ τρία καὶ πλέον ἄτομα, μετὰ παραπετασμάτων ἀνασυρομένων ἐν ἀνάγκῃ.

5. *urbem ingressi sunt*] Ἐπρεπε νὰ εἴπῃ *in urbem*. Ἐπὶ τῇ ἐρωτῇ *quo*, πρὸ τῶν κοινῶν ὀνομάτων, τῶν κυρίων ὀνομάτων, τῶν χωρῶν καὶ τῶν μεγάλων νήσων, πρέπει νὰ μεταχειρίζηται τις τὴν πρόθεσιν *in*. Τὰ κύρια ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νήσων τίθενται κατ' αἰτιατικὴν ἄνευ προθέσεως, εἰς *Romam traduxit* *Romam commigravit*.

6. *equitum*] Οἱ Ἴππεις ἀπετέλουν τάξιν μέσσην μεταξὺ τῶν πατρικίων καὶ τῶν πληθῆϊων. Ἐκ καταγωγῆς ἦσαν εὐγενεῖς. Ἐσχημάτιζον τὸ ἵππικόν τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων καὶ ἐλάβανον παρὰ τῆς πολιτείας ἓνα ἵππον. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 403 π. Χ. εὐρίσκει τις ἱππίας, οἵτινες μετεχειρίζοντο τὸν αὐτὸν πρὸς τοὺς προηγουμένους τίτλον, μεθ' ἵππου, ὃν αὐτοὶ ἠγόραζον. Οἱ Ἴππεις εἶχον ἐν τῷ θεάτρῳ ὠρισμένας θέσεις. Ὡς παράσημα ἔφερον δακτύλιον χρυσοῦν καὶ τήβεννον περιπόρφυρον, ἧς ἡ παρυφὴ ἦτο στενωτέρα τῆς τῶν συγκλητικῶν.

7. *tempestate*] Ἡ λέξις *tempestatas* ἔχει τὴν αὐτὴν καὶ τὸ *tempus* ῥίζαν καὶ σημαίνει ὡσαύτως καιρὸν, περίστασιν, ἀλλὰ περίστασιν δυσχερεῇ, κρίσιμον.

8. *Augur*] Οἱ οἰωνοσκόποι (*augures*) ἦσαν ἐπιπεφορτισμένοι τὸ οἰωνίζεσθαι, ὁῦτα δὲ τὸ προαναγγέλλειν τὸ μέλλον διὰ τῆς ἐξετάσεως καὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν διὰ τῆς πτήσεως καὶ τοῦ ἄσματος τῶν πτηνῶν παρεχομένων οἰωνῶν. Περιβεβλημένοι τὴν τραβέα, ἣτις ἦτο εἶδος τηθέννου φοινικοπαρύφου, καὶ ἐστραμμένοι πρὸς ἀνατολάς, διέγραφον ἐν τῷ οὐρανῷ διὰ τῆς κυρτῆς αὐτῶν ῥάβδου (*lituus*) φαντασιῶδες διάστημα, ἐν τῷ ὁποίῳ περιώριζον τὸν χώρον τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν. Ἀπετέλουν σωματεῖον, τὸ ὁποῖον περιελάμβανε κατ' ἀρχὰς τρία μέλη, ἅπαντα πατρικίους. Εἶτα δὲ περιελάμβανεν ἑνέα μέλη ἐκ πατρικίων καὶ πληθίων. Οἱ *augures* ἦσαν διωφοροὶ πρὸς τοὺς *aruspices*· διότι οἱ μὲν *augures* ἦσαν διωρισμένοι ὑπὸ τῆς πολιτείας καὶ ἐπιτετραμμένοι δημόσιον ὑπουργημα, οἱ δὲ *aruspices* δὲν εἶχον τοιοῦτον διορισμὸν καὶ τοιοῦτον ὑπουργημα, καὶ ἡρμήνευον τὰ φυσικὰ φαινόμενα, οἷον· ἀστραπὰς, βροντάς, σεισμοὺς κ.τ.λ. . . . καὶ προέλεγον τὸ μέλλον ἐξετάζοντες τὰ σπλάγχνα τῶν θυμάτων.

9. *Praetexta*] Ἦτο τήθεννος περικεκοσμημένη διὰ πλατείας ἐρυθρᾶς παρυφῆς, ἣν ἔφερον οἱ παῖδες τῶν εὐγενῶν μέχρι τοῦ δεκάτου ἐβδόμου ἔτους, ὡς καὶ τινες ἄρχοντες καὶ σωματεῖά τινα ἱερέων.

10. *Bulla*] = Βούλλα (= περιδέραιον)· ἦτο κατεσκευασμένη ἐκ δύο κοίλων πλακῶν χρυσῶν καὶ ἐκρεμάτο δι' ἀλύσεως περὶ τὸν λαιμόν. Ταύτην ἔφερον οἱ παῖδες τῶν εὐγενῶν μετὰ τῆς φοινικοπαρύφου τηθέννου (*praetexta*) μέχρι τοῦ 17 ἔτους. Οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀπελευθέρων καὶ τῶν δούλων εἶχον μὲν κόσμημα τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἀλλὰ κατεσκευασμένον μόνον ἐκ δέρματος.

11. *Vestibulo*] *Vestibulum* = τὰ πρόθυρα. Ἦτο αὐλὴ περιβαλλομένη δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ὑπὸ τῶν πτερύγων τῆς οἰκίας. Ἐνταῦθα οἱ πελάται (*clientes*) περιέμενον πᾶσαν πρωίαν, ἵνα χαιρετίσωσι τοὺς πάτρωνας αὐτῶν.

12. *obstreperere*] *Streperere* = θορυβεῖν *obstreperere* = θορυβεῖν ἀπέναντί τινος, διὰ κραυγῶν διακόπτειν τινά.

13. *Unus... alter*] = ὁ μὲν... ὁ δέ· ἐὰν πρόκειται περὶ δύο προσώπων· ἐπίσης λέγεται *alter... alter*.

14. *foras*] = ἔξω· μετὰ κινήσεως. *foris* = ἔξω· ἄνευ κινήσεως.

VII. Servius Tullius, Romanorum rex sextus.

(Τῷ 175 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 578 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Παιδικὴ ἡλικία καὶ ἀνάγκη τοῦ Σερβίου Τυλλίου εἰς τὴν ὑπερτάτην ἀρχήν. — 2. Ἰδρυθεὶς ναοῦ εἰς τὴν Ἐφεσίαν Ἀρτέμιδα· θυσία βοδὸς ὑπερφύους πρὸς ἐκασφάλισιν τῶν πρωτείων εἰς τὴν Ῥώμην, ἐπὶ τῇ πίστει χρησμοῦ τινος. — 3. Τραγικὸς θάνατος τοῦ Σερβίου· ἀσέβεια τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *matre nobili... natus est*] Τὸ *matre nobili* εἶνε ἀφαιρετικὴ τῆς καταγωγῆς (*ablativus originis*), ἥτις σχεδὸν πάντοτε δηλοῦται δι' ἀφαιρετικῆς ἀπροθέτου, οἷον· *nobili genere, summo loco, natus, ortus*.

2. *accidisse*] *accidit* = συμβαίνει· λέγεται ὅταν πρόκειται περὶ ἀτυχὲς συμβάντος· *contingit* = συμβαίνει· λέγεται περὶ εὐτυχὲς συμβάντος· *evenit* = συμβαίνει· λέγεται περὶ ἀδιαφόρου συμβάντος, οὔτε καλοῦ οὔτε κακοῦ.

3. *allocuta*] Σημαίνει πρᾶξιν παροῦσαν μᾶλλον ἢ παρελθούσαν. Ὅμοιος *veritus* = φοβούμενος· *confisus* = θαρρῶν.

4. *Servio Tullio dicto audientes essent*] *Esse audientem dicto alicui* = πείθεσθαι τινι, συμμορφοῦσθαι ταῖς διαταγαῖς τινος.

5. *Dianae*] = Ἡ Ἀρτεμις· ἦτο θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς, ἀδελφὴ δὲ τοῦ Ἀπόλλωνος. Εἶχε τρεῖς τόπους διαμονῆς καὶ ἔφερε τρία ὀνόματα. Ὀνομάζετο **Φύβη**, ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐνθα διώκει τῆς σελήνης τὸ ἄρμα· Ἀρτεμις, ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνθα ἦτο ἡ θεὰ τῆς θήρας· Ἐκάτη, ἐν τῷ Ἄδῃ, ἐνθα προίστατο τῶν μαγικῶν ἐπωδῶν. Ὀνομάζεται δ' ἐνταῦθα *Diana Ephesia*, διότι ἐν τῇ Ἐφέσῳ (ἥτις εἶνε πόλις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, κειμένη ἐπὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Καύστρου ποταμοῦ) αἱ πόλεις τῆς Ἀσίας εἶχον ἰδρύσθαι ἀπὸ κοινῶν εἰσφορῶν περίφημον αὐτῇ ναόν, ὃν ὁ Ἡρόστρατος ἐπυρπόλησε τῷ 356 π. Χ., καθ' ἣν ἡμέραν ἐγεννᾶτο ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος.

6. *Romae*] Εἶνε γενικὴ τοπικὴ (*casus locativus*) = ἐν

Ῥώμη. Ἡ ἐν τόπῳ στάσις δηλοῦται δι' ἀφαιρετικῆς μετὰ τῆς *in*· ἀλλ' ἐπὶ ὀνομάτων πόλεων, κωμῶν καὶ μικρῶν νήσων, ἐὰν μὲν ταῦτα εἶνε πρώτης καὶ δευτέρας κλίσεως ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, δηλοῦται διὰ γενικῆς, ἐὰν δὲ εἶνε ἀριθμοῦ πληθυντικοῦ ἢ τρίτης κλίσεως, δι' ἀφαιρετικῆς ἄνυσι τῆς *in*, εἰς· *natus est Romae, Athenis, Babylone.*

7. *Nupserat*] *nubere* = ὑπανδρεύεσθαι· λέγεται προκειμένου λόγου περὶ γυναικός, διότι ἡ γυνὴ ἦτο κεκαλυμμένη διὰ λεπτοῦ πέπλου, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο *nubes*, ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα *nubere*. Προκειμένου περὶ ἀνδρῶν συνήθης ἔκφρασις εἶνε *ducere uxorem*.

8. *ad curiam*] Γενικῶς *curia* σημαίνει οἰκοδόμημα, ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ πολῖται συνηθροίζοντο διὰ νὰ συσκεφθῶσι περὶ δημοσίων ὑποθέσεων καὶ πρὸς τέλεσιν θρησκευτικῶν τελετῶν. Ἰδιαιτέρως σημαίνει τόπον, ἐν τῷ ὁποίῳ συνηδρίαζεν ἡ σύγκλητος. Διεκρίνοντο *curia Hostilia, Julia, Pompeja*, αἵτινες ὠνομάσθησαν οὕτως ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ συστήσαντος αὐτάς.

9. *Carpento*] *Carpentum* = ἄμαξα, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἄρμαμαξα.

10. *mulionem*] *mulio*, -ionis = ὄρεοκόμος· *auriga* = ἡμίονος.

VIII. Tarquinius Superbus, Romanorum rex septimus et ultimus.

(Τῷ 220 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 533 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἀλώσις τῶν Γαβίων ὑπὸ Σέξτου Ταρκυνίου. — 2. Θάνατος τῆς Λουκρητίας· ἐξώσις τῶν Ταρκυνίων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *bello tamen*] Συνήθως οἱ σύνδεσμοι *tamen, vero, autem, enim*, τίθενται μετὰ τὴν πρώτην λέξιν τῆς προτάσεως.

2. *mittit sciscitatum*] Μετὰ τὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικά, *mittere, ire, venire, egredi, progredi* τίθεται τὸ εἰς *um supinum* πρὸς δήλωσιν σκοποῦ.

3. *Ardeam*] = Ἀρδεα· ἦτο πόλις τοῦ Λατίου, πρωτεύουσα τῶν Ῥουτούλων, πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ποταμοῦ Νουμικίου, κεκλιμένη πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ῥώμης, ἐπὶ ἀποτόμου βράχου.

4. *Collatiam*] = *Κολλατία* ἦτο πόλις τοῦ Λατίου κειμένη ἐπὶ ἐνὸς παραποτάμου τοῦ Ἀνίωνος, ἐν ταῖς περιχώροις τῆς Ῥώμης.

5. *Collatini*] Ὁ *Ταρκύνιος* ἐπωνομάσθη *Κολλατίνος* ἐκ τῆς ἀλώσεως τῆς *Κολλατίας*.

6. *Lanificio*] Ἡ Ῥωμαία οἰκοδόσποινα ἔζη ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς οἰκίας αὐτῆς, ἐνθα διήρχετο τὸν καιρὸν νήθουσα ἔρια μετὰ τῶν θεραπαινίδων αὐτῆς. *Domi mansit, lanam fecit*, τοιοῦτο ἦτο τὸ ἐπιτύμβιον ἐπίγραμμα, ὅπερ ἐχάρασσον ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῆς.

7. *postero die*] Ἡ ἀφαιρετικὴ ὁηλοῖ τὸν χρόνον, καθ' ὃν πρᾶγμα τι συμβαίνει, συνέβη, συμβήσεται.

IX. Iunius Brutus, Romanorum consul primus.

(Τῷ 243 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 510 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἰούνιος Βροῦτος καὶ ὁ χρησμός τῶν Δελφῶν. — 2. Σύστασις τῆς δημοκρατίας· ὁ Βροῦτος καταδικάζει εἰς θάνατον τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, μετόχους δυνωμοσίας γενομένης ἐναντίον τῆς νέας πολιτείας. — 3. Θάνατος τοῦ Βροῦτου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Delphos*] = *Οἱ Δελφοί* ἦτο πόλις τῆς Φωκίδος, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Παρνασσοῦ, περίφημος διὰ τὸν ναὸν αὐτῆς, ἐν ᾧ ἡ Πυθία, ἱέρεια τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔδιδε χρησμούς.

2. *Apollinem*] = Ὁ Ἀπόλλων, θεὸς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν, προστάτης τῶν ποιητῶν, ἦτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς, καὶ ἀδελφὸς τῆς Ἀρτέμιδος. Εἶχεν ὡς χαρακτηριστικὰ στέμμα ἐκ δάφνης, τόξον, βέλη καὶ λύραν. Ἐτιμᾶτο ἐν πολλοῖς ναοῖς καὶ ἔδιδε χρησμούς περιφήμους ἐν τῷ ἐν Δελφοῖς ναῷ αὐτοῦ, ὅπου ἐκ πάντων τῶν σημείων τοῦ κόσμου προσέτρεχον, ἵνα συμβουλευθῶσιν αὐτῷ.

3. *consuluerunt*] *consulere aliquem* = συμβουλευέσθαι *τινι*· *consulere aliqui* = βουλευέσθαι περὶ τινος, φροντίζειν περὶ τινος.

4. *consules*] Οἱ ὕπατοι, κατ' ἀρχὰς καλούμενοι *praetores* καὶ *judices*, ἀντικατέστησαν τῷ 510 π. X. τοὺς βασιλεῖς, ὧν διετήρησαν τὰ προνόμια. Ἐξελέγησαν ἀποκλειστικῶς μεταξὺ τῶν

πατρικίων μέχρι τοῦ ἔτους 367 π. Χ., καθ' ὃ εἰς τῶν ὑπάτων ἐξελέχθη ἐκ τῶν πληθῆων. Κατὰ τὸ ἔτος 342 ὤρισαν ὅτι καὶ οἱ δύο ὑπατοὶ ἠδύναντο νὰ εἶνε πληθῆσιοι. Ἐξελέγοντο ἐν τῇ λοχίτιδι ἐκκλησίᾳ κατὰ μῆνα Ἰουλίον καὶ ἀνελάμβανον τὰ ὑπατικά τῶν καθήμενων τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου μετὰ μεγάλης λαμπρότητος. Τὸ ἔτος τῆς ὑπατείας τῶν ἔφερεν ἐν τῇ χρονολογίᾳ τὸ ὄνομα αὐτῶν. Ἦσαν ἀνώτεροι πάντων τῶν ἀρχόντων, οἵτινες ὤφειλον ὑπακοῇν εἰς αὐτούς, πλὴν τῶν δημάρχων. Συνεκάλουν τὴν σύγκλητον, προήδρευον ἐν ταῖς ἀρχιρεσίαις, προέτεινον καὶ ἐφήρμοζον τοὺς νόμους. Στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ ὄντες ἐστρατολόγουν τὰς λεγεῶνας, διώκουν τὸν στρατὸν καὶ εἶχον πάντα τὰ δικαιώματα πλὴν τοῦ συνομολογεῖν εἰρήνην, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἣτις διὰ κλήρου ἔλαχεν αὐτοῖς. Οὐδέποτε παρέμενον ἐν τῇ ἀρχῇ πλέον τοῦ ἔτους. Τῇ 31 Δεκεμβρίου συνήθριζον τὸν λαὸν καὶ μεθ' ὅρκου διεβεβαίουν ὅτι αὐστηρῶς ἐτήρησαν τοὺς νόμους.

5. *paene amissa est*] = Ὀλίγου δεῖν ἀπώλετο, σχεδὸν ἀπώλετο.

6. *prae ceteris*] = ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.

7. *legionibus*] Ἡ λεγεών, ἥς δύσκολον εἶνε νὰ προσδιορίσῃ τις τὸν ἀριθμὸν μετ' ἀκριβείας, περιελάμβανε συνήθως 4200 πεζοὺς, ἐνίοτε 5000 ἢ 6000 μετὰ 300 ἵππῶν. Τὸ πεζικὸν ἦτο διηρημένον εἰς 10 κοόρταις· ἐκάστη δὲ κοόρτις εἰς 3 τάγματα· ἕκαστον δὲ τάγμα εἰς 2 ἑκατονταρχίας. Τὸ ἱππικὸν ἀπετέλει 10 ἱλας, διηκουμένης ἐκάστης ὑπὸ 3 δεκαδάρχων καὶ 3 συμβούλων (*optionum*). Ὁ ὑπατικός στρατὸς περιελάμβανε δύο λεγεῶνας, ἐπηυξημένας ἐκ συμμαχικῶν στρατευμάτων, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἦτο ἴσος πρὸς τὸν τῆς λεγεῶνος ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πεζικόν, διπλάσιος δὲ καὶ ἐνίοτε τριπλάσιος ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἱππικόν. Ὅτε οἱ δύο ἦνωνον τοὺς στρατοὺς τῶν εἶχον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν 40000 μαχητῶν.

8. *ubi*] 1) = ἐνθα, ὅπου· ἐὰν πρόκειται περὶ διαστήματος·

2) = ὅτε, ὁπότε, ἅμα ἐὰν πρόκειται περὶ χρόνου, ὡς ἐνταῦθα.

9. *Triumphans*] Ὁ θρίαμβος (*triumphus*) ἦτο ἡ ζηλωτοτέρα ἀपाσῶν τῶν στρατιωτικῶν ἀμοιβῶν. Ἵνα δὲ τις ἀξιωθῇ ταύτης, ἔπρεπε νὰ ἔχῃ καταγάγῃ ὀριστικὴν νίκην καὶ νὰ ἔχῃ ἀποπερατώσῃ οὕτω σπουδαῖον πόλεμον. Ἡ σύγκλητος, παρὰ τῆς ὁποίας ὁ στρατηγὸς ἐζήτηε τὴν ἄδειαν τοῦ τελέσαι θρίαμβον, ἦτο ἐλευθέρᾳ νὰ ἐπιτρέψῃ ἢ νὰ ἀρνηθῇ τοῦτο. Ἐν ὠρισμένη ἡμέρᾳ ἡ προπομπὴ εἰσήρχετο εἰς τὴν Πρώμην διὰ τῆς Καπίννης θύρας, διήρχετο τὸ Βήλαυρον (*Velābrum*), τὴν ἀγορὰν τῶν βοῶν (*Forum boarium*), τὸν μέγιστον ἱππόδρομον (*Circus Maximus*), καὶ ἐβαδίζεν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ μέχρι τοῦ Καπιτωλίου, ἐνθα ἐθυ-

σίαζον σφάγια εἰς τὸν Δία. Προηγούντο οἱ συγκλητικοὶ καὶ οἱ ἄρχοντες· ὀπίσθεν αὐτῶν ἐφέροντο τὰ ἐκ τῶν πολεμίων λάφυρα. Εἰκόνες, ἀντικείμενα τέχνης, ὅπλα, κ.τ.λ., καὶ ἀγάλματα ἀναπαριστῶντα τὰς πόλεις, τοὺς ποταμούς, τὰ ὄρη τοῦ κατακτηθέντος μέρους. Ὑστερον εἶποντο ταῦροι λευκοὶ προωρισμένοι πρὸς θυσίαν· ὕστερον οἱ διακεκριμένοι αἰχμάλωτοι, μετὰ τοὺς ὁποίους ἐβάδιζον οἱ πελεκυφόροι, οἵτινες προηγούντο τοῦ θριαμβεύοντος. Οὗτος ὤχεϊτο ἐπὶ ἄρματος χρυσοῦ συρομένου ὑπὸ τεσσάρων λευκῶν ἵππων. Ἐκράτει διὰ τῆς δεξιᾶς ῥάβδον ἐλεφαντίνην, ἔχουσιν ἐν τῷ ἄνω μέρει ἀετόν· εἶχε τὴν κεφαλὴν ἐστεμμένην διὰ δάφνης. Ἦτο περιβεβλημένος χιτῶνα κεκοσμημένον διὰ φοινίκων καὶ τήθεννον ἐρυθρὰν χρυσοπάρυφον. Ἦκολουθεῖτο ὑπὸ τῶν ὑπάρχων καὶ χιλιάρχων αὐτοῦ ἐφίππων. Τὸ σῶμα ὁλόκληρον τῆς λεγεῶνος ἔκλειε τὴν προπομπήν· οἱ στρατιῶται, κεκοσμημένοι διὰ τῶν παρασῆμων αὐτῶν καὶ ἐστεμμένοι διὰ δάφνης ἔφαλλον ἄσματα πρὸς τιμὴν τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν. Ἐὰν ὁ θρίαμβος ἐτελεῖτο ἐνεκα θαλασσίας νίκης, ἐκαλεῖτο triumphus navalis.

10. *Funus*] Οἱ πτωχοὶ πολῖται ἐνεταφιάζοντο ἐν καιρῷ νυκτός, ἄνευ τινὸς πομπῆς. Οἱ ὑψηλῆς δ' ὅμως περιωπῆς Ῥωμαῖοι ἐνεταφιάζοντο μετὰ μεγάλης μεγαλοπρεπείας. Προϋπέμποντο μέχρι τῆς τελευταίας αὐτῶν κατοικίας ὑπὸ μακρᾶς συνοδίας συγγενῶν, φίλων, πελατῶν, οἵτινες ἔφερον ὀξδας (*funalia*). Γυναῖκες (*praeeficae* καλούμεναι) ἐθρήνουν ἐπὶ πληρωμῇ καὶ ἐνεκωμίαζον τὸν θανόντα, τίλλουσαι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτῶν. Αἱ εἰκόνες τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα εἶχον δοξάσῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ νεκροῦ, ἐφέροντο πρὸ τοῦ φερέτρου. Τέλος τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς κηδεΐας προσεκάλουν τὸν λαὸν εἰς ἀγῶνας καὶ εἰς θεάματα ὧρεαν παρεχόμενα πρὸς τιμὴν τοῦ θανόντος.

X. Horatius Cocles.

(Τῷ 246 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 507 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Ὁ Ὅρατιος Κόκλῃς ὑπερασπίζει μόνος τὴν ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ἑυλίνην (Ἰερὰν) γέφυραν (pons Sublicius) ἐναντίον τοῦ ὀρτοατοῦ τοῦ Πορθύνα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Etruscorum*] Οἱ Ἑτροῦσκοι κατέκουν τὸ μέρος τῆς Ἰτα-

λίας, τὸ ὅποῖον ἐξετείνετο μεταξύ τοῦ Λατίου πρὸς μεσημβρίαν
κειμένου, τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης πρὸς δυσμὰς, τῆς ἐντὸς τῶν
"Αλπεων Γαλατίας πρὸς βορρᾶν, τῆς Οὐμβρικῆς πρὸς ἀνατολάς,
καὶ κυριωτέρας πόλεις εἶχε· τὴν Καίρην (Caeres), τοὺς Ταρκυ-
νίους (Tarquinii), τοὺς Βηίους (Veji), τοὺς Οὐολσινίους (Vul-
sinii), τὸ Κλούσιον (Clusium), τοὺς Φαλερίους (Falerii) καὶ
ἄλλας. Λαὸς πλούσιος καὶ ἰσχυρὸς, ἐξήσκησε τὴν μεγαλητέραν
ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Παρὰ
τοῦ λαοῦ τούτου οἱ Λατῖνοι παρέλαβον τὰ πλείστα τῶν θρησκευ-
τικῶν αὐτῶν ἐθίμων. Ὑψωσε τὴν βιομηχανίαν εἰς βαθμὸν τελειό-
τητος· τὰ Ἑτρουσκικὰ ἀγγεῖα ἐφημίζοντο. Ἡ Ἑτρούρια εἶνε ἡ
σημερινὴ Τοσκάνη.

2. *ad restituendum*] Ἡδύνατο νὰ τεθῇ ὡσαύτως *ad resti-
tuendos*· διότι ὅταν τὸ ῥῆμα εἶνε μεταβατικὸν μετ' αἰτιατικῆς
συντασσόμενον γίνεται ἡ λεγομένη γερονδιακὴ ἑλξίς, τοῦτ' ἐστὶ
τὸ γερονδιον τρέπεται εἰς γερονδιῶν, δῆλ. εἰς μετοχὴν τοῦ πα-
θητικοῦ μέλλοντος λήγουσαν εἰς *ndus, -nda, -ndum*, καὶ λαμ-
βάνει τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἀντικειμένου, τὸ δὲ ἀντι-
κείμενον λαμβάνει τὴν πτώσιν τοῦ γερονδίου, π. χ. *studium
amandi matrem* = τρέπεται καθ' ἑλξιν εἰς *studium amandæ
matris*.

3. *demigrant*] Ὁ πόλεμος καὶ ἡ γεωργία ἦσαν αἱ δύο κύ-
ριαι ἀσχολίαι τῶν Ῥωμαίων. Ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Πορσένης κατέλα-
βεν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς.

4. *Iter paene dedit, nisi . . . fuisset*] Ἐπρεπε νὰ εἴπῃ
iter . . . dedisset, nisi . . . fuisset. Ἀλλ' οἱ Λατῖνοι οὐδέποτε
θέτουσι καθ' ὑποτακτικὴν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως, ὅταν
ἔχῃ τὸ *paene*, καὶ ἐὰν τὸ ῥῆμα τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως κεῖ-
ται καθ' ὑποτακτικὴν. *Pons sublicius iter paene hostibus
dedit* (συνπλήρῳσεν· *et revera dedisset*), *nisi unus vir
fuisset*.

5. *Cocles*] = μονόφθαλμος.

6. *tuta*] Εἶνε παθητικὴ μετοχὴ τοῦ ἀποθετικοῦ ῥήματος *tueor*
μετὰ σημχσίας παθητικῆς.

7. *ad suos*] Δῆλα δὴ *cives*.

8. *potuisset*] Ἐνταῦθα κεῖται ἀπρὸς ὥπως.

9. *comitio*] *comitium* ἦτο μέρος τῆς ἀγορᾶς (Forum)
γαيتνιαζον τῷ βουλευτηρίῳ (Curia), ἐν ᾧ συνήρχετο ἡ λοχίτις
ἐκκλησία.

XI. Mucius Scaevola.

(Τῷ 246 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι 507 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

'Ο ἡρωϊδὺς τοῦ Μουκίου Σκαιόβλα καταπλήσσει τὸν Πορσέναν, ὅστις λυεῖ τὴν πολιορκίαν τῆς Ῥώμης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Quum Porsena obsideret*] 'Ο σύνδεσμος *quum* σημαίνων χρονικὴν σχέσιν (= ἐν τῇ ἐποχῇ. καθ' ἣν ὄρε) συντάσσεται μεθ' ὀριστικῆς, ἐὰν τὸ ῥῆμα κεῖται κατ' ἐνεστώτα ἢ παροχέιμενον ἢ μέλλοντα· μεθ' ὑποτακτικῆς δέ, ἐὰν κατὰ παρατατικὸν ἢ ὑπερσυντέλικον. Ἐν τούτοις καὶ πρὸ παρατατικοῦ καὶ ὑπερσυντελικοῦ εὐρισκόμενος συντάσσεται μεθ' ὀριστικῆς, ὅταν σημαίνῃ πράξιν συνήθως γινομένην, π. χ. *quam ver esse coeperat*, *Verres dabat se itineribus*.

2. *repromittens*] = ἀνθυπισχνούμενος.

3. *stipendium*] Παράγεται ἐκ τοῦ *stips-stipis* = κέρμα (μικρὸν νόμισμα) καὶ *pendere* = εἵνεῖν (= πληρώνειν).

4. *Scriba*] Γενικῶς σημαίνει πᾶν εἶδος γραφέως, εἰδικῶς δὲ τοὺς γραφεῖς τοῦ ταμίου, οἵτινες εἶχον λογιστικά καθήκοντα φυλάσσοντες πρὸς τούτοις καὶ τὰ ἀρχεῖα.

5. *pro rege*] = ἀντὶ τοῦ βασιλέως, θεωρήσας αὐτὸν ὡς βασιλέα.

6. *foculo*] *Foculum* = εἶδος φορητοῦ πυραύνου, ἐν ᾧ ἀνῆπτον πῦρ, ὅπερ ἐχρησίμευε πρὸς τελεσιν θυσιῶν.

7. *hoc supplicii*] = *hoc supplicium*.

8. *a rea*] Πρέπει νὰ ἐννοηθῇ τὸ *dextra manu* = *a rea dextra manu*.

9. *Mucius*] Ἐπεκλήθη Scaevola ἀπὸ τοῦ *scaevus* = σκαιός.

XII. Claelia Virgo.

(Τῷ 246 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 507 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Ἡ Κλοιλία, νέα Ῥωμαία δεδομένη ὡς ὄμηρος τῷ Πορσέναν, δραπετεύει ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *ad Claeliam... reposcendam*] = πρὸς ἀπαίτησιν τῆς Κλοιλίας, ἵνα ἀπαιτηθῶσι τὴν Κλοιλίαν.

2. *ex foedere*] = συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης.

3. *eam parte obsidum donare se dixit*] Τὸ donare ἔχει διπλὴν σύνταξιν donare aliquem aliqua re = τιμᾶν τινα διὰ τινος δώρον καὶ donare aliquid alicui = δίδόναι τινὶ τι.

4. *Via*] Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον κατασκευάσῃ μεγάλας λιθοστρώτους ὁδοὺς καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις πρὸς διευκόλυνσιν τῶν στρατιωτικῶν ἐνεργειῶν. 1) Πρὸς μεσημβρίαν τὴν Ἀππίαν ὁδὸν (*Via Appia*), ἐγκαινισθεῖσαν τῷ 313 π. Χ. ὑπὸ τοῦ τιμητοῦ Ἀππίου Κλαυδίου, καὶ ἄγουσαν ἀπὸ τῆς Ῥώμης εἰς Τάρνιντα καὶ Βρεντήσιον. 2) Πρὸς ἀνατολὰς τὴν Βαλερίαν ὁδὸν (*Via Valeria*), ἣτις διήρχετο τὴν χώραν τῶν Σαβίνων καὶ τῶν Σαμνιτῶν, καὶ ἀπεπερατοῦτο εἰς τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν. 3) Πρὸς βορρᾶν, τὴν Φλαμινίαν ὁδὸν, ἣτις ὑπερέβαινε τὰ Ἀπέννινα καὶ ἤγωνε τὸν Πάδον μετὰ τῆς Πλακεντίας.

XIII. Publius Valerius Publicola.

(Τῷ 247 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 506 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Ὑποχώρησις τοῦ Βαλερίου Πουμπλικόλα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Se consulatu abdicavit*] = Παρητήσατο τὴν ὑπατείαν. Λέγεται *abdicare se magistratu* καὶ *abdicare magistratum* = παραιτεῖσθαι τὴν ἀρχήν.

2. *Quo adjutore*] = οὗ βοηθοῦ ὄντος, διὰ τῆς βοηθείας τοῦ ὁποίου.

3. *misit qui . . diruerent*] = Ἐπεμψεν ἵνα . . . κατασκάψωσι.

4. *fascibus*] *Fasces* = δέσμαι ῥάβδων δεδεμέναι διὰ λωρίον ἐρυθροῦ. Ἐν τῷ στρατῷ περιέκλειον αἱ δέσμαι αὗται πέλεκυν, σημεῖον τῆς ἐσχύρας, ὃν ὤφειλον νὰ ἀφαιρέσωσιν ἐντὸς τῆς Ῥώμης. Ἐφέροντο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου ὑπὸ τῶν ῥαβδούχων, οἵτινες προηγούντο τῶν δικτατόρων, τῶν ἱππάρχων, τῶν ὑπάτων, τῶν ἀνθυπάτων, τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἀντιστρατήγων.

5. *Publicolae*] Παράγεται ἐκ τοῦ *colere* (= θεραπεύειν) καὶ *populus* (= λαός). Ἐπομένως τὸ *Publicola* = δημοκροῦς. Τὸ δὲ πρῶτον συνθετικὸν *publicus* εἶνε ἀντὶ τοῦ *populicus*.
6. *Quartum*] Κεῖται ἐπιρρηματικῶς = διὰ τετάρτην φορὰν.

XIV. *Fabii trecenti sex.*

(Τῷ 274 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 479 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Οἱ 306 Φάβιοι ἀναλαμβάνουσι τὸν ἐναντίον τῶν Οὔιεντων πόλεμον.—2. Ἀπόλλυνται μέχρι ἐνὸς ἐν τινὶ ἐνέδρῳ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Vexabantur*] = Ἐκακοῦντο, ἐβασανίζοντο.

2. *gens*] Ἡ λέξις *gens* (= γένος) σημαίνει ἅπαντα τὰ μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, συνδεόμενα οὐ μόνον διὰ τῶν δεσμῶν τοῦ αἵματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν τῆς θρησκείας. Προσφέρουσιν ἀπὸ κοινοῦ θυσίας, ὧν ἡ ἡμέρα καὶ ὁ τόπος εἰσι σταθερῶς ὠρισμένοι, καὶ ἐν αἷς θυσίαις δὲν γίνονται ξένοι δεκτοὶ ἐπὶ ποινῇ βαρείας ἀσεβείας. Ἐκτὸς τῆς αὐτῆς λατρείας καὶ τῶν αὐτῶν ἑορτῶν, ἔχουσι καὶ τοὺς αὐτοὺς τάφους, ἐν οἷς αὐτοὶ μόνον ὀφείλουσι νὰ ἐνταφιασθῶσιν. Εἰσὶ στενῶς συνδεδεμένοι καὶ βοηθοῦνται ἀμοιβαίως ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀνάγκαις τοῦ βίου. Ὑπακούουσιν εἰς ἓνα μόνον ἀρχηγόν, ὅστις ἐκτελεῖ καθήκοντα δικαστοῦ, ἱερέως, στρατιωτικοῦ διοικητοῦ. Φέρουσιν ἅπαντες τὸ αὐτὸ ὄνομα· *Cornelius, Claudius, Quintilius* κ.τ.λ., ἀλλὰ διακρίνονται διὰ τοῦ προωνυμίου *Cajus, Marcus, Publius*, κ.τ.λ., καὶ τοῦ ἐπωνυμίου π. χ. *Scipio, Sulla*, τὰ ὁποῖα δηλοῦσι τοὺς κλάδους τοῦ Κορνελίου γένους.

3. *Gratiae*] *Gratia* = ἐν τῷ ἐνικῷ σημαίνει 'εὐγνωμοσύνη', ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ *Gratiae* = ἐκφράσεις εὐχαριστίας.

4. *patricii*] Οἱ πατρίκιοι εἰσι μέλη τῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες ἐγκατέστησαν ἐν Ῥώμῃ ἅμα τῇ συστάσει αὐτῆς καὶ διηρέθησαν εἰς τρεῖς φυλάς· 1) τοὺς Ῥαμνίτας (*Ramnenses*), 2) τοὺς Τατιήσας (*Tatienses*), 3) τοὺς Λούκερας (*Luceres*). Ὑστερον προσετέθη εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ δῆμος (= *Plebs*). συγχείμενος ἐκ ξένων, φυγάδων, ἢ ἡττημένων, οἵτινες ἦσαν ἀνεξάρτητοι καὶ

ἐλεύθεροι, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιζητήσωσιν ἀξιώματα, διότι ἐστεροῦντο πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ἵνα τύχῃσι πολιτικῆς πρὸς τοὺς πατρικίους ἰσότητος, ἠγωνίσθησαν πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν καὶ ἐνίκησαν ἐπὶ τέλους παρὰ τὴν πεισματώδη τῶν πατρικίων ἀντίστασιν. Ἀλληλοδιαδόχως ἐγένοντο μέτοχοι τῆς ὑπατείας, τῆς στρατηγείας κ.τ.λ.

5. *Cremeram*] Κρεμέρας· ἦτο μικρὸς ῥύαξ τῆς Ἐτρουρίας, ὅστις διέρρηε τοὺς Βηίους καὶ ἐχύνετο εἰς τὸν Τίβεριν, ἐν χιλιόμετρον ἄνωθεν τῆς Ῥώμης.

6. *poenituit*] Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα *piget, qudet, poenitet, taedet, miseret* συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς, σημαίνουσης τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἀνιάται, αἰσχύνεται κ.τ.λ., καὶ γενικῆς, σημαίνουσης τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον προξενεῖ τὴν ἀνίαν, τὴν αἰσχύνην κ.τ.λ.· ἐπομένως *Vejentes pacis impetratae brevi poenituit* = Οἱ Οὐιεντανοὶ μετεμελήθησαν ἐν βραχεῖ χρόνῳ διὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν εἰρήνην.

7. *ad unum*] = μέχρι ἐνός, μέχρι τοῦ τελευταίου.

8. *Qua profecti fuerant*] Τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, δι' οὗ τις διέρχεται, τίθεται κατ' ἀφαιρετικὴν ἀπρόθετον, ἐὰν εἶνε ὄνομα θύρας, ὁδοῦ, ποταμοῦ· π. χ. *egressus est porta Capena*. — *Pompa ascendit ad Capitalium via Sacra*. Ἐκφέρεται καὶ κατ' αἰτιατικὴν μετὰ τῆς *per*, ἀλλ' ἐὰν εἶνε ὄνομα πόλεως, χώρας, ὄρους· π. χ. *iter fecit per Romam, per Italiam, per Alpes*.

XV. Aulus Postumius dictator.

(Τῷ 257 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 496 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Νίκη τοῦ Αὔλου Ποστουμίου κατὰ τῶν Λατίνων παρὰ τὴν Ῥυγίλλην.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Dictatura*] Ὁ δικτάτωρ διωρίζετο ὑπὸ τῶν ὑπάτων τῇ προτροπῇ τῆς συγκλήτου ἐν κρίσιμοις περιστάσεσιν. Ἦτο περιβεβλημένος ἀπόλυτον ἐξουσίαν καὶ αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ ἦσαν ἀνέκλητοι· ἡ δὲ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ παραμονή του δὲν ἠδύνατο νὰ παρα-

ταθῇ πλέον τῶν ἐξ μηνῶν. Συνωδεύετο ὑπὸ 24 ῥαβδούχων μετὰ δεσμῶν ῥάβδων καὶ πελέκεων. Εἰδικώτερον ἦτο ἐπιτετραμμένος τὴν διοίκησιν τοῦ πεζικοῦ καὶ εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἑνα ἵππαρχον. Τῷ ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ καταλίπη τὴν Ἰταλίαν καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τῆς ἀποστολῆς του.

2. *Magister equitum*] = ἵππαρχος· ἦτο ἄρχων, ὅστις διετέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ δικτάτωρος, ὑπὸ τοῦ ὁποίου διωρίζετο, καὶ δίδκει εἰδικῶς τὸ ἱππικόν.

3. *Regillum lacum*] Ῥηγίλλη ἦτο πόλις τῆς Σαβίνης πλησίον ὁμωνύμου λίμνης, παρὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ῥωμαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Λατίνους (496 π. X.).

4. *frenos*] Τὸ ὄνομα *frenum* ἔχει πληθυντικὸν *frena* καὶ *freni*· ὁμοίως καὶ *rastrum* ἔχει *rastra* καὶ *rastri*.

5. *aciem Latinorum fuderunt*] Οἱ Λατῖνοι συνωμολόγησαν μετὰ τῆς Ῥώμης συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν, ἣτις ὤφειλε νὰ διαρκέσῃ ἐφ' ὅσον ὁ εὐρυνός ἤθελεν εἶσθαι ὑπεράνω τῆς γῆς.

6. *Senio*] *Senectus* = σημαίνει τὸ γῆρας ἐν γένει· *senium* σημαίνει τὸ ἐσχατον καὶ ἀσθενὲς γῆρας, τὸ χαλεπὸν καὶ φορτικὸν γῆρας.

XVI. Menenius Agrippa.

(Τῷ 260 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 493 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ Μενήνιος Ἀγρίππας καταπαύει στάσιν τινὰ τοῦ δήμου (*plebis*), διὰ τῆς διηγύσεως τοῦ ἀλληγορικοῦ μύθου τῶν μελῶν καὶ τοῦ στομάχου. — 2. Ἐκλογὴ δημόρχων· κηδεῖα τοῦ Μεννίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Facundus*] *Facundus* λέγεται ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐκφράζεται μετὰ φυσικῆς εὐχερείας, ὁ εὐφραδής.

2. *nihil aliud quam hoc narrasse fertur*] = *nihil aliud fecisse quam hoc narrasse fertur* = ἠρκέσθη εἰς τὴν διήγησιν τοῦ ἐπομένου μύθου.

3. *plebs . . . regressa est*] Ὁ λαὸς εἶχεν ἀποχωρήσῃ εἰς τὸ ἱερὸν ὄρος, τρία χιλιόμετρα μακρὰν τῆς Ῥώμης, ἵνα ἰδρῶσιν ἐκεῖ νέαν πόλιν.

4. *Tribunos*] Ἡ δημαρχία συνεστάθη τῷ 494 π. Χ. ὑπὸ τῶν πληθθίων ἀποσυρθέντων ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ὄρους, ἵνα ὑπερασπίσωσι τὰ δίκαια αὐτῶν κατὰ τῆς τυραννικῆς ἰσχύος τῶν πατρικίων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν δημάρχων, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἦτο δύο, μετ' οὐ πολὺ ἠυξήθη εἰς πέντε, καὶ εἶτα εἰς δέκα. Κατ' ἀρχὰς ἐξελέχθησαν ἐν τῇ κουριάτιδι (= ἐν ἡ κατὰ κουρίας ἐφηφοφόρου) ἐκκλησίᾳ, εἶτα ἀπὸ τοῦ 472 ἐξελέγοντο ἐν τῇ φυλῆτιδι (= ἐν ἡ κατὰ φυλὰς ἐφηφοφόρου) ἐκκλησίᾳ. Διὰ τὰ ἐκτεθῆ τις ὡς ὑποψήφιος, ἔπρεπε νὰ εἶνε πληθῆιος ἄγων τὸ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος. Οἱ δημαρχοὶ δὲν εἶχον δέσμας οὔτε πελεκυφόρους οὔτε πολυτιμον δίφρον, ἀλλ' ἦσαν ἀπαρabiαστοι καὶ εἶχον μεγίστην ἰσχύον. Εἶχον τὸ δικαίωμα τὸ ἀκυροῦν τὰς πράξεις τῶν ἄλλων ἀρχόντων, καὶ τὰ τῆς συγκλήτου ἔτι δόγματα· εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ ὀδηγεῖν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἅπαντας τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς ὑπάτους ἔτι, τοῦ ἐπιβάλλειν πρόστιμον, καὶ τέλος τοῦ παρακωλύειν τὴν συγκρότησιν συνελεύσεως (comitia) δι' ἀρχαιρεσίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν δὲν ἠδύναντο οὔτε νὰ κατηγορηθῶσιν οὔτε νὰ τιμωρηθῶσι.

5. *nobilitatis*] Ἡ τάξις τῶν εὐγενῶν ἐγεννήθη, ὅτε οἱ πληθῆιοι ἔλαβον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγωνται ὕπατοι. Ἡ τοῦ δικαίωματος τούτου ἀπόκτησις κατήργησε μὲν μίαν πολιτικὴν διακρίσιν, ἀλλ' ἐδημιούργησεν ἄλλην, κοινωνικὴν. Εὐγενεῖς οἰκογένειαι ἦσαν αἱ ἔχουσαι μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῶν ἐκ τῶν μειζόνων ἀρχόντων = *magistratus curules*, ὧν αἱ εἰκόνες ἐφυλάσσοντο ἐν τῷ προδόμφ (atrium).

6. *Quadrans*] = Τετραῶς, κοδράντης· ἦτο λεπτότατον χαλκοῦν νόμισμα, ἰσοδυναμοῦν πρὸς δύο ἐκαστὰ τῆς δραχμῆς.

7. *publice*] = ἐξ ὀνόματος τοῦ κράτους, δημοσίοις ἀναλώμασι.

XVII. Quinctius Cincinnatus.

(Τῷ 293 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 460 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἀγροτικαὶ ἀσχολίαι τοῦ Κικιννάτου, ὅτε ἐδέξατο τὴν δικτατορίαν. — 2. Ἡ κατὰ τῶν Αἰκούων νίκη αὐτοῦ· θρίαμβος αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Aequi*] Οἱ Αἰῖκοι ἦσαν μικρὸς λαὸς τοῦ Λατίου καὶ κατόικουν χώραν ὀρεινὴν, ἥς πρωτεύουσα πόλις ἦτο ἡ Πραίνεστος.

2. *Trepidatio*] = Ἡ ταραχή καὶ ἀταξία, αἵτινες γεννῶνται σχεδὸν πάντοτε ἐν παντὶ λαῷ ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ ἐπικρεμαμένου κινδύνου.

3. *Quanta*] Πρέπει νὰ ὑπονοηθῇ τὸ *fuisse*.

4. *altero*] Δὲν εἶπεν *alio*, διότι οἱ ὕπατοι ἦσαν μόνον δύο.

5. *placuit*] Κεῖται ἀπροσώπως = ἔδοξεν, ἐφάνη καλόν.

6. *Qui . . restitueret*] Εἶνε ἀναφορικὴ τελικὴ πρότασις = *ut is . . restitueret*.

7. *quatuor jugerum*] Ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ εἶνε τῆς δευτέρας κλίσεως *jugerum* - i, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ εἶνε τῆς τρίτης κλίσεως *jugera*, *jugerum*, *jugeribus*. *Jugerum* = πλῆθρον· εἶνε μέτρον ἐπιφανείας, ἔχον 80 μέτρων μῆκος καὶ 40 πλάτος· ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἥμισυ τοῦ στρέμματος.

8. *togam*] Ἡ τήβεννος ἦτο τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα τῶν Ῥωμαίων, συγκείμενον ἐξ ὑφάσματος ἐριούχου σχήματος ἡμικυκλίου, ὅπερ ἐφέρετο ἄνωθεν τοῦ χιτῶνος, καὶ ἐρρίπτετο πέριξ τοῦ σώματος οὕτως, ὥστε νὰ ἀφήνῃ τὸν δεξιὸν βραχίονα ἐλεύθερον καὶ νὰ σχηματίζῃ ἐπὶ τοῦ στήθους πτυχὰς εὐρείας καὶ πολυαριθμους, ἃς ἐκράτει ὁ ἀριστερὸς βραχίον. Ἦτο συνήθως λευκή, ἀλλ' οἱ κατωτέρας κοινωνικῆς τάξεως ἄνθρωποι, οἰκονομίας χάριν, εἶχον τήβεννον χρώματος φαιοῦ (*toga pulla*), ὁμοίαν πρὸς τὴν ἐν καιρῷ πένθους φερομένην.

9. *signa*] *Signum* γενικῶς ἐσήμαινεν ἀπάσας τὰς στρατιωτικὰς σημαίας, οἷον τὸν ἀετὸν (*aquila*), ὅπερ ἦτο σημαία τῆς λεγεῶνος, καὶ τὴν φοινικίδα (*vexillum*), ὅπερ ἦτο σημαία τοῦ ἱππικοῦ καὶ τῶν ἐπικουρικῶν στρατευμάτων· εἰδικῶς δὲ ἐσήμαινε τὴν σημαίαν τῆς κοόρτης.

10. *epulae*] Ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ σχηματίζεται κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν *epulum* - i καὶ σημαίνει ἐστίασιν δημοσίαν, δημοθοιμίαν· ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ σχηματίζεται κατὰ τὴν πρώτην *epulae* - arum καὶ σημαίνει συμπόσιον ἰδιωτικόν, πολυτελὲς μάλιστα.

11. *in sex menses*] = Δι' ἕξ μῆνας.

XVIII. Cajus Marcius Coriolanus.

(Τῷ 260 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 493 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Χαρακτὴρ καὶ ἀνδραγαθία τοῦ Κοριολάνου. Ἡ πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ νικηὶς στοργή. — 2. Ἀμοιβαὶ προδενεχθεῖσαι τῷ Κοριολάνῳ διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ· ἡ εἰς Βόλσκους ἐξορία αὐτοῦ. Ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν πορεύεται κατὰ τῆς Ῥώμης. — 3. Ὑποχωρεῖ εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς μητρὸς αὐτοῦ μόνον καὶ ἀποδύρει τὸν στόρατὸν αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Coriolis*] *Corioli-orum* = Κορίολα· πόλις ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Οὐόλσκων, μεσημβρινοανατολικῶς τῆς Ῥώμης.

2. *Volscorum*] *Volsci* = Οὐόλσκοι· ἦτο λαὸς τοῦ Λατίου. Ἀπετέλουν ὁμοσπονδίαν, ἣς αἱ κυριώτεραι πόλεις ἦσαν ἐπὶ μὲν τῆς παραλίας τὸ Ἀντίον καὶ Ἀγξωρ, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ τὰ Ἀρπινα, πατρὶς τοῦ Μαρίου καὶ τοῦ Κικέρωνος· τὸ Πρίβερνον, ἡ Ἐχέτρα, αἱ Φρέγελλαι.

3. *Sortitus erat a natura nobiles ad laudem impetus*] = Ἐκ φύσεως εἶχε τύχην εὐγενῶν πρὸς ἔπαινον ὁρμῶν.

4. *prima stipendia facere*] = στρατεύεσθαι τὸ πρῶτον.

5. *militari praemio*] Αἱ ἀμοιβαί, ἃς συνήθως ἀπένεμον εἰς τοὺς στρατιώτας, ἀπαριθμοῦνται ἐν τῇ ἐπομένῃ παραγράφῳ.

6. *Corona*] Οἱ στέφανοι, δι' ὧν ἀντήμειβον τὴν στρατιωτικὴν ἀρετὴν, ἦσαν διαφόρων εἰδῶν· 1) *Στέφανος πολιορκητικός*, ἐκ χλοῆς, (*corona obsidionalis*), ἀπονεμόμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὸν στρατηγόν, ὅστις εἶχε σώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τινος πολιορκίας· 2) *Στέφανος πολιτικός*, (*corona civica*), ἐκ φύλλων ὀρνός, ἀπονεμόμενος εἰς τὸν σώσαντα τὴν ζωὴν Ῥωμαίου πολίτου· 3) *Στέφανος τειχικός*, (*corona muralis*), ἐκ χρυσοῦ, διδόμενος τῷ πρώτῳ ἐπὶ τὰ πολιορκούμενα τεῖχη ἀναβάντι· 4) *Στέφανος στρατοπεδικός* ἢ *σταυρωματικός*, (*corona castrensis* ἢ *vallaris*), ἀπονεμόμενος εἰς τὸν πρῶτον εἰσερμήσαντα εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον ἢ ὑπερβάντα τὸ τῶν πολεμίων σταύρωμα· 5) *Στέφανος ναυτικός* ἢ *τῶν ἐμβόλων* (*corona navalis* ἢ *rostralis*), ἐκ χρυσοῦ, ἀπονεμόμενος εἰς τὸν ναύτην, ὅστις πρῶτος ἐπήδα κατὰ ἐμβολὴν ἐχθρικοῦ πλοίου, ἢ εἰς τὸν ναύαρχον, ὅστις

κατέστρεφεν ἐχθρικὸν στόλον· 6) Στέφανος θριαμβευτικός, (corona triumphalis), ἐκ φύλλων δάφνης, φερόμενος ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ θριαμβοῦ.

7. *tum demum*] = Τότε μόνον τέλος.

8. *argenti pondus quantum*] Πρέπει νὰ ὑπονεηθῇ τὸ tantum.

9. *gravi annona*] *gravis annona* = ἔτος καθ' ὃ ἡ τιμὴ τοῦ σίτου ἦτο ἀνυψωμένη. *Annona* (ἐκ τοῦ *annus-i*=ἔτος) = ἡ συγκομιδὴ τοῦ ἔτους, τὰ σιτία, ἡ τιμὴ τῶν σιτίων.

10. *plebs . . coleret*] Οἱ πατρίκιοι ἐφρόνουν ὅτι ἡ περίσσις ἦτο ἐξοχος διὰ νὰ ταπεινώσῃ τὸν λαὸν καὶ τύχῃσι τῆς καταργήσεως τῆς δημαρχίας, ἀπειλοῦντες τὴν παρακώλυσιν τῆς διανομῆς τροφίμων.

11. *quartum . . lapidem*] Οἱ Ῥωμαῖοι ἐστημεῖον, ὡς ἡμεῖς, δι' ὁρίων τὰς ἀποστάσεις. *Lapis*=στήλη, τὸ τοῦ ὀκτασταδίου σημεῖον, μιλιαρίον.

12. *ab urbe*] = ἀπὸ τῆς Ῥώμης, τῆς κατ' ἐξοχὴν πόλεως.

13. *Infulis*] *Infula* ἦτο ἐριοῦχος ταινία, συνήθως λευκὴ, ἣν οἱ ἱερεῖς καὶ αἱ ἐστιάδες ἔφερον ὡς διάδημα περὶ τὴν κεφαλὴν. Ὡσαύτως πρὸ τῆς θυσίας ἐκοσμεῖτο διὰ ταύτης τὸ ἱερεῖον. Ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἑορταῖς ἐκοσμοῦντο διὰ ταύτης πρὸς τοῦτοις καὶ αἱ θύραι τῶν ναῶν.

14. *cui tuam in me injuriam condono*] = χάριν τῆς ὁποίας (μητρὸς μου) τὴν σὴν πρὸς με ἀδικίαν συγχωρῶ.

15. *occisus dicitur*] Παράδοσις γενικώτερον διαδεδομένη ἀναφέρει ὅτι ὁ Κοριολάνος ἀπέθανε παρὰ τοῖς Βόλσκοις, ἐν προέβη-κυΐᾳ ἡλικίας, ἐπαναλαμβάνων συχνάκις ὅτι ἡ ἐξορία ἦτο πικρὰ δι' ἓνα γέροντα.

XIX. Lucius Virginius centurio.

(Τῷ 300 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 453 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Τὸ στρατήγημα τοῦ δεκάρχου Ἀππίου Κλαυδίου πρὸς ἀρπαγὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ ἑκατοντάρχου Βιργινίου.—2. Ὁ Βιργίνιος φονεύει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ἵνα τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀππίου· ἐξέγεροῖς τοῦ λαοῦ ἐναντίον τῶν δεκαρχῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Decemviri*] = δεκάρχαι· συνεστάθησαν τῷ 451 π. X. καὶ

εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτοὺς νὰ συντάξωσι διὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν δημοκρατίαν κώδικα νόμων ὁμοίων πρὸς τοὺς τῶν Ἑλληνικῶν δημοκρατιῶν. Ἡ ἰσχὺς αὐτῶν, ἣτις ἦτο ἀνέκκλητος, διήρκει ἐν μόνον ἔτος. Παρέμεναν ὁ δὲ ὅμως οὗτοι ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ ἐξετράπησαν εἰς τοιαύτας βιαιότητας, ὥστε τῷ 449 κατηργήθη ἡ ἀρχὴ αὐτῶν.

2. *leges populo proponerent*] Οἱ δεκάρχαι (*decemviri*) προέτειναν τῷ λαῷ τὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀνόμοι τῶν δώδεκα πινάκων» γνωστὴν νομοθεσίαν.

3. *clienti suo*] Ἐκαστος πατρίκιος εἶχε μεταξὺ τῶν πληθίων τοὺς πελάτας αὐτοῦ, ὧν ἦτο πάτρων (= προστάτης). Ὁ πάτρων ὤφειλε νὰ ὑπερασπίζῃ τὸν πελάτην του ἐν τῷ δικαστηρίῳ· νὰ τὸν βοηθῇ ἐν ἀνάγκῃ. Ὁ πελάτης ὤφειλε, πρὸς ἀνταμοιβήν, νὰ λαμβάνῃ τὰ ὅπλα ὑπὲρ τοῦ πάτρωνός του, καὶ ἐν τοῖς ἐμφυλίοις ἔτι πολέμοις· νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν προίκισιν τῆς θυγατρὸς του, ἐν ᾗ περιπτώσει ἡ περιουσία αὐτοῦ ἦτο ἀνεπαρκής· νὰ ἐξαγοράζῃ (ἐλευθερώσῃ) αὐτόν, ἐὰν ᾗθελεν εἰσθαι αἰχμαλώτος· νὰ ἐπηται αὐτῷ πορευομένῳ εἰς τὴν ἀγοράν (*Forum*). Οἱ δεσμοὶ οἱ ἐνοῦντες τοὺς πελάτας καὶ τοὺς πάτρωνας ἦσαν κληρονομικοὶ καὶ εἶχον χαρακτῆρα ἱερόν.

4. *ipso Appio iudice*] Ἐνταῦθα ὑπονοητέα κατ' ἀφαιρετικὴν πτῶσιν ἡ ἄχρηστος τοῦ ἐνεστῶτος μετοχὴ τοῦ *esse*, ὁπλὰ δὴ *ipse Appio iudice ente* = αὐτοῦ τοῦ Ἀππίου δικάζοντος.

5. *addixit*] = ἐπεδίκασε.

6. *Quaeso*] Αἱ λέξεις *quaero* καὶ *quaeso* εἰσὶ δύο διάφοροι τύποι ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος. *Quaero* = ζητῶ, πληροφοροῦμαι· *quaeso* = σὲ παρακαλῶ, εἰ σοι ἀρέσκει.

7. *Appi*] Εἶνε κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ. Ἄπαντα τὰ κύρια ὀνόματα καὶ τὸ πλεῖστον τῶν κοινῶν ὀνομάτων, ὧν ἡ ὀνομαστικὴ λήγει εἰς *ius*, σχηματίζουσι κλητικὴν εἰς *i*, οἷον· *Appius*, *Appi*· *Antonius*· *i*· *Virgilius*, *Virgili*· *Horatius*, *Horati*· *filius*, *fili*.

8. *sine me... alloqui*] Τὸ ῥῆμα *sinere* (= ἐπιτρέπειν) συντάσσεται ἢ μετ' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, ὡς ἐνταῦθα, ἢ μεθ' ὑποτακτικῆς μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ *ut*· = ἐπιτρέφόν μοι νὰ προσαγορεύσω.

9. *Aventinum*] Τὸ Ἀβεντίνον ὄρος εἶνε εἰς τῶν ἑπτὰ λόφων τῆς Ῥώμης, ὁ μεσημβρινώτερος τῆς πόλεως, μεταξὺ τοῦ Τιβέρεως, τοῦ Παλατίνου καὶ τοῦ Καιλίου λόφου.

10. *tribunus militum*] Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῶν χιλιάρχων, οἵτινες συνεστάθησαν τῷ 445, ὅτε οἱ πατρίκιοι προὔτιμησαν νὰ περιορίσωσι τὴν δύναμιν τῆς ὑπατείας παρὰ νὰ ἐπιτρέ-

ψωσιν εἰς τοὺς πληθύνους νὰ καταλάβωσιν αὐτήν. Τὸ ἀξίωμα τῶν χιλιάρχων συνεστάθη τῇ προτάσει τοῦ δημάρχου Κανυληίου. Ἐκαστὴ λεγεὼν εἶχεν ἑξ χιλιάρχους, ὧν ἕκαστος ἐξήσκει τὰ καθήκοντά του ἐπὶ δύο μῆνας. Κατ' ἀρχὰς διωρίσθησαν ὑπὸ τῶν ὑπάτων, εἶτα ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ τέλος ὑπὸ τε τῶν ὑπάτων καὶ τοῦ λαοῦ συγχρόνως.

XX. Cajus Licinius Stolo.

(Τῷ 389 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 393 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Ἐκλογὴ τοῦ πρώτου πληθύνου ὑπάτου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Majorem . . . minorem*] Εἰς ἀμφοτέρω περὶ νὰ νικήθῃ τὸ *natu majorem natu . . . minorem natu*.

2. *fores*] = τὰ δύο φύλλα τῆς θύρας, τὰ θυροφύλλα, καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ αὐτὴ ἡ θύρα. *Janua* = ἡ ἐσωτερικὴ ἢ ἐξωτερικὴ θύρα οἰκίας τινός. *Ostium* = ἡ ἐξωτερικὴ θύρα οἰκίας τινός. *Porta* = ἡ πύλη πόλεως τινος.

3. *risui sorori fuit*] = τῇ ἀδελφῇ αἰτία γέλωτος ἐγένετο, — ἀφορμὴν γέλωτος παρέσχευ.

4. *eam esse causam doloris*] = *id esse causam doloris* = ὅτι τοῦτο ἦτο αἰτία τῆς λύπης.

5. *propediem*] = μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἐν βραχεῖ.

6. *sororem*] Δῆλα δὴ *suam*.

7. *Alter consul*] = ὁ εἰς τῶν δύο ὑπάτων.

8. *resistentibus patribus*] = Καίτοι οἱ πατέρες ἀντί-
στάντο.

XXI. Marcus Furius Camillus.

(Τῷ 360 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 393 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἀπειρία τοῦ διδασκάλου τοῦ ὀρχολείου τῶν Φαλαγίων· τιμωρία ἐπιβληθεῖσα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Καμίλλου. — 2. Ἐξορία τοῦ Καμίλλου· ἐπιδρομὴ τῶν Γαλατῶν. — 3. Ἀλωσις τῆς Ῥώμης ὑπὸ τῶν Γαλατῶν. — 4. Τὸ Καπιτώλιον δόξεται ὑπὸ τῶν τῇ Ἡρᾷ ἀφιερωμένων χηνῶν. — 5. Ἀνάκλησις τοῦ Καμίλλου, ὅστις ἐκδιώκει τοὺς Γαλάτας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Falerios*] *Falerii* ἦτο πόλις τῆς Ἐτρουρίας, πρωτεύουσα τῶν Φαλίσκων, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Τιβέρεως.

2. *ambulandi gratia*] = περιπάτου χάριν.

3. *desiderium sui facerent*] Γενναιότερος τοῦ Καμίλλου ὁ Ἀριστείδης, ἐξορισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀδίκως, ᾠχθήθη εἰς τοὺς θεούς, ἵνα μὴ ποτε οἱ συμπολίται αὐτοῦ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνακαλέσωσιν αὐτόν.

4. *Galli*] Οἱ Γάλλοι κατῴκου· 1) Τὴν κυρίως λεγομένην Γαλλίαν ἥτοι τὴν πέραν τῶν Ἀλπεων Γαλλίαν (*Galliam Transalpinam*), ἣτις ἀνταπεκρίνετο σχεδὸν πρὸς τὴν σημερινὴν Γαλλίαν καὶ περιελάμβανε τὴν χώραν τὴν περικλειομένην ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης, τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τῶν Πυρηναίων, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Ῥήνου· 2) Τὴν ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Γαλλίαν (*Galliam Cisalpinam*), ἣτις περιελάμβανε τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου.

5. *jus gentium*] Τὸ δίκαιον τῶν ἐθνῶν, ἐρειδόμενον ἐπὶ τῆς συνθέας ἢ ἐπὶ συνθηκῶν, κανονίζει τὰς σχέσεις λαοῦ τινος πρὸς ἄλλον.

6. *Alliam*] Ὁ Ἀλλίας εἶνε παραπόταμος τοῦ Τιβέρεως, εἰς τὸν ὁποῖον χύνεται 15 χιλιόμετρα βορειοανατολικῶς τῆς Ῥώμης, περίφημος διὰ τὴν καταστροφὴν, ἣν οἱ Γάλλοι προὔξηνσαν τοῖς Ῥωμαίοις παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ, τῷ 390 π. Χ.

7. *Juventus*] Περιλαμβάνει ἅπαντας τοὺς Ῥωμαίους τοὺς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὅπλα.

8. *Magistratus*] Αἱ ἀρχαὶ (= οἱ ἄρχοντες) διαίρουσιν εἰς τακτικὰς καὶ εἰς ἐκτάκτους. Καὶ τακτικαὶ μὲν εἰσιν· οἱ ὑπατοί, οἱ στρατηγοί, οἱ ἀγορανόμοι, οἱ δήμαρχοι, οἱ ταμίαι, οἱ τιμηταί, οἱ ὁποῖοι ἅπαντες διωρίζοντο δι' ἓν ἔτος, πλὴν τῶν τιμητῶν· ἔκτακτοι δέ· οἱ μεσοβασιλεῖς, οἱ δικτάτωρες, οἱ ἱππαρχοί, οἱ δεκάρχοι, οἱ χιλίαρχοι, οἱ ὑπατικὴν ἐξουσίαν περιβεβλημένοι, οἵτινες διωρίζοντο εἰς εἰδικὰς περιστάσεις καὶ ἡ διάρκεια τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἦτο ἄοριστος. Μεταξὺ δ' αὐτῶν αἱ ἐντιμότεραι ἀρχαὶ (*Magistratus curules*) εἰσιν· οἱ ὑπατοί, οἱ στρατηγοί, οἱ τιμηταί, οἱ τιμιώτεροι ἀστυνόμοι, οἱ δικτάτωρες. Διαίρουσινταί ἐπίσης· 1) εἰς ἀρχάς, ἃς οἱ πατρίκιοι κατελάμβανον, ἧσαν δ' αἱ ἐξῆς· ἡ τοῦ δικτάτωρος, τῶν ὑπάτων, τῶν τιμητῶν, τῶν στρατηγῶν, τῶν ταμιῶν, τῶν τιμιωτέρων ἀστυνόμων· καὶ 2) εἰς ἀρχάς, ἃς κατελάμβανον οἱ πληθῆοι, καὶ αἰτινές εἰσιν αἱ ἐξῆς· ἡ τῶν δημάρχων καὶ ἡ τῶν πληθῆϊων ἀγορανόμων (*aediles plebeji*).

9. *sublustris*] *sublustris* = ὁ ἀσθενῶς φωτιζόμενος. *nox sublustris* = νύξ ἀσθενῶς φωτιζομένη.

10. *Junoni*] Ἡ Ἥρα (*Juno*) ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας, ἀδελφὴ καὶ σύζυγος τοῦ Διός, βασίλισσα τῶν θεῶν.

εἰκονίζετο δὲ καθημένη ἐπὶ θρόνου, ἐστεμμένη διὰ διαδήματος καὶ κρατοῦσα ἐν τῇ χειρὶ χρυσοῦν σκήπτρον, παραπλεύρως δ' ἔχουσα ταῶν, ὅστις ἦτο αὐτῇ ἱερός. Διεβίβαζε δὲ τὰς διαταγὰς αὐτῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς Ἰριδος, ἥτις εἶνε προσωποποιήσις τοῦ οὐρανίου τόξου.

11. *dejecit*] = κατεκρήμνισεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἀκροπόλεως.

12. *feratur*] *ferre* = σημαίνει γενικῶς φέρειν, ἐν ᾧ τὸ κατώτέρω φερόμενον *gestare* = φέρειν μετὰ προσοχῆς.

13. *veste stragula*] = τάπησ.

14. *Conditor alter*] Ὁ Κάμιλλος ἐκρίθη ἄξιος νὰ ἐπονομασθῇ δευτέρος θεμελιωτῆς τῆς Ῥώμης.

XXII. Titus Manlius Torquatus.

(Τῷ 393 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἤτοι τῷ 360 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὑλικὴ εὐδέβεια τοῦ Μανλίου. — 2 καὶ 3. Μονομαχία μετ' ἐνὸς Γάλλου. — 4. Καταδικάζει εἰς θάνατον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ παραβάσει τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Patri*] Ὁ πατὴρ τοῦ Τίτου Μανλίου, ὁ ἐπικαλούμενος *imperiōsus* (= δεσποτικὸς) εἶχεν ἐναχθῇ εἰς τὸ δικαστήριον ἐνεκα τοῦ ἀνηλεοῦς καὶ ἐπιτακτικοῦ χαρακτῆρός του, ὅστις τὸν εἶχε καταστήσῃ μισητὸν παρὰ τῷ Ῥωμαϊκῷ λαῷ.

2. *diem dictam esse*] *Dicere diem alicui* = ὀρίζειν τὴν ἡμέραν ἐμφανίσεως εἰς τὸ δικαστήριον, καλεῖν τινα εἰς τὸ δικαστήριον.

3. *succinctus*] = ὁ διὰ ζώνης ἀννυψωμένα ἔχων τὰ ἐνδύματά του, κατ' ἀκολουθίαν — ὁ ἐλεύθερος εἰς τὰς κινήσεις του. *Succinctus gladio* = ὁ ἐν τῇ ζώνῃ του ἔξοχος φέρων.

4. *Quod*] = ὅτι δηλαδὴ.

5. *Anienem*] *Anien-ēnis* καὶ *Anio-onis* = ὁ Ἀνίων μικρὸς ποταμὸς τοῦ Λατίου, παραπόταμος τοῦ Τιβέρεως. Μετὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ῥώμης οἱ Γάλλοι δὲν ἀπεμακρύνθησαν τοῦ Λατίου.

6. *extra ordinem nunquam pugnaverim*] = οὐδέποτε ἤθελον ἐξέλθῃ τῶν τάξεων διὰ νὰ πολεμήσω.

7. *macte virtute . . . esto*] = θναίω σύγχε τῆς ἀρετῆς, εὖγχε διὰ τὴν ἀρετὴν σου.

8. *Gladio*] *Gladius* ἦτο ξίφος εὐθύ, ἰσχυροῦ ἐλάσματος καὶ διπλῆς κόψεως, ἀνηρτημένον διὰ τελαμῶνος παρὰ μὲν τοῖς στρατιώταις ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, παρὰ δὲ τοῖς ἀξιωματικοῖς ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς.

9. *habili*] *habilis* (ἐκ τοῦ *habere*) = εὐκόλος εἰς τὸν χειρισμὸν, κατάλληλος.

10. *ab irrisu*] = πρὸς ἐμπαιγμὸν.

11. *uno et altero ictu*] = δι' ἐνὸς ἢ δύο κυτυπημάτων, διὰ τινων κυτυπημάτων.

12. *torquem*] *torques* = ἦτο περιδέραιον ἐκ χρυσῶν νημάτων πεπλεγμένων, ὅπερ ἔφερον περὶ τὸν λαιμὸν οἱ Γάλλοι, οἱ Πέρσαι καὶ ἄλλα τινὰ ἔθνη.

13. *ne quis*] Μετὰ τὰ μόρια *si, ne, nisi, num, ubi, quo, quanto, cum* τίθεται ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *quis-quid* ἀντὶ τῆς *aliquis-aliquid*.

14. *Spoliis*] *Spolium - ii* = τὸ σκῦλον (δορὰ) ἐνὸς ξφῶν *spolia - orum* = τὰ σκῦλα, τὰ λάφυρα ἐνὸς ἐχθροῦ νεκροῦ.

15. *exemplo*] = ἀμέσως, εὐθύς.

16. *oportet . . . restituas*] Τὸ *oportet* συντάσσεται κατὰ τρεῖς τρόπους· 1) μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀπαρεμφάτου, π. χ. *oportet te restituere*· 2) μετὰ τοῦ *ut* καὶ ὑποτακτικῆς, π. χ. *oportet ut restituas*· καὶ 3) μεθ' ἀπλῆς ὑποτακτικῆς, π. χ. *oportet restituas*.

XXIII. Valerius Corvinus.

(Τῷ 406 ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς 'Ρώμης ἦτοι τῷ 346 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Μονομαχία τοῦ Μάρκου Βαλερίου μεθ' ἐνὸς Γάλλου.

2. Ἡ μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν δημοτικότης αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *tererent*] *terere* = κατατρίβειν, καταναλίσκειν, ἀπολύναι.

2. *Hasta*] = δόρυ· ἦτο ἀμυντικὸν ἄμα καὶ ἐπιθετικὸν ὄπλον, ὅπερ, ὡς μία λόγχη, ἐχρησίμευε πρὸς διατρύπησιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ

ὅπερ ἡδύνατο νὰ ῥιφθῇ διὰ τῆς χειρὸς ὡς ἀκόντιον. Ἦτο ξύλινον καὶ κατέληγεν ἐκατέρωθεν εἰς μεταλλίνην αἰχμὴν.

3. *Galea*] = *Περικεφαλαία*· κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐκ δέρματος, εἴτα ἐκ μετάλλου, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπλοῦ χαρακτῆρος, ἀναλόγως τῆς τάξεως τοῦ φέροντος αὐτὴν στρατιώτου.

4. *rostro et unguibus*] = Εἶνε ἀφαιρετικὴ τοῦ ὀργάνου = διὰ τοῦ ῥάμφους καὶ τῶν δυνύχων.

XXIV. Publius Decius.

(Τῷ 416 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 337 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Ἀνδραγαθήματα τοῦ Ποπλίου Δεκίου· καθιεροὶ ἑαυτὸν τοῖς χθονίοις θεοῖς, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τοῖς Ῥωμαίοις τὴν νίκην.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *imminentem . . . castris*] = ἐπικρεμάμενον τοῦ στρατοπέδου, δεσπόζοντα τοῦ στρατοπέδου.

2. *intempesta nocte*] *intempestus* προκειμένου περὶ χρόνου σημαίνει δυσμενῆς, προκειμένου δὲ περὶ νυκτὸς σημαίνει βαθύς. Ἐπομένως *intempesta nocte* = ἐν βαθείᾳ νυκτί.

3. *Dīs . . Manibus*] *Dii Manes* = χθόνιοι δαίμονες· ἦσαν αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν, αἵτινες ἐθεωροῦντο κατοικοῦσαι ὑπὸ τὴν γῆν, ὁπόθεν ἐξήρχοντο τρεῖς τοῦ ἔτους, ἵνα προστατεύσωσι καὶ εὐεργετήσωσι τὰ ζῶντα μέλη τῆς οἰκογενείας.

4. *devovit*] Ὁ πολίτης, ὅστις ἤθελε καθιερώσῃ ἑαυτὸν εἰς τοὺς χθονίους θεοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ζητήσῃ ἐκουσίως τὸν θάνατον, ἀπῆται δ' ὅμως παρὰ τῶν θεῶν νὰ ἐξασφαλίσωσιν αὐτῷ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ.

XXV. Spurius Postumius.

(Τῷ 433 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 320 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ στρατὸς τοῦ Σπουρίου Ποστουμίου πολιορκεῖται ἐν τοῖς κατὰ Καῦδιον στενοῖς. — 2. Οἱ Σαυνῖται ἐπιβάλλουσι τὴν ταπεινῶσιν τοῦ ζυγοῦ. — 3. Ὁ Ποστουμῖος προτείνει τὴν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐγκατάλειψιν αὐτοῦ, ἵνα ἀπαλλάξῃ τοὺς Ῥωμαίους τῆς δυνωμολογηθείσης εἰρήνης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Furculae Caudinae*] = αἱ κατὰ Καῦδιον Πύλαι. Εἶνε

πόλις τῆς Σαυνιτίδος, χώρας τῆς Ἰταλίας, ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς Καμπανίας, πλησίον ἐνὸς στενοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ στενῶς ἐπολιορκήθησαν αἱ Ῥωμαϊκαὶ λεγεῶνες καὶ ὁπόθεν δὲν ἤδυνήθησαν νὰ ἐξέλθωσιν ἢ διελθοῦσαι ὑπὸ ζυγὸν (τῷ 321 π. X.).

2. *Quum . . tum*] Εἶνε συνώνυμα τοῖς *et . . et* = τὸ μὲν . . . τὸ δέ, οὐ μόνον . . . ἀλλὰ καί.

3. *exprobrantes illudentesque*] = ἐξουειδίζοντες καὶ ἐμπαίζοντες.

4. *religione*] Religio δὲν σημαίνει μόνον τὴν θρησκείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν πίστιν, τὸν δοθέντα λόγον, τὴν ἀκρίβειαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν αὐτοῦ καθηκόντων καὶ τὴν τήρησιν τῆς ὑποχρεώσεως, τῆς ληφθείσης πρὸς τινα θεὸν ἢ ἄνθρωπον.

5. *Quin*] = τί οὐ?

XXVI. Lucius Papirius Cursor.

(Τῷ 430 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 323 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Κατηγορία τοῦ Παπυρίου Κούρσιου κατὰ τοῦ ἱπάρχου αὐτοῦ Κοϊντοῦ Φαβίου, νικητοῦ μὲν τῶν ἐχθρῶν, ἐνόχου δ' ὅμως ἀπειθείᾳ. — 2. Μία ἀστείότης τοῦ Παπυρίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Neu*] Τὸ *neu* ἢ *neve* εἶνε ἐν χρήσει ἀντὶ τοῦ *et ne*.

2. *miles*] Ὁ ἐνικὸς ἀριθμὸς κεῖται ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἐν ἐννοίᾳ περιληπτικῇ. Ὁμοίως λέγεται *pedes* = τὸ πεζικόν *eques* = τὸ ἵππικόν *Romanus* = οἱ Ῥωμαῖοι.

3. *viginti milia*] Ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ τὸ *mille* εἶνε ἐπίθετον ἄκλιτον, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ *millia* εἶνε οὐσιαστικόν.

4. *alibi . . . alibi*] = ἐδῶ . . . ἐκεῖ.

5. *ad populum provocavit*] = ἔφρessin ἐποιήσατο εἰς τὸν λαόν. Ὁ νόμος παρῆχεν εἰς τὸν πολίτην τὸν καταδεδικασμένον ὑπὸ τῶν δικαστῶν τὸ δικαίωμα τοῦ ποιήσασθαι ἔφρessin εἰς τὸν λαὸν τὸν ἔχοντα εὐρυτέραν δικαιοδοσίαν.

6. *jocorum studiosus erat*] = εἶχε κλίσειν εἰς τοὺς ἀστεῖσμούς.

7. *increpuit*] *increpare* κυρίως σημαίνει παράγειν ἤχον διὰ τῆς κρούσεως ἀντικειμένου τινὸς ἐπὶ ἄλλου· μεταφορικῶς δὲ σημαίνει ἐπιπλήττειν, ἐπιτιμᾶν.

8. *agedum*] *agedum* ἐν τῷ ἐνικῷ, *agitedum* ἐν τῷ πληθυντικῷ, εἰς τὸν τύπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ῥήματος *ago* καὶ εἰσὶν ἐν χρήσει ἀντὶ ἐπιφωνημάτων.

XXVII. Publius Valerius Levinus.

(Τῷ 471 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 282 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ ὕπατος Βαλέριος Λαιβίνος ἀπεστάλη ἐναντίον τοῦ Τάραντος· ὤρῳκεν προξενηθεῖσα τοῖς Ῥωμαίοις ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων τοῦ Πύρρου, δυνάμει τῶν Ταραντίνων. — 2. Θάνατος τοῦ Πύρρου διὰ τοῖς Ῥωμαίοις· πορεύεται κατὰ τῆς Ῥώμης· ὁ ὕπατος Λαιβίνος τὸν ἀναγκάζει νὰ ὑποχωρῇ εἰς Καμπανίαν. — 3. Μεγαλοψυχία τοῦ βασιλέως τῆς Ἠπείρου. — 4. Διάλογος τοῦ Πύρρου καὶ τοῦ Κυνέα. — 5. Πρεσβεΐα τοῦ Κυνέα εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν σύγκλητον· τόλμη τοῦ γέροντος Ἀππίου Κλαυδίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *injuriam fecissent*] Οἱ Ταραντῖνοι εἶχον διαπράξει τὴν ἀνοησίαν νὰ διαρπάσωσι πλεῖσά τινα Ῥωμαῖκά καὶ ὑβρίσωσι τοὺς ἀποσταλέντας εἰς αὐτοὺς Ῥωμαίους πρεσβευτὰς διὰ νὰ ζητήσωσιν ἱκανοποίησιν.

2. *Quibus auxilio venit*] Τὰ ῥήματα *dare*, *ducere*, *tribuere*, *vertere*, *relinquere*, *venire*, *mittere*, *habere*, τὰ παθητικὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ τὸ *esse* συντάσσονται μετὰ δύο δοτικῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία δηλοῖ τίνι δίδει, ἄγει κ.τ.λ., ἡ δὲ τὸν σκοπόν, πρὸς ὃν τις δίδει, ἄγει κ.τ.λ.

3. *ab Achille*] Ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως, βασιλέως τῶν Μυρμιδόνων ἐν Θεσσαλίᾳ, ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ Φοίνικος, ὅστις ἐδίδαξεν αὐτὸν τὴν ῥητορικὴν καὶ πολεμικὴν τέχνην, καὶ ὑπὸ τοῦ Κενταύρου Χείρωνος, ὅστις ἐδίδαξεν αὐτὸν τὴν ἰατρικὴν. Εἶνε ὁ διασημότερος τῶν ἡρώων, οἵτινες μετέσχον τῆς πολιορκίας τῆς Τροίας, καὶ διεκρίθη διὰ πολυαριθμῶν ἀνδραγαθημάτων, τὰ ὁποῖα ὁ Ὅμηρος ψάλλει ἐν τῇ Ἰλιάδι. Ἐτρώθη θανασίμως ὑπὸ τοῦ Πάριδος, υἱοῦ τοῦ Πριάμου, οὗ τὸ βέλος ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν ἀσπράχalon, ὅπερ μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ ἦτο τὸ μόνον τρωτόν.

4. *per castra*] = ἐν ὅλῃ τῇ ἐκτάσει τοῦ στρατοπέδου, πανταχοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ.

5. *armatorum*] Εἶνε μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καιμένη ἐνταῦθα ἀντὶ οὐσιαστικοῦ. Ὁμοίως *victi* = οἱ ἡττημένοι *expediti* = οἱ εὗζωνοι, οἱ ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι.

6. *secum . . . abripiebant*] = μεθ' ἑαυτῶν ἔσυρον.

7. *hydram*] Ὁ Ἡρακλῆς, περίφημος δι' οὗς ἐξετέλεσε 12 ἄθλους, ἐφόνευσε τὴν Λερναίαν Τύδραν, ἥτις εἶχεν ἑννέα κεφαλάς, ὧν ἐκάστη ἀνεγεννᾶτο διπλῇ ἅμ' ὥς ἐκόπτετο. Ἀλλ' ὁ Ἡρακλῆς τὴν ἐφόνευσε δι' ἐνὸς κτυπήματος.

8. *Erat Pyrrho . . . mitis animus*] = Ὁ Πύρρος εἶχε χαριεστὴν γλῶσσαν.

9. *humanitatem*] = ἀγαθότητα σημαίνει τὴν ιδιότητα ἐκείνην, ἥτις διακρίνει τὸν ἄνθρωπον τῶν λοιπῶν ἐμψύχων ὄντων.

10. *sero*] Τὸ θετικὸν ἔχει σημασίαν συγκριτικοῦ *serius* = βραδύτερον.

11. *Pro socio*] = ἀντὶ συμμάχου.

12. *eam culpam videri*] = id culpam videri.

13. *post victoriam*] Μετὰ τὴν ἐν Ἡρακλείᾳ τῆς Λευκανίας νίκην, 282 π. Χ.

14. *cupiditatem*] *Cupiditas* σημαίνει πᾶν εἶδος ἐπιθυμίας, ὥς ἐνταῦθα.

15. *dulci otio fruemur*] Τὰ ῥήματα *fruor*, *fungor*, *gaudeo*, *laetor*, *glorior*, *potior*, *utor*, *vescor*, συντάσσονται μετ' ἀρχαιρετικῆς.

16. *lectica*] = φορητὴ κλίνη, φορεῖον· μετηνέχθη ἐκ τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, συνίστατο δ' ἐκ δαπέδου ξυλίνου μετὰ στεγάσματος, ἐξ οὗ κατέπιπτον παραπετάσματα. Ἐχρησίμευε πρὸς μεταφορὰν τῶν πλουσίων Ῥωμαίων, οἵτινες ἦσαν ἐξηπλωμένοι ἐπὶ προσκεφαλαίων ἀπαλῶν καὶ εἶχον τὰ νῶτα ἐπὶ προσκεφαλαίων ἐπίσης ἐστηριγμένα οὕτως, ὥστε νὰ δύνωνται νὰ ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ γράφωσι. Οἱ Ῥωμαῖοι πολίται διετῆρουν κατὰ τὴν περιουσίαν, τὴν ὅποιαν εἶχον, δύο, τέσσαρας, ἕξ, ὁκτὼ δούλους εἰδικῶς προωρισμένους διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς φορητῆς ταύτης κλίνης.

17. *Italia excessisset*] Κανονικῶς ἔπρεπε νὰ εἴπῃ *ex Italia*.

18. *bina . . . spolia*] Τίθενται τὰ διανεμητικὰ ἀριθμητικὰ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων, ὅταν τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὅποια προσδιορίζουσι, δὲν ἔχουσιν ἐνικόν, ὡς π. χ. *bina castra* = δύο στρατόπεδα, *binae litterae* = δύο ἐπιστολαί.

XXVIII. Cajus Fabricius.

(Τῷ 475 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 278 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἡ ψυχραιμία τοῦ Φαβρουκίου. — 2. Τὸ ἀδιάφορον καὶ ἡ εὐθύτης αὐτοῦ. — 3. Ἡ σωφροσύνη αὐτοῦ. — 4. Ἡ ἀφιλοκέρδεια αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *admodum pauperis*] Ἡ ἔκφρασις αὕτη ἰσοδυναμεῖ τῷ ὑπερθετικῷ *pauperrimi* = πτωχοτάτου, καθ' ὁλοκληρίαν πτωχοῦ.

2. *placidus subrisit*] Τὸ ἐπίθετον *placidus* ἰσοδυναμεῖ ἐνταῦθα ἐπιρρήματι = *placide subrisit*.

3. *Athenis*] = ἐν Ἀθήναις.

4. *uno constabat*] Τὸ ῥῆμα *constare* συντάσσεται μεθ' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς ἢ μετ' ἀφαιρετικῆς μετὰ τῆς προσέσεως *ex* προηγουμένης, ὡς π. χ. *salino uno constabat, constam ex animo et corpore*.

5. *patella*] τρυβλίον (πιάτο) ἡγιασμένον, ἐξ ὅπτης γῆς ἢ ἐκ μετάλλου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου προσέφερον κρέατα τοῖς θεοῖς.

6. *inimicus*] *inimicus* = ἐχθρὸς ἰδιωτικὸς· *hostis* = ἐχθρὸς δημόσιος.

7. *nihil est quod mihi gratias agas*] = Οὐδὲν ὑπάρχει, δι' ὃ νὰ ὁμολογήσῃς ἐμοὶ χάριτας,

8. *Censor*] Ἡ τιμητεία συνεστάθη τῷ 444 π. X. Οἱ τιμηταί, δύο τὸν ἀριθμόν, ἐξελέγοντο ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν πατρικίων, μέχρι τοῦ ἔτους 352 π. X., καθ' ὃ ἐγένετο τιμητῆς ὁ Γάιος Μάρκιος Ρούτιλος. Ἐξελέγοντο ἐν τῇ λοχίτιδι ἐκκλησίᾳ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἐνὸς ὑπάτου, καὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀξιώματι τοῦ τιμητοῦ δέκα ὀκτὼ μῆνας. Καθῆκον αὐτῶν ἦτο τὸ ἀπογράφειν τοὺς Ῥωμαίους πολίτας καὶ τὰς περιουσίας αὐτῶν, τὸ ἀναθεωρεῖν τὸν κατάλογον τῶν συγκλητικῶν καὶ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τῆς περιουσίας τοῦ κράτους. Τὴν ἀπογραφὴν δὲ ταύτην ἐξετέλουν ἀνὰ πᾶν πέμπτον ἔτος ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἀρεως, ὅποτε προσεκάλουν πρὸ αὐτῶν διαδοχικῶς τοὺς πολίτας, οἵτινες εἰδήλουν τὸ ὄνομα, τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν. Ἡδύναντο νὰ ἀποβάλλωσιν ἀπὸ τῆς φυλῆς τῶν καὶ νὰ κατατάξωσιν ἐν τῇ τελευταίᾳ τάξει τὸν διαπράξαντά τι ἐναντίον πρὸς τὰ καλὰ ἔθνη. Ἐπεθεώρουν τὴν τάξιν τῶν ἱππέων

καὶ διέγραφον ἐξ αὐτῆς τὰ ἀνάξια μέλη, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀφί-
ρουν τοὺς ἵππους αὐτῶν. Ὡσαύτως ἐπεθεώρουν καὶ τοὺς συγκλητι-
κοὺς καὶ ἐξέβαλλον τῆς βουλῆς ἐκείνους, ὧν ἡ διαγωγὴ ἐφαίνετο
ἐπιλήψιμος.

9. *senatu movit*] = ἀπὸ τῆς συγκλήτου ἀπέβαλε.

10. *argenti facti*] = ἀργύρου ἐξειργασμένου.

11. *aerario*] *Aerarium* = εἶνε ὁ δημόσιος θησαυρός, οὗ τὴν
διαχείρισιν εἶχον οἱ ταμίαι, καὶ ἐφυλάσσετο ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κρό-
νου, ἔνθα κατέθετον τὴν πρόσδοτον τῶν ἐνιαυσίων εἰσοδημάτων, τὰ
λογιστικὰ τοῦ κράτους βιβλία, τὰ ψηφίσματα τῆς συγκλήτου καὶ
τὰς σημαίας τῶν λεγεώνων.

XXIX. Manius Curius.

(Τῷ 478 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 275 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἀφίλοκέρδεια τοῦ Μανίου Κουρίου. — 2. Ἐκτίθησιν εἰς
πλεισθηριασμὸν τὴν περιουσίαν καὶ τὸ δῶμα τῶν ἀφονυ-
μένων νὰ ὑπηρετήσωσιν εἰς τὸν στρατόν. — 3. Θρίαμβος
τοῦ Κουρίου, νικητοῦ τοῦ Πύρρου· θάνατος τοῦ βασιλέως
τούτου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *ingentibus proeliis*] Ὁ Κούριος ἐπυρπόλησε πλείστας
πόλεις, ἐφόνευσε τὰ κτήνη, κατεκρήμνισε τὰς οἰκίας, ἐπώλησε
χιλιάδας Σαμνιτῶν ὡς δούλους.

2. *Gutto*] *guttus* ἦτο ἀγγεῖον, τὸ ὁποῖον εἶχε στενὸν λαιμόν·
ἐχρησίμευε δὲ ὅπως χύνωσι κατὰ σταγόνα τὸν οἶνον εἰς τὴν φιά-
λην (*patēra*), δι' ἧς σπονδὰς ἐποιεῦντο τοῖς θεοῖς.

3. *rapas*] *Rapa*-αεκαῖ *rapum*-i = ῥάπυς, γογγύλη, γογγυλῖς.

4. *fictilibus*] *fictilia* δῆλα δὴ *vasa*· *vasa fictilia* = σκευὴ
κεράμεια.

5. *esse*] Εἶνε ἀπαρέμφατον τοῦ ῥήματος *edo*, τὸ ὁποῖον ἔχει
ἀπαρέμφατον *edere* καὶ *esse* = τρώγειν.

6. *Pyrrhum*] Ὁ Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου ἐνίκησε
τοὺς Ῥωμαίους ἐν Ἡρακλείᾳ καὶ Ἀσκούλῳ, ἡττήθη δὲ ἐν Βενε-
βέντῳ ὑπὸ τοῦ Μανίου Κουρίου Δεντάτου. Ἐγκατέλιπε τὴν Ἰτα-
λίαν καὶ ἀπέθανε φονευθεὶς ὑπὸ γυναικὸς διὰ κεράμου ἐν τῇ πο-
λιορκίᾳ τοῦ Ἀργούς.

MTT 7

7. *Hastae subiecit*] = ὑπὸ τὸ δόρυ ὑπέβαλεν, ἐπώλησεν ἐν δημοπρασίᾳ. Συνήθεια ἦτο νὰ ἐμπηγνύωσιν ἐν τῇ γῇ δόρυ, ἵνα ἀναγγείλωσι δημοσίας πωλήσεις.

8. *cecidit*] Οἱ Ῥωμαῖοι κατὰσυνέτριψαν τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν ἐν Βενεβέντῳ τῷ 276 π. Χ.

9. *fidem sui reditus fecerat*] = Πίστιν περὶ τῆς ἐπανόδου του, συνετέλεσεν ὥστε νὰ διαδοθῇ καὶ πιστευθῇ ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ.

10. *revocaturus*] Ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος σημαίνει σκοπόν.

11. *Argos*] *Argi*. Τὸ Ἄργος ἦτο μία τῶν ἀρχαιοτέρων πόλεων τῆς Πελοποννήσου, πρωτεύουσα τῆς Ἀργολίδος, παρὰ τὸν ποταμὸν Ἰναχον.

12. *anus paupercula*] Τὸ ὑποκοριστικὸν δὲν ἐκφράζει μόνον τὴν ἰδέαν τῆς μικρότητος, ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς ἀθλιότητος καὶ περιφρονήσεως.

XXX. Appius Claudius Caudex.

(Τῷ 490 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 263 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Πρῶτος Φοινικικὸς πόλεμος· ὁ ἕπατος Ἀππίος Κλαύδιος ἀποδιβάζεται εἰς Σικελίαν καὶ ἀναγκάζει τὸν Ἰέρωνα, βασιλεῖα τῶν Συρακουσῶν, νὰ γείνη σύμμαχος τῶν Ῥωμαίων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Appio Claudio consule*] = ὑπατεύοντος τοῦ Ἀππίου Κλαυδίου.

2. *coeptum est primum adversus Poenus bellum*] Τρεῖς Φοινικικοὶ πόλεμοι ἐγένοντο· ὁ πρῶτος διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 265 μέχρι τοῦ 241· ὁ δεύτερος ἀπὸ τοῦ 219 μέχρι τοῦ 201· ὁ τρίτος ἀπὸ τοῦ 149 μέχρι τοῦ 146 π. Χ.

3. *Carthaginenses*] = Οἱ Καρχηδόνιοι. Ἡ Καρχηδὼν ἐθεμελιώθη ὑπὸ τῆς Τυρίας Διδούς ἐπὶ μέρους τῆς παραλίας τῆς Ἀφρικῆς, ἥτις ἦτο ἀπέναντι τῆς Σικελίας. Ἦτο διηρημένη εἰς τρία μέρη· 1) εἰς τὸν Κώθωνα, ὅστις ἦτο λιμὴν· 2) εἰς τὴν Βύρσαν, ἥτις ἦτο ἀκρόπολις τῆς Καρχηδόνος· 3) τὰ Μέγαρα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἡ κυρίως λεγομένη πόλις. Χάριν τῆς ἐξαιρέτου θέσεως αὐτῆς ἀπέκτησε ταχέως μεγάλην ναυτικὴν καὶ ἐμπορικὴν

δύναμιν. Κατ' ἀρχὰς ὑπῆρξεν εὐτυχὴς τῆς Ῥώμης ἀντίπαλος, εἴτα ὁμως ἡττήθη καὶ κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Σκηπίωνος Αἰμιλίου τοῦ 210 π. Χ.

4. *Hiero*] Ὄνομα φερόμενον ὑπὸ δύο τυράννων τῶν Συρακουσῶν, οἵτινες ἀνέβησαν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὁ μὲν τῷ 478, ὁ δὲ ἕτερος τῷ 269 π. Χ., καὶ οἵτινες ἠνόουν τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Ὁ δεῦτερος Ἰέρων κατὰ τοὺς Φοινικικοὺς πολέμους ἦτο κατ' ἀρχὰς σύμμαχος τῶν Καρχηδονίων, ἀλλ' εἴτα ἡττηθεὶς συνωμολόγησεν εἰρήνην καὶ ἐτάχθη μετὰ τῶν Ῥωμαίων.

5. *Syracusarum*] Αἱ Συράकुσαι, πόλις κειμένη ἐπὶ τῆς μεσημβρινοανατολικῆς παραλίας τῆς Σικελίας, ἦτο ἐνάμιλλος τῇ Ῥώμῃ καὶ τῇ Καρχηδόνι διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον. Εἶχε πεντακοσίαις περίπου χιλιάδας κατοίκων.

6. *ab Hannone*] = ἐκ μέρους τοῦ Ἀννωνος.

XXXI. *Cajus Duilius.*

(Τῷ 493 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 260 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Γάιος Δουίλιος ἀποκομίζει τὴν πρώτην ναυτικὴν νίκην τῶν Ῥωμαίων. — 2. Πανουργία τοῦ Ἀννίβα πρὸς ἀποφυγὴν τῆς προδωπικῆς αὐτοῦ εὐθύνης διὰ τὴν ναυτικὴν ταύτην ἥτταν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *devicit*] = ἐνίκησεν ὁλοσχερῶς.

2. *naves*] Τρία εἶδη νηῶν ὑπῆρχον· 1) *navis oneraria* = ναὺς φορηγίς· ἦτο πλοῖον μεταγωγικὸν ἰστιοφόρον, βαρὺ καὶ στερεόν, χρήσιμον εἰς τὴν ἐμπορίαν, δι' ὃ καὶ τὴν τρόπιδά εἶχε στρογγύλην, ἵνα περιλαμβάνῃ ὡς δυνατόν περισσότερα ἐμπορεύματα· 2) *navis actuaria* = ἐλαφρὸν πλοῖον μεγάλης ταχύτητος, κινούμενον δι' ἰστιῶν ἢ κωπῶν, προσωρισμένον δὲ δι' ἀναγκωρίσεις καὶ διὰ μεταφορὰν διαταγῶν· 3) *navis longa* = πλοῖον πολεμικὸν μετὰ σκάφους ἐπιμήκους, τιθέμενον εἰς κίνησιν ὑπὸ κωπηλατῶν καταλαμβανόντων δύο σειράς, ὅθεν ἡ ναὺς ἐκαλεῖτο *biremis*· ἢ τρεῖς σειράς· ὅθεν *triremis*· ἢ τέσσαρας· ὅθεν *quadriremis*· ἢ πέντε· ὅθεν *quinqueremis*. Ἡ πρῶρα ἦτο ὠπλισμένη δι' ἐμβόλου (*rostrum*), ὅπερ ἀπετελεῖτο ἐκ πολλῶν δοκῶν προβεβλημένων καὶ ἐξωπλισμένων διὰ μεταλλικῶν αἰχμῶν.

3. *Punicis*] Δῆλα δὴ navibus.

4. *robore*] = Κατὰ τὴν δύναμιν τῶν στρατιωτῶν.

5. *inter pugnandum*] = inter pugnam.

6. *victor*] Εἶνε κατηγορούμενον τοῦ Duilius.

7. *Navalem triumphum*] Ὁ Δουίλιος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὅστις ἔτυχε ναυτικοῦ θριάμβου. Ἀνήγειραν αὐτῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ στήλην ἐκ λευκοῦ μαρμάρου καὶ κεκοσμημένην διὰ τῶν ἐμβόλων τῶν πλοίων, καὶ κληθεῖσαν διὰ τοῦτο columnam rostratam, ἧς ἔτι καὶ νῦν σφύζονται ἔχνη.

8. *Hannibal*] Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ Ἀννίβα τοῦ μεγάλου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀμίλκα, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀρχαίου Ἀννίβα.

9. *re male gesta*] res = πᾶν ὅ,τι πράττει τις· κατ' ἀκολουθίαν σημαίνει τὰς στρατιωτικὰς πράξεις.

XXXII. A. Atilius Calatinus et M. Calpurnius Flamma, tribunus militum.

(Τῷ 495 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 258 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ Καλπούρνιος Φλάμμας προοφφέρεται νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν στρατὸν τοῦ ὑπάτου Ἀτιλίου, πεπολιορκημένου ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. — 2. Ὁ Καλπούρνιος ἐκτελεῖ τὸ ὁχέδιον αὐτοῦ μετὰ δρακὸς ἀνδρῶν. — 3. Λαμβάνει τὸν πολιορκητικὸν ἐπέθανον (corona obsidionalis).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Censeo . . jubeas*] Μετὰ τὰ ῥήματα τὰ ἐκφράζοντα ἐπιθυμίαν, θέλησιν, δοξασίαν ὑπονοεῖται ὁ τελικὸς σύνδεσμος ut censeo . . . jubeas = censeo ut jubeas.

2. *Qui ducat*] = κατάλληλος νὰ ὀδηγήσῃ.

3. *Hanc*] Ἡ ἀντωνυμία hic δηλοῦσα τὸ πρῶτον πρόσωπον, ἔχει ἐνίοτε, ὡς ἐνταῦθα, τὴν σημασίαν τοῦ meus.

4. *consilio*] Εἶνε δοτικὴ σημαίνουσα σκοπὸν.

5. *manum*] manus = δράξ.

6. *missilibus*] Δῆλα δὴ armis.

7. *subducit*] subducere εἶνε τὸ ἐναντίον τοῦ deducere, καὶ σημαίνει ὀδηγεῖν ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.

8. *navavit*] navare ἀντὶ gnare = ποιεῖν τι μετ' ἐπιμε-

λείας. Ὅμοιως *gnavus* = δραστήριος, ἐπιμελής· *ignavus* = νωθρός, ἀμελής.

9. *Qua nulla nobilior corona fuit*] = Ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ὁποῖον στέφανον οὐδεὶς ἄλλος εὐγενέστερος ὑπῆρξε.

XXXIII. Marcus Atilius Regulus.

(Τῷ 486 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 267 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Εἰλικρίνεια τοῦ Ῥηγούλου. — Ὅδηγεί τὴν πρώτην εἰς τὴν Ἀφρικὴν τῶν Ῥωμαίων ἐκστρατείαν· ὁ ὄψις τῶν ὀχθῶν τοῦ Βαγρόδα, ποταμοῦ τῆς Λιβύης. — 3. Ἐνδεια τῆς οἰκογενείας τοῦ Ῥηγούλου. — 4. Αἰχμαλωδία τοῦ Ῥηγούλου· ἀποσταλείς ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν δούγκλητον, ἵνα διαπραγματευθῇ περὶ εἰρήνης καὶ ἀνταλλαγῆς αἰχμαλωτῶν, ἀποτρέπει τὴν δούγκλητον νὰ πράξῃ τοῦτο. — 5. Ἐπάνοδος αὐτοῦ εἰς Καρχηδόνα· καταδίκη αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Magna clade*] Ἐννοεῖ τὴν παρὰ τὸ Ἐκνομον, μεσημβριοναποτολικῶς τοῦ Ἀκράγαντος, γενομένην τῷ 256 ναυμαχίαν.

2. *copiae*] Ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ *copia* = ἀφθονία, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ *copiae* = στρατιωτικαὶ δυνάμεις.

3. *paucis ante annis*] = πρὸ ὀλίγων ἐτῶν.

4. *isto . . metu*] *Iste* λέγεται ἐπὶ δευτέρου προσώπου, ἐπομένως *isto metu* = αὐτοῦ τοῦ φόβου, ὅστις κατέχει **δε**.

5. *Clypea*] Πόλις τῆς Ἀφρικῆς ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Καρχηδόνας.

6. *ipso . . . afflatu*] = διὰ μόνης . . . τῆς ἀναθυμιάσεως.

7. *ballistis*] *ballista* ἦτο μηχανὴ πολιορκητικὴ, δι' ἧς ἔριπτον βέλη, ἀκόντια, λίθους.

8. *imperium*] *Imperium* ἦτο ἡ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου παρεχομένη ἐξουσία τοῦ διοικεῖν τὸν στρατὸν καὶ ἀσκεῖν δικαστικά καθήκοντα, ἀλλὰ μόνον μετὰ τὴν ἐκ τῆς πόλεως ἐξοδόν. Ἡ ἐξουσία αὕτη παρείχeto μόνον εἰς τοὺς δικτάτωρας, ἱππάρχους, ὑπάτους, στρατηγούς, ἀνθυπάτους, ἀντιστρατήγους, εἴτινες ἀπαντες εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ ἔχειν βιβδούχους (*lictors*), οὗ δικαιώματος ἐστεροῦντο οἱ τιμηταὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες.

9. *instrumento rustico*] = Ὅργανον χρήσιμον δι' ἐργασίας τοῦ ἀγροῦ.

10. *liberi*] = τὰ τέκνα.
11. *acceptis litteris*] *litterae*, — *arum* = ἐπιστολή.
12. *locavit*] = ἐμισθωσε.
13. *ad exquisita supplicia*] = πρὸς ἐξεζητημένας τιμωρίας.
14. *palpebris*] *palpebra* = βλέφαρον.

XXXIV. Appius Claudius Pulcher.

(Τῷ 503 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 250 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Ἀδέλφεια καὶ ἥττα τοῦ Ἀππίου Κλαυδίου Ποῦλχερ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Pullarius*] Ἦτο εἰωνοσκόπος, ὅστις ἐφρόντιζε περὶ τῶν ἱερῶν ὀρνίθων καὶ προέλεγε τὸ μέλλον μαντευόμενος ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἔτρωγον.

2. *esse*] Εἶνε ἕτερος τύπος τοῦ ἀπαρεμφάτου *edere* = τρώγειν.

3. *magna clades*] Ἐννοεῖ τὴν ἥτταν τοῦ Δρεπάνου.

4. *ludis*] Οἱ ἀγῶνες (*ludi*) ἐδίδοντο εἴτε ὑπὸ τοῦ κράτους, εἴτε ὑπὸ ἰδιωτῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν, ὧν ἤθελον ἢ τὴν ὀργὴν νὰ ἀποτρέψωσιν ἢ τὴν εὖνοιαν νὰ κερδίσωσιν. Ἐπὶ τῆς δημοκρατίας διωργανοῦντο ὑπὸ τῶν ἀγορανόμων, οἵτινες ἐδαπάνων ὑπερβολικά, ἵνα δώσωσιν εἰς αὐτοὺς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλητέραν λαμπρότητα. Ἦσαν δὲ τριῶν εἰδῶν ἀγῶνες· 1) *ludi circenses* = ἵππικοὶ ἀγῶνες, ἵπποδρόμια· 2) *ludi scenici* = θεατρικαὶ παραστάσεις κωμωδιῶν καὶ μίμων· 3) *ludi gladiatorii* = ἀγῶνες μονομάχων. Κυριώτεροι ἀγῶνες οἱ Μεγαλήνσιοι (*Megalensia*), ἐπιτελούμενοι τῇ Κυβέλῃ μηνὶ Ἀπριλίῳ, καὶ οἱ μεγάλοι Ῥωμαῖκοὶ ἀγῶνες, οἵτινες ἐτελοῦντο μηνὶ Σεπτεμβρίῳ καὶ διήρκουν ἡμέρας δέκα πέντε.

XXXV. C. Lutatius.

(Τῷ 511 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 241 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Ναυτικὴ νίκη τοῦ ὑπάτου Γαῖου Λουτατίου παρὰ τὰς Αἰγούδας νήδους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *cui . . . praeerat*] = οὗ . . . προϊστάτο.

2. *Aegates*] Αἱ Αἰγούσαι νῆσοι ἦσαν πρὸς δυσμὰς τῆς Σικελίας.

3. *omnibus insulis*] Δῆλα δὴ ἡ Σικελία, αἱ Αἰγούσαι καὶ αἱ Λιπάροι νῆσοι.

4. *certum . . vectigal*] 3 200 τάλαντα ἦτοι 17 600 000 χρυσᾶς σημερινᾶς δραχμᾶς.

XXXVI. Q. Fabius Maximus.

(Τῷ 535 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 218 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἡ πολιορκία τοῦ Σαγούντου ὑπὸ τοῦ Ἀννίβα προκαλεῖ τὴν ἔκρηξιν τοῦ δευτέρου Φοινικικοῦ πολέμου. — 2. Αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ Ἀννίβα ἐν Ἰταλίᾳ παρεκωλύθησαν διὰ χρονοτριβῶν τοῦ Φαβίου. — 3. Πανουργία τοῦ Ἀννίβα ἵνα ἀπαλλάξῃ τὸν στρατὸν αὐτοῦ πεπολιορκημένον ὑπὸ τοῦ Φαβίου. — Ἀντιδημοσικότης τοῦ Φαβίου· ὀφείλει τὸν ἱπαρχον αὐτοῦ ἀπὸ καταστροφῆς. — 5. Ἀλωδὶς τοῦ Τάραντος ὑπὸ τοῦ Ἀννίβα. — 6. Δοκιμασία εἰς τὴν ὁποίαν οὗτος ὑποβάλλει τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς ὑπατείας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Hannibal*] Εἶνε λέξις Φοινικικὴ, σύνθετος ἐκ τῆς λέξεως *hanna* (= χάρις) καὶ *baal* (= κύριος). *Hannibal* ἐπομένως = **χαροίεις κύριος**.

2. *aris*] *Ara* = σημαίνει οἰονδήποτε βωμόν· *altare* = σημαίνει βωμὸν ὑψηλόν, ἐφ' οὗ ἐκαίοντο τὰ θύματα.

3. *in Romanos*] = κατὰ τῶν Ῥωμαίων.

4. *Quae res*] Δῆλα δὴ ὁ ὄρκος οὗτος.

5. *Saguntum*] Τὸ Σάγουντον, πόλις τῆς Ἰσπανίας παράλιος, εἶχε συνάψῃ συμμαχίαν μετὰ τῶν Ῥωμαίων. Ἐπολιορκήθη καὶ ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀννίβα τῷ 219 π. Χ. ἐν πληρῇ εἰρήνῃ.

6. *tergiversantibus Poenis*] = χρονοτριβούντων τῶν Φοινίκων.

7. *sinu*] Πτυχὴ σχηματιζομένη ὑπὸ τῆς τηθέννου μεταξὺ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος καὶ τοῦ στήθους, κεκαμμένου ὄντος, ἔννοεῖται, τοῦ βραχίονος περὶ τὸ στήθος, κατὰ τρόπον τοῦ ὑποβαστάζειν πράγματά τινα.

8. *succlamantibus*] *succlamare* = ἀποκρίνεσθαι μετὰ κραυγῆς.

9. *animo*] *animus* ἐνταῦθα σημαίνει «δύναμις, προθυμία». *Et eo animo se gesturos (bellum), quo acciperent (id) = καὶ μετὰ τῆς δυνάμεως (προθυμίας) ἐκείνης θὰ διεξαγάγωσι (τὸν πόλεμον), μεθ' ἧς ἀνέλαβον (αὐτόν).*

10. *Superatis . . . Alpium jugis*] Ὁ στρατὸς τῶν Καρχηδονίων διέτρεξε τοὺς μεγαλητέρους κινδύνους ἐν τῇ ὑπερβάσει τῶν Ἀλπεων. Ἐννέα ἡμέρας ἐχρειάσθησαν μέχρις οὗτου φθάσωσιν εἰς τὴν κορυφήν. Πλεῖστοι στρατιῶται ἀπώλοντο φονευθέντες ὑπὸ τῶν ὄρειων κατοίκων τῶν Ἀλπεων, κατασυντριβέντες ἐν τοῖς κρημνοῖς, ἐνταφιασθέντες ὑπὸ τὴν χιόνα.

11. *apud Ticinum*] = *Παρά τὸν Τίκινον*. Ὁ Τίκινος εἶνε παραπόταμος τοῦ Πάδου, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ὁποίου ὁ Σκηπίων ἡττήθη ὑπὸ τοῦ Ἀννίβα τῷ 218 π. Χ.

12. *Trebiā*] Ὁ Τρεβίας εἶνε ποταμὸς τῆς ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Γαλλίας, παραπόταμος δὲ τοῦ Πάδου, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ὁποίου ὁ Ἀννίβας κατέστρεψε τὰς Ῥωμαϊκὰς λεγεῶνας τῷ 218 π. Χ.

13. *Trasimenum*] Ἡ Τρασιμένη, λίμνη ἐν Ἐτρουρίᾳ, περίφημος διὰ τὴν νίκην τοῦ Ἀννίβα κατὰ τοῦ ὑπάτου Φλαμινίου τῷ 217 π. Χ.

14. *edoctus*] = *καλῶς διδασκόμενος*.

15. *per loca*] *locus, loci*, ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ εἶνε πάντοτε γένους ἄρσενικοῦ. Ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ εἶνε οὐδετέρου μὲν γένους (*loca-locorum*), ὅταν σημαίνῃ τόπους, *μέρη* ἄρσενικοῦ δὲ (*loci, locorum*), ὅταν σημαίνῃ χωρία *συγγραφέων*.

16. *castris*] = *in castris*.

17. *His artibus*] = *διὰ τῆς τακτικῆς ταύτης*.

18. *in agro Falerno*] *Ager Falernus* = *περιοχὴ τῶν Φαλερνῶν*, ἐν Καμπανίᾳ, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Μασσικοῦ, παρὰ τὸ δασῶδες ὄρος Βολτούρνον. Ἦτο δὲ περίφημος ἡ περιοχὴ αὕτη διὰ τοὺς πλουσίους αὐτῆς ἀμπελῶνας.

19. *Huc illuc*] = *Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ*.

20. *discurrebant*] = *Ἐτρεχον κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις*.

21. *cecinit*] = *Ἐδωκε διὰ τῆς σάλπιγγος τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως*.

22. *in eam rem*] = *πρὸς παράδοσιν τοῦ Τάραντος εἰς τὸν Ἀννίβαν*.

23. *Iterum*] = *δευτέραν φορὰν*.

24. *pro perfuga*] = *ὡς αὐτόμολος*.

25. *vigilia prima*] Ἡ νύξ διηρεῖτο ἐν τῷ στρατῷ εἰς τέσσαρας φυλακὰς, ὧν ἐκάστη διήρκει τρεῖς ὥρας, ἀπὸ τῆς ἑκτῆς

ἑσπερινῆς ὥρας μέχρι τῆς ἑκτῆς πρωινῆς, κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ-
λάχιστον.

26. *et Romani*] = καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ὡσαύτως.

27. *eum*] = ὁ Φάβιος.

28. *sua opera*] = ἔνεκα αὐτοῦ, δηλ. τοῦ Σαλινάτορος.

29. *pro more*] = κατὰ τὴν συνήθειαν.

30. *paternae majestatis*] Ὁ οἰκοδεσπότης (= *paterfamilias*) ἐξήσκει ἀπεριόριστον ἐξουσίαν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Ἦτο ὁ ἀνώ-
τατος ἀρχηγὸς τῆς οἰκιακῆς λατρείας καὶ ἐκανόνιζεν ἀπάσας τὰς
ιεροπραξίας. Εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναγνωρίσαι ἢ μὴ τὸ παιδίον
κατὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ. Ἦδύνατο νὰ ἐκδιώξῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ
τῆς οἰκογενείας του καὶ νὰ υἱοθετήσῃ ξένον. Ἦδύνατο νὰ πωλήσῃ
ἢ φονεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὅστις ζῶντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διετέλει
ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν του. Ἦδύνατο νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν αὐ-
τοῦ ὡς ᾔθελεν. Οὐδεμία δὲ ἐξουσία ἡδύνατο νὰ μεταρρυθμίσῃ τὰς
ἀποφάσεις τῆς πατρικῆς δικαιοσύνης.

31. *proximum lictorem*] = Τὸν ῥαβδοῦχον τὸν πλησιέ-
στατον αὐτῷ ἦτοι τὸν τελευταῖον.

32. *consulem agere*] = φέρεσθαι ὡς ὑπάτος, παίζειν πρός-
ωπον ὑπάτου.

33. *cunctando*] Ὁ Φάβιος ἐπωνομάσθη *Cunctator* ὁῖα δὴ
μελλητής.

XXXVII. Paulus Aemilius et Terentius Varro.

(Τῷ 537 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 216 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἦτα τοῦ Παύλου Αἰμιλίου καὶ τοῦ Τερεντίου Οὐάρρωνος
ἐν Κάνναις. — 2. Ὁ Ἀννίβας ἀποθρῖπτει τὴν πρότασιν τοῦ
νὰ πορευθῇ κατὰ τῆς Ῥώμης λόγος περιφνημὸς τοῦ Μα-
χαρβάλου. — 3. Ἐνέργεια τῶν Ῥωμαίων πρὸς δυσκρότησιν
στρατεύματος. — 4. Κακὴ πίστις ἐνὸς Ῥωμαίου, ὅστις ἦτο
αἰχμάλωτος τοῦ Ἀννίβα, καὶ ὅστις ἐτιμωρήθη διὰ τὴν
τοιαύτην αὐτοῦ διαγωγὴν ὑπὸ τῆς δυσκλήτου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *ferox*] = ἀρέσχωτος, ὁρμητικὸς.

2. *Cannae*] Πόλις τῆς Ἀπουλίας παρὰ τὸν Αὐφιδόν, περιφη-

μος διὰ τὴν καταστροφὴν, ἣν ὁ Ἀννίβας προὔξενεσε τοῖς Ῥωμαίοις τῷ 216 π. X.

3. *graviori vulnere*] Διότι οἱ Ῥωμαῖοι ἀπώλεσαν 50 χιλιάδας ἀνδρῶν.

4. *cruore*] *cruor* λέγεται τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον ῥέει τυχαίως· *sanguis* δὲ τὸ αἷμα τὸ ἐν ταῖς φλεψὶ κυκλοφοροῦν.

5. *Hunc equum*] = *meum equum*.

6. *Quin*] Μετὰ προστακτικῆς σημαίνει συγκατάβασις = ἀλλά.

7. *Hannibali victoriam quum ceteri gratularentur*] = ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ συνέχαιρον τῷ Ἀννίβᾳ ἐπὶ τῇ νίκῃ.

8. *agebat*] *agere vitam* ἢ ἀπλῶς *agere* = διαγίγειν τὸν βίον, ζῆν.

9. *porticibus*] *porticus* = στοά, στέγη ὑποβασταζομένη ὑπὸ στύλων καὶ κεκοσμημένη δι' ἀγαλμάτων καὶ εἰκόνων.

10. *libens*] ἐπιθετὸν εἰλημμένον ἐπιρρηματικῶς = ἀσμένως.

11. *in medium protulit*] = ἔθηκεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κράτους.

12. *id est*] ἢ *hoc est* = δηλαδὴ.

13. *publice*] = δημοσίᾳ δαπάνῃ.

14. *redimendi sui*] Ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος μένει καθ' ἐνικὸν ἀριθμόν, καίτοι τὸ *sui* σημαίνει πολλὰ πρόσωπα, διότι ἡ ἀντωνυμία *sui* ὡς γενικὴ οὐδετέρου γένους ἐνικοῦ ἀριθμοῦ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *suus-a-um*. Ὁμοίως *redimendi nostri, vestri*.

XXXVIII. Marcus Claudius Marcellus.

(Τῷ 539 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 214 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ Μάρκελλος νικᾷ τὸν Ἀννίβαν παρὰ τὴν Νῶλαν, ὅστις μάτην πειράσθαι νὰ κυριεύσῃ τὸ Κασιλίνον. — 2. Πολιορκία τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων· βοήθειαι εὐφυνῶς παρασχεθεῖσαι τοῖς πολιορκουμένοις ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. — 3. Ἀμυχανία καὶ σταθερότης τῶν πολιορκουμένων. — 4. Ἀλωδὶς τῶν Συρακουσῶν ὑπὸ τοῦ Μαρκέλλου· θάνατος τοῦ Ἀρχιμύδους. — 5. Τιμαὶ ἀποδοθεῖσαι εἰς τὸν Μάρκελλον· θάνατος αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Praetor*] Ἡ στρατηγία (*praetura*) συνεστάθη τῷ 366 π. X., καθ' ὃ ἀκριβῶς ἔτος οἱ πληθῆνιοι ἔτυχον τοῦ δικαιώματος

τοῦ νὰ ἐκλέγωνται ὕπατοι. Κατ' ἀρχὰς εἰς στρατηγὸς (praetor) ἦτο, ὅστις ἐδίκαζε μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν καὶ ἐκαλεῖτο praetor urbanus. Κατὰ τὸ ἔτος δὲ 242 ἡ συρροή πολλῶν ξένων προὐκάλεσε τὴν ψήφισιν καὶ δευτέρου, ὅστις ἐδίκαζε τὰς μεταξὺ τῶν ξένων ἢ ξένων καὶ Ῥωμαίων διαφορὰς καὶ ἐκαλεῖτο praetor peregrinus. Τῷ 227 προσετέθησαν καὶ δύο ἄλλοι διὰ τὴν διοίκησιν τῆς Σικελίας καὶ Σαρδηνίας. Ὁ Σύλλας τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἠϋξῆσεν εἰς ὀκτώ, ὁ Καῖσαρ εἰς δέκα, δέκα τέσσαρς καὶ δέκα ἔξ. Δύο praetores ἔμενον ἐν Ῥώμῃ, οἱ δὲ λοιποὶ διὰ κλήρου ἀπεστέλλοντο εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἃς ἐμελλον νὰ διοικήσωσι, καὶ ἐκαλοῦντο propraeiores. Ἡ στρατηγία (= praetura) ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἔμεινεν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν πατρικίων, καὶ μόλις τῷ 337 ἐπιστράφη τοῖς πληθύνουσιν ἢ συμμετοχῇ ἐν τῷ ἀξιώματι τούτῳ. Ὁ praetor ἐδίκαζεν ἐν ὑπαίθρῳ ἐν τῷ μέρει τῆς ἀγορᾶς (forum), τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο comitium. Ἐδίκαζε μόνον τὰς δικασίμους ἡμέρας, ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου.

2. ad Nolam] Ἦτο πόλις τῆς Καμπανίας, ἐν ᾗ ἀπέθανεν ὁ αὐτοκράτωρ Αὐγούστος, μεσημβρινοανατολικῶς τῆς Καπύης.

3. ad Casilinum] Πρὸ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων, προκειμένου περὶ τῆς εἰς τόπον κινήσεως, τίθεται ἡ ad μετ' αἰτιατικῆς πρὸς δῆλωσιν κινήσεως εἰς τὰ περὶχωρα τῆς πόλεως καὶ οὐχὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς.

4. cohortes] Ἡ κοόρτις ἦτο τὸ δέκατον τῆς Ῥωμαϊκῆς λεγεῶνος, ἣς ὁ ἀριθμὸς ἐποίκιλλε κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας.

5. assidebat] assidere = εἶνε στρατιωτικὴ ἐκφρασις καὶ σημαίνει «στρατοπεδεύειν πλησίον...».

6. ad Casilinum] = ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Κασιλίνου. Ἡ πρόθεσις ad σημαίνει τὴν πλησίον τόπου τινὸς διαμονήν.

7. Syracusas] Ἡ πολιορκία τῆς πόλεως διήρκεσε δύο ἔτη ἀπὸ τοῦ 213—212 π. Χ.

8. prudentia] = ἐπιστήμη.

9. ovans] ovatio ἦτο εἶδος μικροῦ θριάμβου ἐπιτρεπομένου εἰς τὸν στρατηγόν, ὅστις εἶχεν ἀποκομίση ἐπιτυχίας ἀξίας ἀμοιβῆς. Ὁ νικητὴς εἰσῆρχετο εἰς τὴν Ῥώμην κατ' ἀρχὰς πεζός, βραδύτερον ἑφιππος, οὐδέποτε δὲ ἐφ' ἄρματος. Ἐφερε τῆθεννον περιπόρφυρον· ἦτο ἐστεμμένος διὰ μυρσίνης καὶ οὐχὶ διὰ δάφνης. Ἀντὶ ταύρου ἔθυσεν εἰς τοὺς θεοὺς πρόβατον, ovem, ἐξ ἧς λέξεως προήλθεν ἡ ὀνομασία τῆς ἱεροτελεστίας ovatio.

10. eo] = ἐκεῖ, μετὰ κινήσεως· ibi = ἐκεῖ, ἄνευ κινήσεως.

K. Beyl

XXXIX. Claudius Nero et Marcius Livius Salinator.

(Τῷ 545 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς 'Ρώμης ἦτοι τῷ 208 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Οἱ ὑπατοὶ Κλαύδιος Νέρων καὶ Λίβιος Σαλινάτωρ λησμονοῦσι τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν ἔχθραν χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς πολιτείας. — 2. Ἐμποδίζουσι τὸν Ἀδδρουύβαν διὰ τῆς παρὰ τὴν Σήνην (πόλιν τῆς Οὐμβρικῆς) νίκης νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ Ἀννίβα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Actum erat de imperio Romano*] = Ἐἶχεν ἀπολεσθῇ τὸ 'Ρωμαϊκὸν κράτος, εἰ ἤθελε δυνηθῇ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τοῦ Ἀννίβα.

2. *in Galliam Cisalpinam*] Οἱ 'Ρωμαῖοι ἐχαρκτηρίζον διὰ τοῦ ὀνόματος Gallia Cisalpina τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἰταλίας τὸ κεῖμενον ἐντεῦθεν τῶν Ἀλπεων. *Galliam Transalpinam* δὲ ἐκάλουν τὴν σημερινὴν Γαλλίαν τὴν κειμένην πέραν τῶν Ἀλπεων.

3. *digredientes*] = ἀναχωροῦντας κατὰ διαφόρους διευθύνσεις.

4. *prosecutus est*] *prosequere aliquem* = προπέμπειν τινὰ τιμῆς χάριν.

5. *in sua provincia*] *Provincia* ἦτο χώρα κατακεκτημένη διὰ τῶν ὅπλων τῆς Δημοκρατίας καὶ διοικουμένη ὑπὸ 'Ρωμαίου ἄρχοντος. Ἡ σύγκλητος διωργάνου τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἀπέστελλεν ἐπιτροπὴν, ἥτις συμφώνως μετὰ τοῦ στρατηγοῦ ἐξετέλει τὸν ἐπιφορισμένον ὀργανισμόν. Ἡ πρώτη ἐπαρχία ὑπῆρξεν ἡ Σικελία, τῷ 241 π. Χ.

6. *in scio Hannibale*] = ἀγνοοῦντος τοῦ Ἀννίβα.

7. *collatis signis*] = *collatis copiis* = συναθροισθεῖσων τῶν δυνάμεων.

8. *Quod servatum cum cura attulerat*] = ὅπερ μετ' ἐπιμελείας διασωθὲν μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερε.

XL. Publius Cornelius Scipio Africanus.

(Τῷ 546 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 207 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ Πόπλιος Κορνήλιος Σκηπίων, διὰ τῆς ἀνδρείας του καὶ τῆς νίκης του στοργῆς, γίνεται ἀγορανόμος πρὸς τῆς νομίμου ἡλικίας. — 2. Καταστέλλει λιποταξίαν. — 3. Ὁ Σκηπίων ζητεῖ καὶ λαμβάνει ἐν δυσχερεσί περιστάσει τὴν ἀνθυπατείαν τῆς Ἰσπανίας. — 4. Γενναίως αὐτοῦ πρὸς τινὰ διακεκριμένον ἐκ τῶν Κελτιβήρων. — 5. Ἀποδίδει τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸν ἀνελπὸν τοῦ Μαδινίσδα, βασιλέως τῆς Νουμιδίας. — 6. Ἀποκρούει τὴν βασιλείαν προσφερομένην αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν. — 7. Ἡ εὐπροδογορία αὐτοῦ κερδίζει διὰ τοὺς Ῥωμαίους τὴν φιλίαν τοῦ Σύφακος, βασιλέως τῆς Μαυριτανίας. — 8. Καταγοντεύει τὸν Μαδινίσδαν διὰ τοῦ παραστήματος καὶ τῶν πλεονεκτημάτων αὐτοῦ. — 9. Πανουργία τοῦ Σκηπίωνος πρὸς ὀχηματισμὸν ἱππικοῦ. — 10. Ἡ πρὸς τοὺς Καρχηδονίους κατασκόπους διαγωγή αὐτοῦ. — 11. Ἀποσταδία καὶ ἥττα τοῦ Σύφακος. — 12. Συνέντευξις τοῦ Σκηπίωνος καὶ τοῦ Ἀννίδα· ἡ παρὰ τὴν Ζάμαν μάχη. — 13. Ὑποταγὴ τῆς Καρχηδόνας. Ὁ Σκηπίων ἐπονυμάζεται Ἀφρικανός. — 14. Κρίσεις τοῦ Ἀννίδα περὶ τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας τοῦ Σκηπίωνος. — 15. Ὁ Σκηπίων δυνστελεῖ ὅπως δοθῇ εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡ ἡγεμονία τοῦ κατ' Ἀντιόχου πολέμου. — 16. Ἀρνεῖται νὰ διαπραγματευθῇ τὴν μετὰ τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Ἀντιόχου εἰρήνην, προτεινομένης μάλιστα αὐτῷ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ νιοῦ αὐτοῦ, ὅστις ἦτο αἰχμάλωτος τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας. — 17. Ἐμποδίζει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ νὰ δώσῃ εὐθύναν περὶ τῆς εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείας. — 18. Ὑπερηφάνια τῆς ὑπερασπίσεως αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐπὶ ὀφτερισμῷ κατηγορίας. — 19. Λησται ἐπισκέπτονται αὐτὸν διατρίβοντα ἐν Λιτέρνῳ, πόλει τῆς Καμπανίας, ἐκ θαυμασμοῦ πρὸς τὴν ἀρετὴν του· θάνατος τοῦ Σκηπίωνος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *nondum annos pueritiae egressus*] μόλις ἦτο δέκα ὀκτὼ ἐτῶν.

2. *legitima*] = νόμιμος, ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένη.

3. *summa imperii*] = ἡ ὑπερτάτη ἀρχή.

4. *in hospitium Metelli*] = εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Μετέλλου.

5. *summi imperatores*] Οἱ δύο Σκηπίωνες, ὁ Γναῖος καὶ ὁ Πόπλιος, ὅστις ἦτο πατὴρ τοῦ Ἀφρικανοῦ.

6. *proconsulem*] Ὁ ἀνθύπατος, ὃ ἐπετρέπετο ἡ διοίκησις μιᾶς ἐπαρχίας, ἦτο συνήθως ὕπατος, τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ χρόνος τῆς ὑπατείας εἶχε λήξῃ, ἀλλὰ παρετείνετο ὡσάκις τὰ συμφέροντα τῆς πολιτείας ὑπηγόρευον τοῦτο. Περιεβάλλετο δι' ἐξουσίας πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ. Εἶχε δώδεκα ῥαβδούχους φέροντας πελέκεις καὶ δέσμας.

7. *nec tamen quem mitterent satis constabat*] = ἀλλ' οὔτε ἀρχοῦντως συνεφώνουν (οἱ Ῥωμαῖοι) τίνα ἐπρεπε νὰ ἀποστείλῃσι.

8. *ad unum*] = μέχρι τοῦ τελευταίου.

9. *populum Romanum coepit facti pœnitere*] = ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἤρξατο νὰ μεταμέλῃται διὰ τὴν προᾶξιν.

10. *ad referendam gratiam*] Referre ἢ agere gratiam alicui = ἐκφράζω τινὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

11. *cur id ætatis*] = διὰ τί ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ.

12. *prolapso equo*] = προολισθήσαντος, καταπεσόντος τοῦ ἵππου.

13. *erga Hispanos*] = Πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς.

14. *alibi*] = ἄλλαχοῦ.

15. *appelleret*] = παρατατικὸς τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ ῥ. *appello*, -uli, -ulsum, -ellere = προσάγειν. *Adpellere* συντάσσεται μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ *navem*.

16. *multa majestas*] = magna majestas.

17. *operam navare*] = παρέχω τινὶ τὴν ἐμὴν συνδρομήν.

18. *ante annos consul factus est*] = Κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ γείνῃ ὕπατος πρὸ τοῦ τεσσαρακοστοῦ τρίτου ἔτους.

19. *ditissimos*] τὸ dives σχηματίζει συγκριτικὸν *ditior* καὶ *divitior*, καὶ ὑπερθετικὸν *divitissimus* καὶ *ditissimus*.

20. *manipulos*] *manipulos* = ἦτο διαίρεσις τῆς Ῥωμαϊκῆς λεγεῶνος περιλαμβάνουσας 120 ἄνδρας.

21. *turma*] κυρίως σημαίνει διαίρεσιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἱππικοῦ περιλαμβάνουσα τριάκοντα ἄνδρας, εἶτα δὲ σημαίνει οἰανδήποτε ἰλὴν.

22. *respexit*] = ἐστρεψεν ἵνα ἴδῃ.

23. *inter illos non convenisset*] = τὸ *convenit* καίται

ἀπροσώπως καὶ σημαίνει «ὕπαρχει συμφωνία», ἐπομένως inter illos non convenisset = μεταξὺ ἐκείνων δὲν ὑπῆρξε συμφωνία, ἐκείνοι δὲν συνεφώνησαν.

24. oratores] ἐνταῦθα σημαίνει πρεσβευτάς.

25. pacta essent] ἡ μετοχή pacta τοῦ ἀποθετικοῦ ῥήματος pacisci ἔχει ἐνταῦθα παθητικὴν σημασίαν παρὰ τὴν συνήθη χρῆσιν.

26. roboris] = ἡθικὴ δύναμις.

27. eodem bello] = ἐν τῷ αὐτῷ πολέμῳ.

28. victo Antiocho] Ὁ Ἀντίοχος ἡττήθη ἐν τῇ μάχῃ τῆς Μαγνησίας, ἐν ἣ ἀπώλεσε 50 χιλιάδας ἀνδρῶν, τῷ 190 π. X.

29. innocentia] ἐνταῦθα = ἀφιλοκέρδεια.

30. gazae] gaza εἶνε λέξις Περσικῆς καταγωγῆς καὶ ἐσήμινε κατ' ἀρχὰς τὸν θησαυρὸν τῶν βασιλέων τῆς Ἀσίας, ἀλλ' εἶτα ἐσήμινε πᾶν εἶδος πλούτου.

31. is dies favore hominum fuit quam quo] = quo δῆλ. die.

32. Literni] Εἶνε γενικὴ τοπικὴ (casus locativus) = ἐν Αἰτέρῳ.

33. quae . . . opus erant] = τὰ ὅποια . . . ἦσαν ἀναγκαῖα.

XLI. T. Quinctius Flaminius.

(Τῷ 555 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 198 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ Φλαμίνιος ἀπεστάλη πρὸς βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων, ἐν τῷ κατὰ τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, πολέμῳ. — 2. Ὁ Φίλιππος ἀρνεῖται νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Ἑλλάδα. — 3. Ὁ Φλαμίνιος κηρύσσει ἐν τοῖς Ἰσθμίοις τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος. — 4. Ἀποδέλλεται πρεσβευτὴς εἰς τὸν Προυνσίαν, βασιλέα τῆς Βιθυνίας, ἵνα ἀπαιτήσῃ τὴν παράδοσιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ φιλοξενουμένου Ἀννίδα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. templum Cereris] Ceres ἦτο Ἰταλικὴ θεότης τῆς γεωργίας, ταυτισθεῖσα μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Δήμητρος.

2. *bis proelio fudit*] Ὁ Φλαμίνιος δις ἐνίκησε τὸν Φίλιππον· κατὰ πρῶτον μὲν τῷ 198 π. Χ. παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀώου ἐν Ἠπείρῳ, κατὰ δεύτερον δὲ τῷ 197 ἐν Κυνὸς Κεφαλαῖς τῆς Θεσσαλίας.

3. *pronuntiavit*] = δημοσίᾳ ἀνεκήρυξε.

4. *mirabundi*] = πλήρεις ἐκπλήξεως.

5. *a senatu decretus est*] Ὁ θρίαμβος δὲν ἡδύνατο νὰ γείνη ἄνευ ψηφίσματος τῆς συγκλήτου.

6. *postico occulto*] *posticum* (ὑπονοητέον *ostium*) ἢ *postica* (ὑπονοητέα *janua*) = ἡ ὀπισθεν θύρα, τὸ ψευδόθυρον.

7. *absumptus est*] Κατὰ περίεργον σύμπτωσιν ὁ Ἀννίβας ἀπέθανε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καθ' ὃ καὶ ὁ νικητὴς αὐτοῦ Σχηπίων ὁ Ἀφρικανός, τῷ 183 π. Χ.

XLII. Lucius Cornelius Scipio Asiaticus.

(Τῷ 561 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 192 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ Λεύκιος Σχηπίων νικᾷ τὸν Ἀντίοχον, βασιλέα τῆς Συρίας. — 2. Καταδικασθεὶς ἀδίκως ὁ Σχηπίων ἀπαλλάσσεται τῆς φυλακῆς διὰ τῆς γενναιότητος τοῦ ἑαυτοῦ ἐχθροῦ Τιβερίου Γράκχου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *regiis*] Δῆλα δὴ *copiis*.

2. *fundasque*] *funda* = σφενδόνη· διὰ ταύτης ἔρριπτον λίθους καὶ σφαίρας μολυβδίνας (*glandes*).

3. *quod rempublicam privatis κ.τ.λ.*] *republicam* ἐνταῦθα τὸ κοινὸν καλόν, τὸ γενικὸν συμφέρον.

4. *missi deinde Quaestores*] *Quaestor* (ταμίας) ἐκ τοῦ *quaesitor* (ὅπερ παράγεται ἐκ τοῦ *quaerere*), ἦτο ἐπιτετραμμένος τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων καὶ τὴν φύλαξιν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ. Ὁ ὕπατος ἠκολουθεῖτο πάντοτε ὑπὸ ἐνὸς ταμίου, ὅστις ἐδίεε τὸν μισθὸν εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ ἐφρόντιζε περὶ τῶν τροφίμων αὐτῶν.

XLIII. P. Scipio Nasica, ejusque filius.

(Τῷ 562 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 191 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἀποτυχία τοῦ Σκηπίωνος ὑποψηφίου διὰ τὴν ἀγορανομίαν ἐνεκα ἀτόπου ἀστειότητος. — 2. διὰ δόγματος τῆς δυσκλήτου κρίνεται ὡς ὁ καταλληλότερος διὰ νὰ φιλοξενήσῃ τὴν Κυβέλην. — 3. Τιμητεία τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· μᾶθημα, τὸ ὁποῖον δίδει εἰς τὸν ποιητὴν Ἐννιον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *more candidatorum*] *candidatus* ἐλέγετο ὁ ὑποψήφιος διὰ πᾶσαν ἀρχήν, διότι ἔφερε λευκὴν τήβεννον (*togam candidam*).

2. *rusticae tribus*] Ὁ Σέρβιος Τύλλιος εἶχε διαιρέσῃ τὰς φυλάς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ 1) εἰς *urbanas*, τέσσαρας τὸν ἀριθμόν, καὶ 2) εἰς *rusticas*, 26 τὸν ἀριθμόν. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σκηπίωνος Νασικᾶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φυλῶν ἦτο 35, ἐξ ὧν 4 ἦσαν ἀστικαὶ (*urbanae*) φυλαὶ καὶ 31 ἀγροτικαὶ (*rusticae*).

3. *mater Idaea*] Ἡ Κυβέλη ἐτιματο ὑπὸ τὸ ὄνομα *Magna Mater* ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἰδῆς ἐν Φρυγίᾳ. Τὸ εἰδῶλον αὐτῆς, ὅπερ ἦτο μικρὸς μέλας λίθος πεσὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, μετηνέχθη εἰς Ῥώμην ἐν μεγάλῃ πομπῇ. Οἱ Γάλλοι, ἱερεῖς Φρυγικῆς καταγωγῆς, ἐπανηγυρίζον πρὸς τιμὴν αὐτῆς ἐορτὰς καλουμένας Μεγαλήσια (*Megalensia*).

4. *idem consul*] Δῆλα δὴ ὢν.

5. *gravem*] = σκληρόν, ἀσθηρόν.

6. *Quidnam causae est*] = *Quaenam causa est*.

7. *paucis post diebus*] = μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

8. *Hic Nasica*] Τὸ *hic* ἐνταῦθα ἔχει σημασίαν χρονικὴν = τότε.

XLIV. Marcus Porcius Cato.

(Τῷ 558 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς 'Ρώμης ἦτοι τῷ 195 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

4. Νεότης καὶ πρώτη στρατεία τοῦ Κάτωνος. — 2. Ἡ κατὰ τοῦ Σκηπίωνος τοῦ Ἀφρικανοῦ ἀντιπάθεια αὐτοῦ. — 3. Ἡ κατὰ τῆς πολυτελείας τῶν γυναικῶν αὐστηρότης αὐτοῦ. — 4. Ὁ Κάτων διεξάγει τὸν ἐν Ἰσπανίᾳ πόλεμον καὶ ἐξαναγκάζει τοὺς κατοίκους νὰ καταδαφίσωσιν οἱ ἴδιοι τὰ φρούρια αὐτῶν. — 5. Τιμητεία τοῦ Κάτωνος· ἀποβάλλει τὸν Λεύκιον Φλαμίνιον ἀπὸ τῆς δυγκλήτου. — 6. Ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ ἐν τῷ ἀπαιτεῖν παρὰ τῆς δυγκλήτου τὴν καταστροφὴν τῆς Καρχηδόνης. — 7. Κάτων παιδαγωγὸς τοῦ τέκνου αὐτοῦ. — 8. Σπουδαιότης, ἣν ἀποδίδει εἰς τὸν στρατιωτικὸν ὅρκον. — 9. Ὁ Κάτων γεωργός· ἡ δωδρόδύνη αὐτοῦ. 10. Ἡ πρὸ τῶν ὑβρέων ἀπάθεια αὐτοῦ. — 11. Ἡ ἐν τῷ γήρατι δραστηριότης αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *annorum decem septemque*] = ὅτε ἦτο δέκα ἐπὶ ἑπτὰ ἐτῶν.
 2. *castra secutus est Claudii Neronis*] = ὑπερέτησεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κλαυδίου Νέρονος.
 3. *paululum*] = μικρὰν ποσότητα.
 4. *vilis vini*] = μετρίας ποιότητος οἶνον.
 5. *patrimonii amans*] Μετοχαί τινες τοῦ ἐνεστῶτος λαμβανόμεναι ἐπιθετικῶς συντάσσονται μετὰ γενικῆς· π. χ. *perferens injuriarum, legum metuens, solitudinis fugiens*.
 6. *palam et aperte*] *palam* = δημοσίᾳ· *aperte* = διαφρήδην, ἄνευ περιστροφῶν.
 7. *praeclare se habere*] Τὸ ῥῆμα *habere* μόνον ἢ μετὰ τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας *se* καὶ προσδιορίζομενον ὑφ' ἐνὸς τῶν ἐπιρρημάτων *bene, male, praeclare*, ἰσοδυναμεῖ τῷ ῥήματι *esse* καὶ συστοίχῳ τῷ ἐπιρρήματι ἐπιθέτῳ. Ἐπομένως *praeclare se habere* = *praeclare esse*.
 8. *vehiculo*] *vehiculum* = ἄμαξα συρρομένη ὑπὸ δύο ἵππων.
 9. *imperari*] Πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ἀπρὸς ὁπῶς = ὅτι εἶχε δοθῇ ἡ διαταγή.

10. *pervelle*] Ἡ *per* συντεθειμένη μετὰ ῥημάτων καὶ ἐπιθέτων σημαίνει ἐπίτασιν, οἷον· *per-suadere*, *per-velle*, *per-magnus*, *per-lucidus*.

11. *ageretur*] = συνεζητεῖτο.

12. *litteris*] = *Littera*, -ae = τὸ γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου· *litterae*, -arum = γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, καὶ συχνάκις μία ἐπιστολή.

13. *instituta*] = παραγγέλματα.

14. *os habere*] Σημαίνει στόμα, συγχρόνως δὲ καὶ ἀναίδειαν.

15. *lateris*] ἐννοεῖ τοὺς πνεύμονας.

16. *aderat amicis*] = συνηγόρει ὑπὲρ τῶν φίλων.

17. *frequens*] Εἶνε ἐπίθετον λαμβανόμενον ἐπιρρηματικῶς.

18. *obreperet senectus*] *obreperere* = ἀνεπαισθήτως ἐπέρχεσθαι.

XLV. Lucius Paulus Aemilius Macedonicus.

(Τῷ 582 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 171 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Συμβάν ἐμπνεῖσθαι τῷ Παύλῳ Αἰμιλίῳ τὴν προαισθησθῆναι ὅτι ἤθελε νικήσῃ τὸν Περσέα, βασιλέα τῆς Μακεδονίας.
2. Ὁ Σουλπίκιος Γάλλος προλαυβάνει τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἤθελε προξενήσῃ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἐκλειψίς τῆς δελφίνης, προαναγγείλας αὐτήν. Κατάπληξις τῶν Μακεδόνων. — 3. Ὁ Περσεὺς ἡττηθεὶς αἰχμαλωτεύεται μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου αὐτοῦ υἱοῦ. — 4 καὶ 5. Σέβας τοῦ Παύλου Αἰμιλίου πρὸς τὸν Περσέα. — 6 καὶ 7. Θρίαμβος τοῦ Παύλου Αἰμιλίου. — 8. Καρτερία αὐτοῦ ἐν τῷ πένθει τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ. — 9. Ἡ ἀφίλοκέρδεια καὶ ἡ ἐνδεια αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *ad vesperum*] = περὶ τὴν ἑσπέραν.
2. *filioam suam*] = τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ θυγάτριον.
3. *tristiculam*] = ὀλίγον κατηφῆ.
4. *Accipio omen*] = δέχομαι τὸν οἰωνόν.
5. *defectionem*] *defectio* = ἐκλειψίς.
6. *nunc . . . nunc*] = ὅτε μὲν . . . ὅτε δέ.
7. *tertio nonas Septembris*] Τῇ τρίτῃ πρὸ τῶν Νωνῶν τοῦ Σεπτεμβρίου ἡμέρᾳ, τῇ τρίτῃ δῆλα δὴ Σεπτεμβρίου.

8. *Macedonum exercitus caesus*] Πρόκειται περὶ τῆς μάχης τῆς Πύδνας, ἐν Μακεδονίᾳ (τῷ 168 π. Χ.), καθ' ἣν ἐφονεύθησαν ἢ ἠχμυλωτεύθησαν 30 χιλιάδες Μακεδόνων.

9. *angebatur*] *angere* ἠθικῶς, ὡς ἐνταῦθα, σημαίνει *ταράσσειν*.

10. *in templum*] = *Εἰς τὸν ἐν Σαμοθράκῃ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος*.

11. *prae turba*] = *Ἔνεκα τοῦ πλήθους*.

12. *assidere jussit*] Τὸ *jubere* δὲν σημαίνει μόνον διατάσσειν, ἀλλὰ καὶ παρακαλεῖν, ὑποχρεῶναι, ὡς ἐνταῦθα.

13. *omnis . . . honor*] = *πᾶν εἶδος τιμῆς*.

14. *ducere agmen*] *agmen* ἐνταῦθα σημαίνει πομπήν.

15. *sed bellicum*] Πρέπει νὰ ὑπονοηθῇ τὸ *signum*.

16. *vittis*] *vitta* = *ταινία* διὰ ταύτης ἐκόσμουσαν τὰ θύματα, τοὺς ναοὺς, τοὺς βωμοὺς. Ταύτην ἔφερον ἐπίσης περὶ τὴν κεφαλὴν οἱ ἱερεῖς, αἱ ἱέρειαι, αἱ οἰκοδόσποιναι (*matronae*) καὶ εὐγενοὺς καταγωγῆς νεάνιδες.

17. *dono missae*] = *πεμφθέντες* (οἱ χρυσοὶ στέφανοι = *coronae aureae*) ὡς δῶρον.

18. *eminebat*] = *ἐξεῖχε πάντων τῶν θεατῶν*.

19. *Quum . . . tum*] = *Ὁὐ μόνον . . . ἀλλὰ καί*.

20. *in adoptionem*] *Adoptio* = *υἰοθετήσεις*· ἀφορμὴ τῆς υἰοθετήσεως ταύτης ἦτο τὸ καθῆκον τοῦ συνεχίσειν τὴν οἰκιακὴν λατρείαν καὶ ἐπιτρέπετο εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας τέκνα. Ἐτελεῖτο δὲ δι' ἱερᾶς τελετῆς ὁμοίας τῇ κατὰ τὴν γέννησιν υἱοῦ γενομένη. Εἰσαχθεὶς εἰς νέαν οἰκογένειαν καὶ συμμετασχὼν νέας λατρείας ὁ υἰοθετηθεὶς ἐλάμβανε τὸ προωνύμιον (*praenomen*), τὸ ὄνομα τοῦ γένους (*nomen gentilicium*) καὶ τὸ ἐπωνύμιον (*cognomen*) τοῦ υἰοθετήσαντος αὐτόν. Ἐκ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ οἰκογενείας διετῆρει μόνον τὸ ὄνομα τοῦ γένους (*nomen gentilicium*) προστιθεὶς εἰς αὐτὸ τὴν κατάληξιν *anus*. Οὕτως ὁ Ὀκτάβιος εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἰουλίαν γενεάν (*gens Iulia*) ὠνομάσθη *Cajus Iulius Caesar Octavianus*· ὁμοίως ὁ υἱὸς τοῦ Παύλου Αἰμιλίου εἰσελθὼν δι' υἰοθετήσεως εἰς τὴν Κορνηλίαν γενεάν (*gens Cornelia*) ὠνομάσθη *Cornelius Scipio Aemilianus*.

21. *alio*] = *ἀλλαχοῦ*.

22. *legationis nomine*] = *ὑπὸ τῶν τίτλων πρεσβευτῶν*.

23. *sponte*] Εἶνε ἀφαιρετικὴ τοῦ οὐσιαστικοῦ *spons*, τὸ ὅποιον εἶνε εὐχρηστον μόνον κατὰ γενικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν, ἥτις συνοδεύεται συνήθως ὑπὸ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν *mea, tua, sua, nostra*.

XXVI. Cajus Popilius Laenas.

(Τῷ 590 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς 'Ρώμης ἦτοι τῷ 163 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἀποστολὴ τοῦ Ποπιλίου Λένα εἰς Αἴγυπτον, ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὴν εἰρήνην μεταξὺ Πτολεμαίου καὶ Ἀντιόχου, βασιλέως τῆς Συρίας. — 2. Τελεσίγραφον, ὅπερ ἐπιβάλλει εἰς τὸν Ἀντιόχον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Antiochus*] Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, δευτερότοκος υἱὸς Ἀντιόχου τοῦ Μεγάλου, διεδέξατο τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σέλευκον τὸν τέταρτον καὶ ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 174 μέχρι τοῦ 164 π. Χ.

2. *per speciem*] = Ὑπὸ τὴν πρόφασιν.

3. *sordidati*] = ἐνδεδυμένοι ἀμελῶς, πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς θλίψεως αὐτῶν.

4. *regem circumscripsit*] = ἐχάραξε περὶ τὸν βασιλέα κύκλον.

5. *Quod . . referam*] = ut id referam.

XLVII. Publius Scipio Aemilianus.

(Τῷ 605 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς 'Ρώμης ἦτοι τῷ 148 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἀρεταὶ τοῦ Σκηπίωνος Αἰμιλιανοῦ, μαθητοῦ τοῦ Πολυβίου. — 2. Ἡ στρατιωτικὴ αὐτοῦ ἀνδρεία. — 3 καὶ 4. Καταστροφὴ τῆς Καρχηδόνας. — 5. Καταστροφὴ τῆς Νουμαντίας. — 6. Τιμητεία τοῦ Σκηπίωνος Αἰμιλιανοῦ. — 7. Ὁ ἰδιωτικὸς αὐτοῦ βίος. — 8. Ψυχραιμία τοῦ Σκηπίωνος ἐν θυελλώδει συνελεύσει τοῦ λαοῦ. — 9. Ὁ αἰθνήδιος αὐτοῦ θάνατος, συμβὰς κατὰ τὴν ἐπαύριον. — 10. Ἀφιλοκέρδεια τοῦ Σκηπίωνος Αἰμιλιανοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *vitae institutum*] = κανὼν, σχέδιον τοῦ βίου.

2. *domi militiaeque*] = ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ ἐν καιρῷ πολέμου.

3. *pro concione*] = πρὸ τῆς συναθροίσεως τῶν στρατιωτῶν.
 4. *deliberatum habebant*] = εἶχον ἀποφασίση.
 5. *obsedi*] Ὁ Σκηπίων ἐπολιόρησε τὴν πόλιν διὰ τείχους καὶ ἡρνήθη νὰ συνάψῃ μάχην ἐκ παρατάξεως, καίτοι οἱ Νουμαντίνοι προεκάλουν αὐτὸν πρὸς τοῦτο (133 π. X.).
 6. *tribu movit*] = ἐξέβαλεν ἀπὸ τῆς φυλῆς αὐτοῦ.
 7. *equum ademit*] = Ἀφῆρεσε τὸν ἵππον τοῦ νεανίου, ἐστέρησε δὴλα δὴ αὐτὸν τῆς τάξεως τῶν ἱππέων.
 8. *ex maiestate reipublicae*] = συμφώνως πρὸς τὸ ἀξίωμα τῆς πολιτείας.
 9. *Cajo Laelio familiariter usus est*] = Ἦτο στενῶς συνδεσμένη μετὰ τοῦ Γαίου Λαελίου.
 10. *defuncta matre*] = ἀποθανούσης τῆς μητρός.
 11. *qui*] Εἶνε ἀρχαία ἀφαιρετικὴ τοῦ quis.
 12. *malam . . . gratiam*] mala gratia = ingratitude = ἀχαριστία.
 13. *quaestio*] = δικαστικὴ ἀνάγκη.

XLVIII. Tiberius Gracchus et Cajus Gracchus.

(Τῷ 619 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 134 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἡ ἀνατροπὴ τῶν Γράκχων ὑπὸ τῆς ὑπερὸς αὐτῶν κορνη-
 νηλίας — 2. Ὁ Τιβέριος ἀρχηγὸς τῆς δημοκρατικῆς με-
 ρίδος θάνατος αὐτοῦ. — 3. Ὁ Γάιος Γράκχος ὑποδτηρίζει
 τὰς αὐτὰς ἀρχάς. — 4. Ἐπικηρύσσεται ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ
 ὑπὸ τοῦ δικτάτωρος Ὀπιμίου. — Ἐνοχοποιήσις τοῦ βλο-
 οῦ, φίλου τοῦ Τιβερίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *bonis artibus*] artes = καλαὶ ἢ κακαὶ ἡθικαὶ ιδιότητες.
 2. *En haec*] = Ἴδου ταῦτα.
 3. *agros plebi dividebat*] Ὁ Τιβέριος προέτεινεν ἀγροτικὸν
 νόμον, ὅστις ὥριζεν ὅτι οὐδεὶς ἡδύνατο εἰς τὸ ἐξῆς νὰ κατέχῃ
 περισσότερα τῶν 500 πλέθρα γῆς, καὶ ὅτι τὰ λοιπὰ ἔπρεπε νὰ
 ἐπιστραφῶσιν εἰς τὴν πολιτείαν, ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς πτω-
 χούς πολίτας.

4. *tribunatum adeptus est*] Ὁ Γάιος ἐγένετο δῆμαρχος δύο κατὰ συνέχειαν ἔτη, 123 καὶ 122 π. Χ.

5. *consul*] Δῆλα δὴ ὁ Ὀπίμιος.

6. *animadverteretur . . . ignosceretur*] Ἐνταῦθα κεῖνται ἀπροσώπως· *ut animadverteretur in eos* = ἵνα τιμωρία ἐπιβληθῇ εἰς ἐκείνους· *ut sibi ignosceretur* = ἵνα συγγνώμη παρασχεθῇ αὐτοῖς.

XLIX. Lucius Mummius Achaicus.

(Τῷ 606 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 147 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Καταστροφή τῆς Κορίνθου. — 2. Μωρὰ ἄγνοια τοῦ Μουμμίου διὰ τὰ ἔργα τῆς καλλιτεχνίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *proelio . . . commisso*] Ἡ μάχη τῆς Λευκοπέτρας, παρ' αὐτὸν τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου.

2. *sub corona*] Οἱ αἰχμάλωτοι, ὅτε ἐξετίθεντο πρὸς πώλησιν, ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον ἐξ ἀνθέων.

3. *dux eorum*] Ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν ὠνομάζετο Δίαυος.

4. *magna vis*] = μεγάλη ποσότης.

5. *nummum*] Εἶνε γενικὴ πληθυντικὴ τοῦ *nummus*.

L. Quintus Metellus Macedonicus.

(Τῷ 610 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 143 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Πόλεμος τοῦ Μετέλλου ἐναντίον τοῦ ψευδοῦς υἱοῦ τοῦ Περσέως. — 2. Στρατεία ἐν Κελτιβηρία· ἡ φιλανθρωπία τοῦ Μετέλλου γίνεται ἀφορμὴ τῆς ὑποταγῆς τῶν κατοίκων. — 3. Ἡ τακτικὴ (ἡ στρατιωτικὴ μέθοδος) αὐτοῦ πρὸς ἐκπολιόρκεσιν τῆς πόλεως Κοντρέβιας. — 4. Διαρκὴς εὐτυχία τοῦ Μετέλλου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Pseudo-Philippum*] Ὁ Ψευδο-Φίλιππος οὗτος ἔκαλεῖτο Ἀνδρίσκος.

2. *mentiebatur*] *mentiri* ενεργητικῶς σημαίνει « ψευδῶς διισχυρίζεσθαι ».

3. *fabulam*] = διήγησιν, ἱστορίαν φαντασιώδη.

4. *quod tunc ille*] *ille* = ὁ Περσεύς.

5. *quae Persei filium*] *quae* = τοιαύτη, οἷα.

6. *nihil motus periculo filiorum*] Τὸ *nihil* κεῖται ἐπιρρηματικῶς = οὐδόλως.

7. *modo . . . modo*] = ὅτε μὲν . . . ὅτε δέ.

LI. Q. Metellus Numidicus.

(Τῷ 645 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 108 π. Χ.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Πόλεμος τοῦ Μετέλλου ἐναντίον τοῦ Ἰουγούρθα, ὁφτερι-
στοῦ τοῦ βασιλείου τῆς Νομιδίας. — 2. Τιμητεία τοῦ Με-
τέλλου· ἡ εἰς Ῥόδον ἐξορία αὐτοῦ. — 3. Ἀνεκλήθη εἰς
Ῥώμην καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ λαοῦ θριαμβευτικῶς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Quintus Metellus*] Ἦτο υἱὸς τοῦ Κοῖντου Μετέλλου Μα-
κεδονικοῦ.

2. *ut solus*] Ὁ Μικίφας εἶχε διανείμῃ τὸ βασιλείον αὐτοῦ
μεταξὺ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἀδερβάλου, Ἰαμφάλου καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ
αὐτοῦ Ἰουγούρθα.

3. *iterum*] ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Κίρτης.

4. *tabulae*] = τὰ λογιστικὰ βιβλία.

5. *inter secundas et adversas res*] *secundae res* = ἡ
εὐτυχία· *adversae res* = ἡ δυστυχία.

6. *lares*] *lar*, *laris* = Λάρης, ἐφέστιος θεός, ὁ τοῦ οἴκου
ἐπίσκοπος καὶ φύλαξ νομιζόμενος.

LII. Marcus Aemilius Scaurus.

(Τῷ 638 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 115 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Αὐστηρότης τοῦ Αἰμιλίου Σκαύρου ἐν τῇ διοικήσει. — 2.
Ἡ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὀκνηρὸν ὄντα, αὐστηρότης. — 3.
Ὑπερήφανος ὑπεράδπις τοῦ Σκαύρου, κατηγορηθέντος
ἐπὶ ὁφτεριδμοῦ δημοσίων χρημάτων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Quamvis patricius*] Ἦτο ἀπηγορευμένον τοῖς πατρικίοις
τὸ μετέρχεσθαι ἐπάγγελμά τι καὶ ἐπιδίδοσθαι εἰς τὸ ἐμπόριον.

2. *Se*] = ὁ Σκαῦρος.
3. *assurgere*] = ἐγείρεσθαι πρὸς ἐκδήλωσιν τιμῆς πρὸς τινα.
4. *quum esset*] = καίτοι ἦτο.

LIII. Publius Rutilius Rufus.

(Τῷ 648 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 105 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Χρηστότης τοῦ Ῥουτιλίου Ῥούφου. — 2. Ἡ εἰς ἐξορίαν καταδίκη αὐτοῦ ἐπὶ ἀδίκῃ κατηγορίᾳ ὀφειτεριδμοῦ δημοδίων χρημάτων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Rufus*] Ὀνομάσθη Rufus = πυρρὸς ἕνεκα τοῦ χρώματος τῶν τριχῶν αὐτοῦ.
2. *sanctus*] = ἐνάρετος.
3. *religionem*] religio = εὐσυνειδησία, ἡ λεπτομερὴς ἀκριβεία τοῦ ἅπαντα τὰ καθήκοντα ἐκπληροῦν.
4. *repetundarum accusatus est*] = Κατηγορήθη ἐπὶ παρανόμῳ ἀργυρολογίᾳ.
5. *exsulatum abiit*] = ἀπῆλθεν ἵνα ζήσῃ εἰς τὴν ἐξορίαν.

LIV. Marcus Livius Drusus.

(Τῷ 641 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 112 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Βιαιότης τοῦ Λιβίου Δρούδου δημάρχου. — 2. Καταστάς ἐξ ἴσου μισήτορ παρὰ τῷ λαῷ καὶ τῇ συγκλήτῳ ἔδολοφονήθη. — 3. Χαρακτηριστικὰ πρὸς τιμὴν τοῦ Δρούδου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *coelum et coenum*] Εἶνε λογοπαίγνιον.
2. *leges perniciosas*] Προέτεινε νὰ δοθῶσι γαῖαι εἰς τοὺς πτωχοὺς πληθύνουσιν, εἰς δὲ τοὺς Ἰταλοὺς πολιτικὰ δικαιώματα.
3. *intra paucas horas*] = Ἐν διαστήματι ὥρων τινων.
4. *Ecquando*] Ἐκφράζει ἐρώτησιν ἰσχυροτέραν καὶ ζωηροτέραν τῆς διὰ τοῦ ἐπιρρήματος *quando*.

5. *vox*] = εἰς λόγος.

6. *perspici*] *perspicere* = καθαυῶς βλέπειν.

LV. Cajus Marius.

(Τῷ 646 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 107 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἡ πρώτη στρατεία τοῦ Μαρίου ὑπὸ τὸν Σκηπίωνα αἱ στρατιωτικαὶ αὐτοῦ ιδιότητες. — 2. Ἀποπερατοῖ τὸν ἐναντίον τοῦ Ἰουγούρθα πόλεμον. — 3. Καταστροφὴ τῶν Τευτόνων. — 4. Ὁ Μάριος ἀναγγέλλει τὸν ὀλεθρον αὐτῶν τοῖς ἀπεσταλμένοις τῶν Κίμβρων. — 5. Ἐξόντιωσις τῶν τελευταίων τούτων. — 6. Ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ Σύλλα καὶ Μαρίου. — 7. Ὁ Μάριος ἐξόριστος ἐπὶ τῶν ἔρειπών τῆς Καρχηδόνας. — 8. Σφαγαὶ ἀναγγέλλουσαι τὴν εἰς Ῥώμην ἐπάνοδον τοῦ Μαρίου. — 9. Εἰκὼν τοῦ Μαρίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *in Hispania*] Διεκρίθη ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Νουμαντίας.
2. *si quid Scipioni accidisset*] = εἰ δυστύχημά τι ᾗθελε συμβῇ τῷ Σκηπίωνι.
3. *fortassis*] *forte*, *forsam*, *forsitan*, *fortasse*, *fortassis* = ἴσως.
4. *spiritus*] = φρόνημα, ἔπαρσις.
5. *criminando eum*] Ὁ Μάριος κατηγορεῖ τοῦ Μετέλλου ὅτι παρέτεινε τὸν πόλεμον διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν διοίκησιν, ἐξ ἧς εἶχεν ὠφελείας.
6. *ab extremis Germaniae finibus profugi*] Οἱ Κίμβροι καὶ Τεῦτονες, 450 χιλιάδες τὸν ἀριθμόν, ἐξεδιώχθησαν τῆς Γερμανίας ὑπὸ μεγίστης ἐκχειλίσεως τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.
7. *tres duci Romani*] Ὁ Σιλανός, ὁ Κάσσιος καὶ ὁ Κεπίων.
8. *en illic*] = ἰδοὺ ἐκεῖ κάτω.
9. *ex alia parte*] = ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας.
10. *se ludibrio haberi*] = ὅτι ᾗσαν ἀντικείμενον γέλωτος.
11. *oblitus*] Εἶνε παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος *oblino-oblivi-oblitum-ere* = ἀλείφειν.
12. *aliquod humanitatis officium*] = καθήκον τι φιλανθρωπίας.

13. *nobiles*] Ἡ μερίς τοῦ Σύλλα ἦτο ἡ τῶν ἀριστοκρατικῶν, ἡ δὲ τοῦ Μαρίου ἡ τῶν δημοκρατικῶν.

14. *abstinentia*] = ἡ ἀφιλοκέρδεια.

15. *vitam finivit*] Τῷ ἐβδόμηκοστῷ ἔτει τῆς ἡλικίας του, ἀφ' οὗ ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἐξήσκησε τὴν ἐβδόμην ὑπατείαν.

16. *togatus*] Ἡ τήβεννος ἦτο ἐνδυμα, ὅπερ οἱ Ῥωμαῖοι ἐφόρουσαν ἐν καιρῷ εἰρήνης.

17. *ingenuarum artium*] = τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν.

18. *fortis*] = γενναῖος, δραστήριος· *valibus* = ἀκμαῖος, κατὰ σῶμα.

LVI. Lucius Cornelius Sylla.

(Τῷ 645 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 108 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ἡ ἀκόλαστος νεότης τοῦ Σύλλα· αἱ πρῶται πράξεις τοῦ βίου αὐτοῦ. — 2. Δικτατωρία τοῦ Σύλλα. — 3. Ἡ μετὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ συμπεριφορὰ του. — 4. Θάνατος καὶ εἰκῶν τοῦ Σύλλα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *delicatus*] = ἀβρός, κομψός, λεπτός.

2. *duobus proeliis*] Ὁ Σύλλας ἐνίκησε τὸν Ἀρχέλαον ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ τὸν Δορύλαον ἐν Ὀρχομενῷ.

3. *provinciisque*] *Provinciae* ἐνταυθὰ εἰσιν ἡ Μυσία, ἡ Λυδία, ἡ Ἰωνία, ἡ Βιθυνία, ἡ Παφλαγονία, ἡ Καππαδοκία.

4. *multitudo*] Αἱ σφαγαὶ διήρκεσαν ἑπτὰ μῆνας περίπου. Πέντε δὲ χιλιάδες πολῖται ἦσαν προγεγραμμένοι.

5. *dignitas*] = ἡ ὑπόληψις, ἡ ἐκτίμησις.

6. *in flumen*] Εἰς τὸν Τίβεριν.

LVII. Lucius Lucullus.

(Τῷ 678 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 75 π. Χ.).

1. Πῶς ὁ Λούκουλλος ἔμαθε τὴν πολεμικὴν τέχνην. — 2. Ὁ πολυδάπανος αὐτοῦ βίος. — 3. Λόγοι ἀνθρώπου ἡδυνάθοῦς, οὗς περὶ αὐτοῦ ἀναφέρει οὐδὶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *vicit*] = ὑπερέβη.

2. *legendis*] Ὁ Λούκουλλος ἀνεγίνωσκε τὴν ἱστορίαν τῶν ὑπὸ

τῶν προγενεστέρων αὐτοῦ μεγάλων στρατηγῶν ἐπιχειρηθεισῶν στρατειῶν.

3. *quum*] = καίτοι.

4. *delicate ac molliter*] = ἐν ταῖς ἡδοναῖς καὶ τῇ τρυφῇ.

5. *poramoena*] = τερπινοιάτη.

6. *utpote soli*] Ὡς ἦτο φυσικὸν δι' ἓνα μόνον ἄνθρωπον.

7. *lautum*] Εἶνε παθητικοῦ παρακειμένου μετοχὴ τοῦ θέματος *lavo*.

LVIII. Quintus Sertorius.

(Τῷ 662 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 91 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Χαρακτηριστικά τῆς ἀνδρείας τοῦ Σερτωρίου. — 2. Αἱ νῆκαι αὐτοῦ κατὰ τῶν στρατηγῶν τοῦ Σύλλα. — 3. Πῶς ὁ Σερτώριος κατέδειξεν εἰς τὰ στίβη του, ὅτι πρέπει νὰ διαίρεσθαι τὸν ἐχθρὸν διὰ τὰ νικῆσαι. — 4. Ἱστορία τῆς ἐλάφου, τῆς Ἑγερίας του. — 5. Ὁ Σερτώριος ἀπόλλυσσι τὴν ἀφοδίωδον τῶν στρατιωτῶν του καὶ πίπτει θύμα δυνωμοδίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Bello sociali*] Οἱ σύμμαχοι τῆς Ῥώμης οἱ Μάρσοι, οἱ Σαμνῖται, οἱ Ἀπουλοι, οἱ Λευκανοί, κ.τ.λ. ἦσαν δυσηρεστημένοι, διότι δὲν εἶχον τύχην τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, τὰ ὅποια ἐζήτησαν ὡς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν. Ἐλαβον ἕνεκα τούτου τὰ ὅπλα καὶ ἐπολέμησαν μετὰ λύσσης, ἀλλ' ἠττήθησαν (90—88 π. Χ.).

2. *partium*] *partes* ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ σημαίνει πολιτικὴν μερίδα, φατρίαν.

3. *qui in iis locis consederant*] Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἰδρύσθαι ἀποικίας καὶ ἐμπορικὰ πρακτορεῖα ἐν ἀπάσαις ταῖς παραλίαις τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

4. *duces*] Ὁ Ἄννιος καὶ ὁ Φουφίδιος.

5. *flagitarent*] = ἀπῆλθον μετ' ἐπιμονῆς.

6. *praevalidus*] Ἡ *prae*, ὡς καὶ ἡ *per* ἐπιτείνουσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπιθέτου. *praevalidus* = πολὺ ἰσχυρός.

7. *abrumpi*] *abrumper* = βιάως ἀποσπᾶν, ἐν ᾧ τὸ *velli* σημαίνει ἀπλῶς ἀποσπᾶν.

8. *quorsum*] Ἀντὶ *quoversum* = πρὸς ποῖον τέλος.

9. partes] = μεμονωμένα ἀποσπάσματα.

10. factō opus essent] Ἀντὶ ἀπαρεμφάτου δύναται τις νὰ συντάξῃ μετὰ τοῦ opus est τὸ οὐδέτερον τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου κατ' ἀφαιρετικὴν πτώσιν ἐνικοῦ ἀριθμοῦ. facto, consulto, properato opus est.

11. Quod] = Τὴν ἀπώλειαν ταύτην.

12. mores] Mos-moris = συνήθεια, χρῆσις· ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ mores σημαίνει χαρακτηῖρα, τρόπον τοῦ πράττειν, τὰ ἥθη.

13. aegritudine] aegritudo = κακὴ διάθεσις εἴτε φυσικὴ εἴτε ἠθικὴ.

LIX. Cnaeus Pompejus Magnus.

(Τῷ 665 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 88 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ Πομπήιος ματαιώνει συνωμοσίαν τῶν στρατιωτῶν τοῦ πατρὸς τοῦ ἐναντίον τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν. — 2. Ἐκδηλώσεις ἐκτιμῆσεως, ἃς παρέχει αὐτῷ ὁ Σύλλας. — 3. Νίκαι τοῦ Πομπηίου ἐν Σικελίᾳ ἐπονείδιστος θάνατος τοῦ Κάρδωνος· γενναῖα προᾶξις τοῦ Σθενίου. — 4. Πόλεμος κατὰ τοῦ Ἰάρβα· ὁ Πομπήιος ἐπονομάζεται magnus καὶ ἀξιοῦται τῶν τιμῶν τοῦ θριαμβοῦ. — 5. Κίνδυνοι, οὓς διέτρεξεν ὁ Πομπήιος ἐν τῇ κατὰ τοῦ Σερτωρίου ἐκστρατείᾳ. — 6. Καταστροφὴ τῶν πειρατῶν. — 7. Ὀριστικὴ καταστροφὴ καὶ θάνατος τοῦ Μιθριδάτου. — 8. Ὑποταγὴ τοῦ Τιγράνου, βασιλέως τῆς Ἀρμενίας. — 9. Ἐμφύλιος πόλεμος μετὰ τοῦ Πομπηίου καὶ Καίσαρος· θάνατος τοῦ Πομπηίου. — 10. Εἰκὼν τοῦ Πομπηίου. — 11. Τιμαὶ ἀποδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Πομπηίου εἰς τὸν φιλόδοξον Ποσειδώνιον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. consilio] = διὰ τῆς ἐτοιμότητος τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.
2. eum occidendū suscep̄at] = Εἶχεν ἀναλάβῃ ἵνα φονεύσῃ αὐτόν.
3. solito hilarius] = φαιδρότερον τοῦ συνήθους.
4. exstitit] = ἀνεδείχθη.
5. Siculae cujusdam civitatis] Ἐννοεῖ τὴν πόλιν Ἰμέραν.

6. *Iarbam*] Ὁ Ἰάρβας, ὁ βασιλεὺς τῆς Νουμιδίας, ὅστις ἠύ-
 νόει τῇ μερίδι τοῦ Μαρίου, προσεβλήθη καὶ ἡττήθη ὑπὸ τοῦ Πομ-
 πηίου.

7. *vario eventu*] = μετ' ἐναλλαγῆς τῆς νίκης καὶ τῆς ἥττης,
 ὅπῃ ὅτι νικῶν καὶ ἡττώμενος. Ὁ Σερτώριος ἐπὶ τρία ἔτη ἐπέ-
 μεινε πολεμῶν κατὰ τοῦ Πομπηίου, ἀλλ' ἐξηντλεῖτο καὶ ἐξ αὐ-
 τῶν τῶν ἐπιτυχίων αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ καθ' ἐκάστην
 στιγμήν ἐλάμβανε νέας ἐπισχύσεις.

8. *laboranti*] = εὐρισκομένῳ ἐν κινδύνῳ.

9. *Te ipsum*] ὑπονοητέον *substituemus*.

10. *multis locis*] Ὁ Πομπήιος ἐξεδίωξεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς
 Κρήτης, τῶν Κυκλάδων, τῆς Κύπρου, τῆς Κιλικίας.

11. *multis . . . medicaminibus*] = διὰ πολλῶν . . . ἀντι-
 φαρμάκων.

12. *volens*] = ἐκουσίως, τῇ ἰδίᾳ ὁπλὰ ὁ αὐτοῦ διαταγῇ.

13. *vitae exitus*] Ὁ Πομπήιος ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 58 ἐτῶν,
 τῷ 48 π. Χ.

LX. *Cajus Iulius Caesar*.

(Τῷ 668 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 85 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ περιπίπτει εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ
 Σύλλα. — 2. Ἐκδίκησιν ἦν λαμβάνει παρὰ τῶν πειρατῶν,
 οἵτινες εἶχον αἰχμαλωτεύσει αὐτόν. — 3. Πάθος τοῦ Καί-
 σαρος διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν δόξαν. — 4. Ὑπατος μετὰ
 τοῦ Βιβούλου ἀναγκάζει τὸν θυνάρχοντα αὐτοῦ εἰς ἀδρά-
 νειαν. — 5. Κατακτῆσεις τῆς Γαλιτίας. — 6. Ἀρχὴ τοῦ ἐμ-
 φυλίου πολέμου· πεποιθήσεις τοῦ Καίσαρος ἐπὶ τὸν ἀστέρα
 αὐτοῦ. — 7. Ἡ ἐν φαρσάλοις νίκη αὐτοῦ· νικᾷ τὸν φαρ-
 νάκην, βασιλέα τοῦ Πόντου, καὶ ἐξαφανίζει τὰ λείψανα
 τῆς πομπηϊανῆς μερίδος ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἰσπανίᾳ. — 8.
 Συνωμοσία κατὰ τοῦ Καίσαρος· θάνατος αὐτοῦ ὑπὸ τὸ
 ἐγχειρίδιον τῶν συγκλητικῶν. — 9. Εἰκὼν τοῦ Καίσαρος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *nobilissima genitus familia*] Ἡ γενεὰ τοῦ Ἰουλίου

Καίσαρος δυσχυρίζετο ὅτι κατήγετο ἀπὸ τοῦ Ἰούλου, υἱοῦ τοῦ Αἰνείου καὶ θεμελιωτοῦ τῆς Ἀλβας.

2. *Quartanae*] Ὑπονοητέον *febris* = διαλείπων πυρετὸς ἐπανερχόμενος πᾶσαν τετάρτην ἡμέραν· ἐπίσης *tertiana* (δῆλ. *febris*) = διαλείπων πυρετὸς ἐπανερχόμενος πᾶσαν τρίτην ἡμέραν.

3. *sic quoque*] = καὶ οὕτω = ὁῦλα δὴ καὶ παρὰ πάσας ταύτας τὰς προφυλάξεις.

4. *multosque . . . inesse Marios*] Ὁ Καῖσαρ, ὡς ὁ Μάριος, ἦτο ἀρχηγὸς τῆς δημοκρατικῆς μερίδος.

5. *ad expediendas pecunias*] = πρὸς ἐξεύρεσιν (προμήθειαν) χρημάτων, δι' ὧν ἤθελε λυτρωθῇ.

6. *eam aetatem adeptus*] Ὁ Καῖσαρ ἦτο 41 ἐτῶν.

7. *curiaque abstinere*] = ἀπέχειν τῆς βουλῆς, μὴ ἐμφανίζεσθαι, μὴ λαμβάνειν μέρος ἐν ταῖς συνεδριάσεσι τῆς βουλῆς.

8. *unus Caesar*] Ὁ Καῖσαρ μόνος μέινας.

9. *Brittanos*] = Βρεττανοί, εἰσὶ δὲ οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Ἀγγλίας· διότι ἡ σημερινὴ ἐπαρχία τῆς Γαλλίας, ἡ καλουμένη Βρεττανία, τότε ἐκαλεῖτο Ἀρμορική.

10. *in primam aciem*] = Ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τῆς μάχης.

11. *quamvis absendi*] Ὁ νόμος ἀπῆτει ἵνα ὁ ὑποψήφιος παρευρίσκηται ἐν Ῥώμῃ.

12. *hieme*] *Hiems* ἐνταῦθα σημαίνει τρικυμίαν.

13. *In altum*] ὑπονοητέον *mare*.

14. *devicit*] Ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Θάψου, πόλεως τῆς Λιβύης.

15. *superavit*] Ὁ Γναῖος καὶ ὁ Σαῦξτος Πομπήιος ἠττήθησαν ἐν τῇ μάχῃ τῆς Μούνδης, πόλεως τῆς Ἰσπανίας.

16. *in perpetuum*] = ἰσοβίως.

17. *Idibus Martiis*] Δῆλα δὴ τῇ 15 Μαρτίου.

18. *specie officii*] ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὑποχωρήσεως ὡς πρὸς ἀπέναντι ἀνωτέρου.

19. *confossus est*] = διετρυπήθη· τῷ 43 π. Χ. ἄγων τὸ 56 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

20. *ultra fidem*] = πέραν πάσης πίστεως.

21. *nuntios de se*] Τοὺς ἀγγέλους δῆλον ὅτι, οἵτινες ἔφερον τῆς ἀρίξεως αὐτοῦ ἀγγελίαν.

LXI. M. Cato Uticensis.

(Τῷ 707 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 46 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Περιγραφή τῆς σταθερότητος τοῦ ἐξ Ἰτύκης Κάτωνος παιδὸς ὄντος. — 2. Φρίκη αὐτοῦ διὰ τὰς ὀμότητας τοῦ Σύλλα. — 3 καὶ 4. Ἔρωσ τοῦ Κάτωνος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. — 5. Ταμεία τοῦ Κάτωνος· ἡ ἀφιλοκέρδεια αὐτοῦ. — 6. Ἰσχυρογνωμοδύνη μεθ' ἧς καταπολεμεῖ ὀλέθριον νόμον τοῦ Καίδαρος. — 7. Ἐκούσιος αὐτοῦ θάνατος ἐν Ἰτύκῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. M. Cato] Ἐπωνομάσθη Uticensis πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ Κάτωνος τοῦ πρεσβυτέρου (Cato Major).

2. *vultu constanti negavit*] *negavit* = εἶπεν ὅτι δέν . . .

3. *ad Sullam a paedagogo duceretur*] *paedagogus* = παιδαγωγός· ἡ ὑπηρεσία αὕτη ἀνετίθετο εἰς δοῦλον Ἑλληνικῆς συνήθως καταγωγῆς, ἥ εἰς ἀπελεύθερόν τινα.

4. *et ad imitandum*] = *et ad imitationem*.

5. *voluntaria stipendia fecit*] = κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν ἐθελοντής.

6. *Cato quaestor . . . missus est*] Διὰ τὴν ἀπομαχρύνῃ τὸν Κάτωνα, οὗ τὴν ἀκεραιότητα ἐφοβεῖτο, ὁ Καῖσαρ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὸ νὰ καταστήσῃ τὴν Κύπρον Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν.

7. *Ptolemaei regis*] Πτολεμαῖος ὁ δέκατος, βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου.

8. *Septem milia talentorum*] Περίπου 38 500 000 δραχμᾶς χρυσᾶς.

9. *ceteris exterritis*] = τῶν λοιπῶν ἐκπεπληγμένων, ἐν τῷ μέσῳ ὧν δὴ τῆς γενικῆς ἐκπλήξεως.

LXII. Marcius Tullius Cicero.

(Τῷ 646 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 107 π. Χ.).

1. Ἐπιτυχία τοῦ Κικέρωνος ἐν ταῖς πρώταις αὐτοῦ ὁπου-
δαῖς. — 2. Ἡ πρώτη αὐτοῦ συνηγορία· ὁ Κικέρων μαθη-
τῆς τοῦ Μόλωνος ἐν Ῥόδῳ· ἢ ἐν Σικελίᾳ ταμιεῖα αὐτοῦ. —
3. Καταστολὴ τῆς συνωμοσίας τοῦ Κατιλίνα. — 4. Ἥτα
καὶ θάνατος τοῦ Κατιλίνα· ὑποτίμησις τοῦ Κικέρωνος. —
5. Ἡ ἐξορία αὐτοῦ· ἢ μετὰ τὴν εἰς Ῥώμην ἐπάνοδον πο-
λιτικὴ αὐτοῦ. — 6. Θάνατος αὐτοῦ. — 7. Ἀδείοι λόγοι
αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Arpini*] = ἐν Ἀρπίνιοις. Ὁ Μάριος καὶ ὁ Κικέρων ἐγεν-
νήθησαν ἐν Ἀρπίνιοις.

2. *stomachum movebat*] = προῦνκάλει τὴν ὀργήν, τὴν ἀγα-
νᾶκτησιν.

3. *adolescens*] Ὁ Κικέρων ἦτο εἴκοσι καὶ ἑξ ἐτῶν, ὅτε ἐνε-
φανίσθη ἐπὶ τοῦ βήματος, ἵνα συνηγορήσῃ ὑπὲρ τοῦ Ῥωσίου
Ἀμερίνου, ὅστις ψευδῶς εἶχε κατηγορηθῇ ὑπὸ τοῦ Χρυσόγονου ἐπὶ
πατροκτονίᾳ.

4. *in bona civium invaderebat*] = Ἐσφετερίζετο διὰ τῆς
βίας τὰ πολιτῶν κτήματα.

5. *ubi Molone . . . magistro usus est*] = Ἐνθα τῷ Μό-
λωνι . . . (ὡς) διδασκάλῳ ἐχρήσατο.

6. *dicentem*] = συνηγοροῦντα.

7. *consul factus*] Τῷ 63 π. Χ.

8. *repulsam*] Ὁ Κατιλίνας τρεῖς εἶχεν ὑποβάλλῃ τὴν ὑποψηφιό-
τητά του διὰ τὴν ὑπατείαν, ἀλλ' ἀπέτυχε.

9. *metu consulis*] Ὁ Κικέρων ἀπήγγειλεν ἐν τῇ συγκλήτῳ
παρόντος τοῦ Κατιλίνα λόγους, ἐν οἷς ἀπεκάλυψε μετὰ τσαύτης
εὐγλωττίας καὶ θυνάμεως τὰ σχέδια τῶν συνωμοστῶν, ὥστε ἡνάγκ-
ασεν αὐτὸν νὰ καταλίπῃ τὴν Ῥώμην ἀμέσως.

10. *Non ego te Catilinae adversus patriam κ.τ.λ.*] =
Δὲν σε ἐγέννησα ἐγὼ διὰ νὰ φανῇς χρήσιμος τῷ Κατιλίνα κατὰ
τῆς πατρίδος, ἀλλὰ διὰ νὰ φανῇς χρήσιμος τῇ πατρίδι κατὰ τοῦ
Κατιλίνα.

11. *cum exercitu caesus est*] Ἐν Ἐτρουρίᾳ ἐν τοῖς ὄρεσι
τῶν Φαισουλῶν, τῷ 62 π. Χ.

12. *tegebat*] = Ἐκάλυπτε δῆλα δὴ διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ.
 13. *vestem mutavit*] = μετέβαλεν ἐσθῆτα, ἐνεδύθη πέν-
 θιμον περιβολήν.
 14. *mox*] = μετ' οὐ πολὺ, μετὰ ἐξ ὀλίγα δὴ μῆνας.
 15. *Cum Octavio societate*] Ὁ Ἀντώνιος συνέστησε μετὰ
 τοῦ Ὀκταβίου καὶ Λεπίδου τὴν δευτέραν τριανδρίαν (43 π. X.).
 16. *in villam*] = Εἰς τὴν ἐν Φορμίσαις, πόλει τῆς Λατίνης,
 ἐπαυλιν αὐτοῦ, ἣτις ἔκειτο εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τῆς Τυρρηνι-
 κῆς θαλάσσης.
 17. *hora septima*] Τοῦτ' ἐστὶ τῇ πρώτῃ μετὰ μεσημβρίας,
 διότι ἡ πρώτη ὥρα ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς ἑκτης πρωινῆς.

LXIII. Marcus Brutus.

(Τῷ 698 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 55 π. X.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Καταγωγὴ τοῦ Βρούτου· ὁ Βρούτος ὑποδεικνύεται ὑπὸ τῆς
 δημοσίας γνώμης ἵνα ἐκδικήσῃ τὴν πτώσιν τῆς ἐλευθε-
 ρίας διὰ τοῦ ὀλέθρου τοῦ Καίσαρος. — 2. Γενναιότης τῆς
 θυξέου τοῦ Βρούτου Πορκίας. — 3. Ὁ Βρούτος, ἡττηθεὶς
 ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου, νύτοκτόνησε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *ex illa gente*] Τὸ illa λέγεται ἐνταῦθα μετ' ἐμφάσεως =
 ἐξ ἐκείνης τῆς περιφήμου οἰκογενείας.
 2. *Ejus pater*] Ὁ Βρούτος ἦτο υἱὸς τοῦ Μάρκου Ἰουνίου
 Βρούτου καὶ τῆς Σερβιλίας, ἀδελφῆς τοῦ Κάτωνος· ἐνυμφεύθη τὴν
 ἐξαδέλφην αὐτοῦ Πορκίαν.
 3. *servatus est*] Ὁ Βρούτος μετέσχε τῆς ἐν Φαρσάλαις μά-
 χης, ἐν ᾗ ἡττηθέντος τοῦ Πομπηίου περιέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ
 Καίσαρος, ὅστις ἐφείσθη τῆς ζωῆς αὐτοῦ.
 4. *de industria*] = ἐξεπίτηδες.
 5. *si tibi propositum ex sententia parum cessisset*] =
 Εἰ ἢ οὐ ἐπιχειρήσεις δὲν ἠθέλεε λάβῃ τὴν ἔκβασιν
 ἣν οὐ ἐλπίζεις.

LXIV. Octavius Caesar Augustus.

(Τῷ 698 ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς Ῥώμης ἦτοι τῷ 55 π. Χ.).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

1. Νεότης τοῦ Ὀκταβίου· ὁ Ὀκτάβιος ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Μοδένης. — 2. Ἀναγκάζει τοὺς συγκλητικοὺς διὰ τῆς βίας ἵνα τύχη τῆς ὑπατείας. — 3 καὶ 4. Ὁμότης τοῦ Ὀκταβίου πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. — 5. Ὑπέρμετροι ἀδωταίαι τῆς Κλεοπάτρας, βασιλίσσης τῆς Αἰγύπτου. — 6. Νίκη τοῦ Ὀκταβίου ἐν Ἀκτίῳ· θάνατος τῆς Κλεοπάτρας. — 7. Πραότης τοῦ Αὐγούστου, καταστάντος πανιδύρου. — 8. Ἐπονομάζεται Αὐγουστός καὶ πατὴρ τῆς πατρίδος. — 9. Ἡ πολιτικὴ τοῦ Αὐγούστου. — 10. Ἡ φιλοφροδύνη αὐτοῦ πρὸς τινὰ παλαιὸν στρατιώτην. — 11 καὶ 12. Κόρακες δεδιδαγμένοι· γενναιοδωρία τοῦ Αὐγούστου πρὸς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν. — 13. Μάθημα γενναιοδωρίας δοθὲν τῷ Αὐγούστῳ ὑπὸ πτωχοῦ Ἑλλήνου. — 14. Ὁ Αὐγουστός ἀποσπᾷ δοῦλόν τινα ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου αὐτοῦ. — 15. Περιγραφή τῆς πραότητος τοῦ Αὐγούστου. — 16. Τόλμη τοῦ Μεκίνα, εὐνοουμένου ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὸ νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἐπιείκειαν. — 17 καὶ 18. Ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Αὐγούστου. — 19. Τὸ διὰ τὴν παιδίαν πάθος αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Octavius] Ὁ Ὀκτάβιος, ὅστις ἦτο υἱὸς τοῦ Γαίου Ὀκταβίου καὶ τῆς Ἀτίας, ἧς ἡ μήτηρ ἦτο ἡ Ἰουλία, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἐγεννήθη τῷ 63 π. Χ., καὶ ἀπέθανε τῇ 19 Αὐγούστου τοῦ 14 μ. Χ.

2. in Hispaniam] Ὁ Καῖσαρ ἐνταῦθα ἦτο ἀπησχολημένος εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν υἱῶν τοῦ Πομπηίου.

3. Apolloniam] Εἶνε πόλις τῆς Ἰλλυρίας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀώου.

4. Mutinae] Σήμερον καλεῖται Modena. Εἶνε πόλις τῆς Ἰταλίας θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑτρούσκων ἐν τῇ ἐντὸς τῶν Ἀλπεων Γαλατίᾳ.

5. columbis] Ἐνταῦθεν γίνεται ὀφθαλμὸς ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ταχυδρομικῶν περιστέρων εἶνε ἀρχαία.

6. sagulo] sagulum = σάγος (χλαμύς) = βραχὺ ἐνδυμα ἐκ

παχέος ἐριούχου, ὅπερ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἀπλοὶ στρατιῶται ἔφερον ἐν καίρῳ πολέμου.

7. *capulum*] *capulus* = λαβὴ ξίφους· ἦτο δ' αὕτη, ἀναλόγως πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ φέροντος τὸ ξίφος, ἢ ἐκ ξύλου, ἢ ἐξ ὀστοῦ, ἢ ἐξ ἐλέφαντος, ἢ ἐξ ἀργύρου, ἢ ἐκ χρυσοῦ.

8. *consulatum invasit*] = διὰ τῆς βίας κατέλαβε τὴν ὑπατείαν.

9. *crudelior fuit*] Διότι οἱ τριάρχαι (*triumviri*), ὁ Ὀκτάβιος, ὁ Ἀντώνιος καὶ Λέπιδος, προέγραψαν ἀθρόως ἅπαντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. Προέγραψαν 300 συγκλητικούς καὶ 2000 ἱππέας. Τῶν δ' ἄλλων θυμάτων ὁ ἀριθμὸς ἀγνοεῖται, διότι ὁ θάνατος αὐτῶν ὀλίγον συνεκίνει ἕνεκα τῆς ἀσήμευ τάξεως, εἰς ἣν ἀνῆκον.

10. *prae metu*] = ἕνεκα τοῦ φόβου, ὅστις τὴν κατεῖχε.

11. *duplici praelio*] Ἐννοεῖ τὰς δύο μάχας, αἵτινες ἐδόθησαν ἐν Φιλίπποις ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐβδομαδῶν τῷ 43 π. X.

12. *navali praelio*] τῷ 31 π. X. Ὁ Ἀντώνιος εἶχεν 112 000 ἀνδρῶν καὶ 500 τριήρεις, ὁ δ' Αὐγούστος 92 000 ἀνδρῶν καὶ 250 τριήρεις.

13. *aspidem*] = ἡ ἀσπίς εἶνε ὅφιν λίαν δηλητηριώδης.

14. *Augustus*] = σεβαστός. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἀπεδίδετο πρότερον μόνον εἰς τοῦ θεοῦς.

15. *prae gaudio*] = ἐκ χαρᾶς.

16. *magna vi*] = μετὰ μεγάλης ἀντιστάσεως.

17. *ne quem*] = ne aliquem.

18. *veteranus miles*] = στρατιώτης, ὅστις εἶχε συμπληρώσῃ τὸν χρόνον τῆς στρατιωτικῆς τοῦ ὑποχρέωσεως. Οἱ Ῥωμαῖοι κατετάσσοντο ἐν τῷ στρατῷ ἀπὸ τοῦ 17 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν μέχρι τοῦ 45 ἢ 50 ἢ καὶ μέχρι 60, ἐὰν αἱ περιστάσεις ἀπῆλθον αὐτό. Ὡφειλον νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐν τῷ ἱππικῷ 10 ἔτη καὶ ἐν τῷ πεζικῷ 15 ἕως 20.

19. *vicarium*] = ἀντικαταστάτης.

20. *Caesar*] Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου ἅπαντες οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοκράτορες ἔφερον ἅπαντες τὸ ὄνομα *Caesar*, ἀνήκοντες καὶ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος.

21. *imperator*] Ἡ λέξις *imperator*, ἥτις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς δημοκρατίας ἐσήμαινε στρατηγὸς νικηφόρος, εἴτα ἐσήμαινε αὐτὸν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κράτους.

22. *puer*] Ἐνταῦθα σημαίνει δοῦλος, ἄνευ διακρίσεως ἡλικίας.

23. *principem*] Ἡ λέξις *princeps* ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς τὸν συγκλητικὸν ἐκείνον, ὅστις ἦτο πρῶτος γεγραμμένος ἐν τῷ

καταλόγω τῶν συγκλητικῶν καὶ πρῶτος ἀπεφαίνετο γνώμην· εἶτα δὲ ἀπεδίδετο ἡ προσηγορία αὕτη εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κράτους.

24. *ab uxore*] Ἐννοεῖ τὴν Λιβίαν, ἥτις ἦτο κατὰ πρῶτον σύζυγος τοῦ Τιβερίου Κλαυδίου Νέρωνος, ἐξ οὗ ἔσχεν ἓνα υἱόν, τὸν Τιβερίον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Αὐγούστος κατέλιπε τὸ κράτος.

25. *Sorore*] Ἐννοεῖ τὴν Ὀκταβίαν, ἥτις ὑπῆρξε σύζυγος κατὰ πρῶτον τοῦ Μαρκέλλου καὶ εἶτα τοῦ Ἀντωνίου.

26. *Filia*] Ἡ περίφημος Ἰουλία, ἥτις κατὰ πρῶτον ἐγένετο σύζυγος τοῦ Μαρκέλλου (υἱοῦ τῆς Ὀκταβίας), εἶτα τοῦ Ἀγρίππα καὶ τέλος τοῦ Τιβερίου.

27. *resumeret*] Δῆλα δὲ *somnum*.

28. *campestres*] Τοῦ πεδίου τοῦ Ἀρεως.

$$12 \quad 4 \quad 28 \quad 4$$

$$12 \quad 28 \quad 16$$

$$12 + 28 + 16 = 50$$

$$4 \quad 4 \times 3 \quad 4 \times 2 \quad 4 \times 4$$

$$4 \times 3 + 4 \times 2 + 4 \times 4$$

$$12 \quad 4 \quad 12 \quad 4$$

$$12 \times 3 = 36 \quad 12 + 12 + 12$$

$$48 - 16 = 8 \quad 32 \quad 48 = 8 \times 6 \quad 16$$

$$8 \times 2 \quad 48 - 16 = 8 \times 6 - 8 \times 2 = 8 \times 4$$

$$8 \times 4$$

$$16 \quad 48 \quad 8$$

$$48 - 16 = 32$$

$$48 \quad 16$$

$$48 = 8 \times 6 \quad 16 = 8 \times 2$$

$$16 \quad 48 \quad 8$$

$$48 - 16 = 32$$

$$48 = 6 \times 8 \quad 8 \times 2$$

$$48 - 16 = 6 \times 8 - 8 \times 2$$

$$16 \quad 48 \quad 8 \quad 16 - 48$$

$$48 - 6 \times 8 = 16 \quad 8 \times 2$$

$$6 \times 8 - 8 \times 2 = 8 \times 4$$

$$8 \times 4$$

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΝ ΤΩΙ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΩΙ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως :

- T. Λιβίου βιβλίον XXI. Τεῦχος Α'. Κείμενον. — Τεῦχος Β'.
Σημειώσεις. Τιμῶνται ἀμφοτέρω τὰ τεύχη ὁμοῦ Δρ. 3. —
- T. Λιβίου βιβλίον XXII. Τεῦχος Α'. Κείμενον. — Τεῦχος Β'.
Σημειώσεις. Τιμῶνται ἀμφοτέρω τὰ τεύχη ὁμοῦ Δρ. 2.50
- Lhomond Urbis Romae Viri illustres* Τεῦχος Α'. Κείμε-
νον. — Τεῦχος Β'. Σημειώσεις. Τιμῶνται ἀμφοτέρω τὰ
τεύχη ὁμοῦ. Δρ. 2.50
- M. *Tul. Ciceronis Tusculanarum Disputationum*. Liber
I et V. Τεῦχος Α'. Κείμενον. — Τεῦχος Β'. Σημειώσεις.
Τιμῶνται ἀμφοτέρω τὰ τεύχη ὁμοῦ. Δρ. 3. —

Τιμᾶται μετὰ τοῦ Κειμένου Δρ. 2.50 —